

CEĻŠ

LAIKRAKSTS
RELIGIJAI
UN
GARA DZĪVEI

5.

SEPTEMBRIS/OKTŌBRIS

1936.

EV. LUT. BAZNĪCAS VIRSVALDES
IZDEVUMS

S a t u r s.

	Lpp.
Prāvests K. Irbe — Pļaujas svētkos	265
Richards Rudzītis — Sirds lūgšana	271
Romāns Šmits — Purgātōrijs (Beigas)	272
Māc. A. Veinbergs — Brāļu draudze latviešu daiļliterātūrā (Beigas)	283
Cand. theol. L. Bitenieks — Oksfordas grupu kustība	290
Lic. theol. Edg. Rumba — Jēzus (Turpinājums)	295

Skola un paldagōģija:

Cand. hist. Ādolfs Klepers — Ģenerālsuperintendents Kārlis Gottlobs Zonnāgs kā izglītības darbinieks (Tupinājums)	302
Prof. K. Kundziņš — Bērns un reliģija	307
Māc. V. Osis — Rīta lūgšanu paraugi	316

Grāmatu apskats:

Zenta Mauriņa — Dzīves apliecinātāji (Alb. Freijs) 321. Zenta Mauriņa — Dzīves apliecinātāji (Alfrēds Sausne) 323. Vih. Šēfers — Pestalocijs (K. Kundziņš) 325. Alfrēds Sausne — Ogists Rodēns (K. Kundziņš) 326. Iecavas draudzes vēsture (R. Skr.) 326. Īss pārskats par jauniznākušām grāmatām (A. F.)	328
---	-----

Chronika:

Latvija 331. Ārzemes	334
--------------------------------	-----

Laikraksta »CELŠ«

Abonēšanas un pārdošanas maksa:

Par 1 gadu ar piesūtīšanu . . . . . Ls 4,—

Atsevišķas burtnīcas . . . . . „ 0,80

Abonēšanas maksa iemaksājama Baznīcas virsvaldes grāmatnīcas tek. rēķinā 867.

Laikraksta „Celš” redakcija: Rīgā, Vilandes ielā 2, dz. 9. Tālr. 2-4-5-4-5.

Redakcijas kollēģija: prof. Dr. K. Kundziņš, prof. Dr. V. Maldonis, prof. Dr. L. Bērziņš, doc. Dr. A. Freijs, māc. P. Detlavs.

Ekspedīcija: Baznīcas virsvaldes grāmatnīcā, Rīgā, Vaļņu ielā 27.

Abonēšanu pieņem visās pasta nodaļās un visi draudžu mācītāji.

CELŠ

L A I K R A K S T S
R E L I Ģ I J A I U N G A R A D Z I V E I

№ 5

Septembris / Oktobris

1936. g.

Prāvests K. Irbe

Ļaujas svētkos.

Bet to es saku: kas sīkstī sēj, tas arī sīkstī ļlaus; un kas bagātīgi sēj, tas arī bagātīgi ļlaus. Ikviens, kā tas savā sirdī apņemas, ne noskumis, ne piespiests; jo priecīgu devēju Dievs mīļo. Un Dievs ir spēcīgs visādu žēlastību jums dot pa pilnam, ka no visām lietām jums būtu arvien itin diezgan un pa pilnam iekš visādiem labiem darbiem; tā kā ir rakstīts: viņš ir kaisījis un nabagiem devis; viņa taisnība paliek mūžīgi. Bet, kas sējējam sēklu sniedz, tas arī maizi sniegs uz ēšanu un vairoš jūsu sēju un liks pieaugt jūsu taisnības augļiem. Un tā jūs visās lietās tapsiet bagāti uz visādu sirds labprātību, un tā caur mums notiks, ka Dievam dod pateicību.

(2. Kor. 9, 6—11.)

Ir mirkli cilvēka dzīvē, kuŗi manāmi izrauļas no ikdienas dzīves ritma, kur uz brīdi paliekam it kā klusi, kur rokas saliekas un sirdis paceļas pret to, kas visu vadīt, svētīt var. Tādus mirklus pazīst mūsu ticīgā zemkopju tauta. Kad zemkopis rudeni ir savācis lauku ražu, tad iekams viņš beidzamo labības vezumu pārvedis mājās, šķūņa durvis aiztaisa cieti, tas uz brītiņu paliek mierā un cepuri noņēmis Dievam pateicas, kas viņa darbu un vasaras pūliņus ir svētījis. Šī pateicības izjūta mūs vieno ar viņu, kad ļlaujas svētkus gribam sviņēt. Ļlaujas beigu cēlienu izjūta ir aizvien priecīgā noskaņojumā. Driķstam mēs arī šogad pateicības upurš Debesu Tē-

vam nest, kas lika savā laikā saulei spīdēt un lietum līt. Bija zemkopim ko pļaut un arī ko izkult pārtikai, ir sevim ir citiem. No šīs pļaujas ikviens mēs ko mantojam. — Bet vai arī lai nepiedomājam, ka arī mums reiz dzīvē pienāks rudens un mēs būsim tās pļaujamais? Kā būs tad ar augļiem? Vai mums piešķirtās dāvanas mēs pareizi un lietderīgi esam izlietojuši? Tāpēc kopējs aicinājums saskaņā ar apustuļa Pāvila minētiem vārdiem ir:

Pateiciet pļaujas Kungam, jo

- 1) pļaujas svētība arī mums nāk par labu, un
- 2) arī mēs esam aicināti mīlestības sēklu sēt.

1. Visa cilvēce pļaujas svētkos, ir kā viena saime Dieva priekšā. Ikkatrs piemin, ka viņa pūliņš ir svētīts. It dabīgi, ka caur dabas dāvanām Dieva laipnība vislabāki ir izjūtama. Tāpēc pļaujas svētki ir vieni no visvecākiem, kādus zin uzrādīt tautu reliģijas. Jau sen senos laikos mēdza pļaujas laiku ievadīt ar zināmām svinībām, pirmo kūli kā upuri nesot Dievam, bet sevišķas svinības bija pļauju nobeidzot, kad no gada ražas katris kādu ziedu atnesa Dievam par godu. Šīm dāvanām bija iepriecināt arī tos, kam nav bijis ko sēt un it dabīgi arī nav bijis ko pļaut. Nabadziņu nedrīkstēja aizmirst.

Šinī pļaujas svētku izjūtā apustulis Pāvils raksta minētos vārdus Korintus draudzei, tos pamudinādams no savas pārticības, ja pat turības, ko atlicināt un ziedot tiem Jeruzālemes kristīgiem, kas dažādu apstākļu un iemeslu dēļ, bija saimnieciski tā novājināti, ka nevarēja paši ar saviem līdzekļiem iztikt. Šiem ziedojumiem būs nākt ne piespiestā kārtā, bet kā pateicība Dievam, kas viņus dzīvē bija svētījis. Tāpēc ap. Pāvils raksta: „kas sējējam sniedz sēklu, tas arī maizi sniegs ēšanai un vairoš jūsu sēju un liks pieaugt taisnības augļiem“. Tā tad — viss no Dieva! Un šīs dāvanas būs pasniegt sirds labprātībā: „ikviens, ko tas savā sirdī apņemas, ne noskumis, nedz piespiests; jo priecīgu devēju Dievs mīlo. Visu to darot, lai top pagodināts Dievs, kas visu redz un katram spēj parādīt savu mīlestību. Labi tam, kas drīkst atrasties

Dieva mīlestības saulgriežos! Tā sirds nedrīkst aizmirst: pateiciet ļaujas Kungam. „Un Dievs ir spēcīgs jums dot pa pilnam visādu žēlastību, ka no visām lietām jums būtu arvien itin diezgan un pa pilnam priekš visādiem labiem darbiem.“ Viss, kas cilvēkam ir, kā laicīgas mantas, tā arī sirdslabprātība, tas nāk no Dieva, tā visa laba un visu dāvanu devēja. Vai tamdēļ cilvēks drīkst aizmirst svētības devēju?! Pateiciet tam Kungam, jo viņš ir mīlīgs un viņa žēlastība paliek mūžīgi.

Un vai mēs Latvijā lai nepievienojamies šij izjūtai: pateiciet ļaujas Kungam? Arī mums it visiem ir iemesls būt pateicīgiem par visu saņemto svētību, ko Dievs mums piešķīris. Kā tēvs Dievs gādājis par visiem, kas mītam mūsu Dieva zemītē. Viņš saulei licis bagātīgi spīdēt šinī vasarā. Pretēji visiem pareģojumiem pagājušā pavasarī par lietaino un auksto vasaru, tā izrādījās par sevišķi bagātu ar saules siltajiem stariem. No tiem varēja, viss kas bija sēts un dīdzis, labi nobriest. Ko saule spēj mūsu planētai dot, to esam mēs pilnīgā mērā saņēmuši pagājušā vasarā. Gan lietus lāses mazāk slapināja mūsu druvas, tomēr atkal ne tik maz, kā drīkstētum par neražu gausties. Katram sējējam bija ko ļaut un savākt labā laikā. Un ne tikai vien sējējam zemkopim, nē, arī citiem mūsu zemes iedzīvotājiem, arī pilsētniekiem nebūs par iztiku raizēties. Dienišķas maizītes mums pietiks visiem. Tāpēc pateiciet tam ļaujas Kungam, jo ļaujas svētība visiem par labu ir iznākusi. „Teici to Kungu, pār tevi viņš svētību bēris, Mīlīgi viņš savu sirdi tev vaļā ir vēris“.

Un ne tikai tieši saimnieciskā ziņā mums ir ko pateikties. Labā raža vēl nedara mūs labākus. Bet tas taču ir mūsu mērķis. Cits viss ir tikai līdzekļi. Arī šinī ziņā: par cik mēs krietnāki, taisnāki, svētāki kļuvuši, mēs nedrīkstam aizmirst Dievam pateikties. Apustulis Pāvils raksta: „Viņš tiks pieaugt jūsu taisnības augļiem“. No šiem augļiem mūs reiz pazīs, un Dieva spriedums skanēs: „Tu esi taisnots“ jeb „tu esi atmests“. Mums ir ko Dievam pateikties, ka esam varējuši miera laikā, es domāju, savstarpējas uzticības un satības laikā un ne šķiru naida un ķildu apstākļos, mūsu zemē miera sēklu kaisīt, kas var uzdīgt tikai klusās sirdīs un tur

taisnības augļus nest. Šo Dieva mums doto Viņa vārda sēklu mēs mācītāji un arī citi garīgi darbinieki esam varējuši netraucēti, ja pat pasargāti ar sirdsprieku uz cerību sēt, ka no viņas izbirs mūžībā vēl bagātīga svētība“. Mēs sējēji drīkstam pateicīgi būt.

Un ne tikai mēs. Visas tās sirdis, kurās šī sēkla ir atradusi auglīgu zemi, kur bezdievība drūp un dievbijība pieņemas — visas šīs sirdis drīkst pateicības upurus nest tam ļaujas Kungam, kas visu to ir pašķīris. Šī svētība nāk par labu visiem, pat tiem, kas par to nedomā un nerūpējas. Jo kur dievbijība zel, tur visā apkārtnē mājo miers un prieks, tur īsta laime mīt. It kā svece nepatur degdama gaismu sev, bet izstaro to visapkārt, tāpat no dievbijīgām sirdīm svētība plūst uz apkārtni, kaut gan klusi, itkā nemanot, tomēr bez sekmēm tā nekad nepaliek. Par to mūžīgam Dievam lai ir pateicība no visas mūsu tautas. Tiešām „Teici to Kungu mana dvēsele un neaizmirsti, ko Viņš tev laba darījis“. „Pulkiem lai nāk! Kokles lai skandināt sāk! Visi lai slavē to svētu!“

2. Arī par to mums būs būt pateicīgiem, ka esam aicināti jau šinī dzīvošanā to sēklu sēt, no kurās augļiem tas ļaujas Kungs mūs mūžībā pazīs par savējiem. Kas ir šī sēkla, kurai paredzēti tādi augļi? Par to apustulis Pāvils saka: „Tā kā ir rakstīts: viņš ir kaisījis un nabagiem devis, viņa taisnība paliek mūžīgi“. Ļaujas svētkus svinot, neaizmirsti nabadziņu — tā mūsu teicama paraša. Arī mūsu baznīcas kolektes ļaujas svētkos paredzētas neredzīgo, kurlmēmo un vājprātīgo garīgai apkopšanai. Un cik savādi! Šiem nelaimīgiem būs kļūt par mūsu laimes nesējiem. Vai nav tas brīnīšķīgi? Liekas, mēs viņiem palīdzam ar savām dāvanām. Un tā tas patiesi arī ir. Un tomēr taisni viņi ir par cēloni mūsu labdarībai. Ja viņu nebūtu, kāda iemesla dēļ tad atvērtos mūsu sirdis uz došanu un mūsu rokas veiktu palīdzības darbu. Apustulis Pāvils par to raksta: „un tā caur mums notiks, ka Dievam dod pateicību“. Taisni tas apstāklis, ka Jeruzālemes kristīgie bija tapuši nabadzīgi, bija par iemeslu, kāpēc korintieši sameta savas dāvanas, lai nāktu sa-

viem ticības brāļiem un māsām palīgā. Ja nebūtu šī vajadzība, nebūtu ierosinājuma viņu labdarībai.

Tā arī mums būs lūkoties uz nabadziņiem, uz šiem mūsu mazākiem brāļiem. Ne nopūtas un par visām lietām ne iekšējs sarūgtinājums lai mūs pārņem, kad stāvam mēs pienākuma priekšā savam tuvākam palīdzēt. Bet pateicībā lai ir mūsu sirds atvērta Dievam, ka mums ir dota iespēja mūsu nelaimīgiem brāļiem un māsām palīdzēt, pašiem arvien — ar apustuļa Pāvila vārdiem runājot — „bagātākiem kļūt uz visādu sirds labprātību“. Dodot mēs topam labāki. Vai ir vēl kāds cits ceļš uz dvēseles laimi?

Lielie labdari, jeb labāki sakot, lielle labdarības iedvesmotāji aizvien ir stāvējuši šos izcilos mūsu kristīgās ticības gara augstumos. Fridrichs Bodelšvings, — lielākais šinī ziņā, ko pazīstu — kuŗa dibinātā žēlsirdības iestāde Bētelē savā laikā atrada vietu, pajumti ar uzturu un apkopšanu ap 3000 nelaimīgo, plānprātīgie, epileptiķi un citi nedziedināmi slimi cilvēki, prata savākt šim mērķim vajadzīgos milzu līdzekļus nelūgdams dāvanas, bet aicinādams kristīgos brāļus un māsas ar vārdiem: „še drīkstāt jūs palīdzēt“. Un mēs varam pateicīgi būt, ka Dievs arī mūs ir aicinājis šinī darbā. Tie ir patiesi gara augstumi mūsu kristīgā ticībā, kur mīlestības sēkla top sēta, „ne sīksti, bet bagātīgi“. Tas ir, ar citiem vārdiem ne piespiesti, bet ar sirdsprieku un labprātību upurus nesot un par visām lietām Dievam pateicoties, kas šo iespēju un izdevību ir devis. Protams, „bagātīgi“ — šī vārda nozīme nav tik daudz dāvanu lielumā, kā labā gribā šo upuri nest. Jo atraitnes dāvanu pats Jēzus ir uzteicis. Kā no šīs sēklas lai nerastos svētības augļi? Tie redzami jau šē. Tās ir mūsu labdarības un žēlsirdības iestādes. Un vai ir vēl kas cits drošāks, pie kā mūs mūžībā nonākot pazīs? Vai pierādījums, ka esam dzīvi zari iekš Kristus, neizpaužas šinī ticībā, kas ir čakla mīlestības darbos priekš mūsu mazākiem brāļiem un māsām? Un par visām lietām, vai pateicības izjūtai lai nebūtu vietas: Pateiciet plaujas Kungam, kas mūs ir aicinājis mīlestības sēklu sēt.

Jā, kā tas varētu citādi būt? Puķe uztver rasu un atspoguļo tanī saules starus. Cik tad viņa ir skaista! Tiešām, tad tā piepildījusi savu uzdevumu. Un cilvēks?! Kas viņa īstā laime, viņa paliekamais skaistums, viņa piepildīšanās? Vaj nebūs viss tas pār tik, par cik mēs Dieva tuvumu, Viņa taisnību un mīlestību sevī uztversim un to izstarosim tanīs darbos, no kuriem mūs varēs pazīt, ka mēs esam Debesu Tēva bērni. Kāds mūsu dzejnieks saka:

„Tik tam, kas mīlē, līdz laime ies,
 „No brāļiem tēv nebūs atrauties,
 „Un jebšu tie daudz reiz var sāpināt,
 „Arvienu tiem ciešāk slēdzies klāt.“

Ja mums šo darbu trūks, kuŗos būtu ieliktas mūsu mīlestība un mūsu ciešanas, no kā tad mūs pazīs jau še un tāpat mūžībā? Tāpēc pateiciet tam pļaujas Kungam, kas mūs ir aicinājis jau še mīlestības sēklu sēt.

Mūsu mīlestības darbi!? Nelielīsimies ar tiem cilvēku priekšā, tad mums jau še ir sava alga. Katrs mēs savu artavu dodam, ka katru Dievs mūs ir aicinājis, un par cik katru Dievs mūs ir svētījis. Tikai kā neizsakāmi nospiedoša rūpju nasta mani pārņem katrreiz, kad nākas iedomāties, ko darām mēs šinī ziņā visi kopā, kas vien kristīgā baznīcā apvienoti? Vai mums ir tāds liels kopīgs mērķis, priekš kuŗa visi mīlestībā būtum sadevušies rokās, kā toreiz korintiešu draudze priekš Jeruzālemes „svētajiem“? Tāds liels kopīgs mērķis taču ir, kas ceļ. Un kas var cēlāks būt, kā ja mīlestības darbos esam vienoti! Es domāju, mēs visi būsim vienis prātis, jo vairāk par to pārdomāsim, jo mazāki mēs kļūsim. — Jeb vai nebūtum sadzirdējuši tā pļaujas Kunga aicinājumu? Dzērvēs un gulbjī jau aizsteigušies siltajai saulei pretim! Vai tas neatgādina mums arī mūsu pļaujas laika tuvošanos? Cik ilgi vēl? un arī mums šie svētki būs jāsvin! Vai tie mums būs svētiģi pļaujas svētki?!

Liekas, paliek tā nemierīgi mūsos! Mēs gribam jau tik labprāt visi to, bet no kuŗienes lai spēku smeļam? Tad vārdi: „Tas pļaujas Kungs mūs aicina? — mūs dara stiprus. Ne

savā, bet Dieva žēlastības druvā mums nākas strādāt. Tas ir liels uzdevums! Tikai vienu viņš sagaida no mums: lai patiesīgi esam, patiesīgi mīlestībā! Tad Viņš, kas mūs aicina, arī dos mums spēku. Tāpēc pateiciet tam plaūjas Kungam, kas mūs ir aicinājis mīlestībai sēklu sēt.

Richards Rudzītis

Sirds lūgšana.

Patiesa lūgšana dzimst sirds dziļumos, lai paceltos uz Visaugstāko. Lūgšanā gara grauds mūsos — gaismas dzirkste-līte — atskārst savu nesaraujamo saiti ar Dievišķo Gaismu, lūgšanā mēs atcerāmies savu būtisko piederību Augstākās Dailes Pasaulei, savai aizmūžīgajai dzimtenei, kurp mēs tieca-mies atkal atgriezties. Lūgšana — tā ir šķīstas sirds sarunā-šanās ar savu Meistaru par visu svēti cildeno un daiļo, kas slēpjas viņas dzīlēs. Lūgšanā sirds sūta Viņam katrā savā trīsā visu liksmāko, visu cēlāko un smalkjūtīgāko. Lūgšana — tā ir sirds atvēršanās pretim Svētības straumēm. Protams, tāda lūgšana nevar būt par sevi, par savu pātīgo laimi un priekiem: Sirds lūdz par visu cilvēku labumu un visas pasau-les mieru.

Tā lūgšana ir it kā nemītīga nostāšanās Visaugstākā Vaiga priekšā, Tā priekšā, kas redz mūs dienas un nakts vidū, kas lasa mūsu domas katru mirkli. Lūgšanā sirds jūt savas dzīves visneatliekamāko vajadzību „nolikt savu labāko ziedu pie Varenības Troņa“, — proti, savu šķīsto garīgo tiekšanos. Lūgšana jau ir visbrīnīšķīgās uguns liesmas iedegšanās, mīle-stības un atdevības uguns: tā ir savas pirmās un savas pēdējās domas sūtīšana Lielajam Sirds Karalim...

Tā sirds lūgšana ir mūsu esamības šķīstīšana un pacel-šana. Tāpēc viņa tik absolūti nepieciešama, cik nepieciešama mums garīga maize. „Vajag ietērties nemītīgā lūgšanā. Šāda lūgšana vajadzīga jo sevišķi mūsu dienās, kad zeme pilna grū-tumu un šausmu“.

Bet ne jau bieži sirds lūdzas vārdiem. Lūgšana jau ir sirds valoda, un tās patiesā izteiksme — klusēšanas balss.

„Bet sasniedzumu vidū atstāji laivu gara klusēšanai.
Šai laikā Es pieskārsos tavai būtībai.
Lielās klusēšanas dvesma ved uz kalpošanas atziņu.“

Sirds dziļumi pazīst klusēšanas spēku. Ir cilvēki, kas ilgi gremdējas sirds degsmes domās un vārdos. Bet ir arī cilvēki, kas vienā mirklī bez vārdiem vienojas ar Augstāko. Vajag tikai modināt sirdī ugunīgi aizgrābtīgu vibrāciju. Vajag tikai likt sirds stīgām ieskanēties visneskārtākajā tonī un melodijā. Šī svēti svētākā sirds vibrācija ir Dievišķā Skana, kas skan caur pasaules visumu, Aum, austrumu Pirmvārds, sfairu mūzikas vadmotīvs, ko šķīstīta sirds uztver visu savu dziļumu augstākās uzziedēšanas mirklī, kad visi cilvēka nodomi un skaņas apklust, un runā klusēšanas atklāsmē vienīgi sirds. Kad sirdī sāk skanēt Bezgalības dziesma, mūžības sauciens, viss cilvēka gars top kā pārvērsts, viņš piedzimst no augšienes.

Svētīts un laimīgs ir tas, kas attīstījis nemitīgu lūgšanas skanēšanu savā sirdī, kuŗa sirds ir patiess apkārtējās disonanču pasaules harmonizators un šķīstītājs!

Bet sirds lūgšana izteicas ne tikai domās paceļoties uz Visaugstāko. Tā izpaužas arī katrā garīgā uzliesmošanā. Tā arī cilvēks, kas domā par daiļo un rada to savā dzīvē, „lūdzas dailes tēliem un skaņām“. Mūsu parastā lūgšana izteicas mūsu ikdienas darbā, ja darbs ir kalpojums un savu labāko iespēju veltījums pasaulei. Tā lūgšana, no vienas puses, ir iekšķīga apklusana diža darba priekšā, cīņas, varoņdarba priekšā, bet viņa ir arī pats v a r o ņ d a r b s, kas pārveido un paceļ mūsu dzīvi un visu apkārtējo. Jo visu lūgšanu lūgšana: —

„Palidzi mums neaiziet garām Tavam darbam!..“

Romāns Šmits

Purgātōrijs.

(Beigas.)

Purgātōrijas mācības kritika.

Katoliskā un šai punktā kriptokatoliskā teoloģija aizķeras morālismā: grēks ir būtiski brīvi-individuāls cilvēka gribas akts, tādēļ pie atpestīšanas var nokļūt tikai par

vienu vienīgu ceļu, kaut gan ar Dieva žēlastības palīdzību, tomēr tikai brīvā pašdarbīgā šķistišanās. Grēks atsevišķas personas dzīvē norit uzbūves ceļā, viņš pieaug caur izlaidību un piekāpību — tām atbilst līdz beigām izdzīvotās sabrukšanas morāliskais postulāts. Bet šī mācība kļūst diskutējama caur grēka valsts īstenību.

a) Grēka valsts.

Protams, katras atsevišķas dzīves tapšanā un augšanā jāreķinās ar patstāvīgo ļauno aktu varas ietekmi. Bet pieņemt šo individuālo tapšanas likumu atsevišķi būtu patiesībai neatbilstoša abstrakcija. Grēka vēsture iet pāri atsevišķu individu dzīvei. Kā jau norādīts, mūsu personīgo tapšanu ietekmē šī vispārējā vēsture. Ikvienam jābūt tādām, kāds viņš kļuvis ne tikai caur paša, bet arī caur tēvu un brāļu vainu. Mūsu sevišķās kļūdas, kaislības, aiztures, valības nesaskaņas un nenobriest tikai mūsu pašu vēsturē, bet tāļu ārpusē — mūsu cilts, tautas un kultūras vēsturē. Tādēļ jau iepriekš jāšaubās, vai iespējams cerēt ka pilnīgi individuālais purgātōrijas pestīšanas ceļš spēs atbrīvot no šādiem iedzimtiem un kolektīvas gribas ietekmētiem un nestiem grēkiem, un vispār šo jautājumu uzskatīt kā atsevišķas personas lietu (kaut arī ar svētās savienības palīdzību). Vai tiešām šādu glābšanas ceļu prasa: „dievišķā taisnība“? Bet vadoties no morāliskās taisnības jēdziena, arī atsevišķas dzīves ierindojums neatkarīgi no viņas gribas grēku valstī un augstākā netaisnība — un otrādi: pieņemot pārindividuālo grēku valsts īstenību, katra tikumiskās idejas prasība jeb Dieva taisnība, ka katrs atsevišķs indivīds viņa personīgā tapšanas un tā būtības cīņā un attīstībā līdz pat viņa mūža galam būtu padots grēka nāstai, būtu dziļi netaisna. Cik netaisnīgi ir sadalītas tikumiskās dzīves lozes! Cik dažādi ir tie noteikumi, kuŗos atsevišķas personas uzsāk viņu tikumiskās dzīves cīņas — ne tikai ārējie noteikumi, bet arī gluži personīgie. Vienu nospiež smags tikumisks iedzimts lāsts, otru paceļ augsts tikumisks mantojums. Viena dzīvi ietekmē iedzimts lāsts, otra svētība. Līdzās apzīmogotiem, kam visa dzīve vienā smaga nāstā un kam ar viņu būtības nejaukiem vilcieniem bieži vien jāved bez-

cerības pilna cīņa, stāv tikumiskās pasaules svētdienas bērni, kuŗu personība ir gandrīz pastāvīga cēlo īpašību izkopšana bez cīņas un grūtībām. Ja viens tikumisko spēku un sevis savaldīšanos iegūst ar karstu cīņu, tad otram tā dota līdz kā mantojums, kā dabas dāvana. Dievs ņem sev brīvību nostādīt mūs pilnīgi nevienādos noteikumos. Ja nu še der viņa morālismam nesaprotamā un nepatīkamā brīvība, vai tad viņa nederētu arī mūsu tikumiskās dzīves galam? Vai tiešām kāda dzīvesgājuma, ieskaitot tās turpinājumu aiz nāves, nozīmē būtu, ka atsevišķie cilvēki kļūtu brīvi no viņu caur mantojumu un pasaulē caur pašu vainu iegūtām tikumiskām tā būtības vainām tikai caur individuālu tīrīšanas procesu līdz beidzot sasniegtu skaidrību? Purgātōrijas mācībā izteiktais morālisms un individuālisms salūzt pret briesmīgo „netaisnīgo“ grēka valsts īstenību. Ar šo īstenību rēķinoties kļūst saprotamas evaņģeliskās domas: ka Dievs, man atsevišķai personai ir pēc sava prāta sagatavojis manu tikumisko stāvokli pret brīvību, tāpat viņš mani atsvabinās, bez morāliskās „šķīstīšanās“ lai nonāktu pie mērķa, caur savu varu. Ja man sevišķa grēcība caur iedzimtības un kolektīvgribas sakarību ir metētisks stāvoklis, kuŗam man pazemīgi jāpadodas, tad arī manas tikumiskās grūtību metētiskais atrisinājums nevar būt neparasts un necienīgs: Dievs mūs atpestī, iznīcinot nāvē „miesu“.

b) Iedzimtais grēks.

Bet reformātoriskā mācība par svētīšanas piepildījumu nāvē un augšāmceļšanos jāapgaismo vēl dziļāki un stiprāki. Norādot uz „grēku valsti“ mēs vēl neesam pilnīgi izteikuši grēku īstenību. Mācību par tikumisko attīstību un šķīstīšanos apgāž i e d z i m t ā g r ē k a esamība. „Iedzimtais grēks izteic vēl vairāk, kā „grēka valsts“. Grēka valsts nozīmē: grēka vēsture ir atsevišķā un kopdzīvē, grēcīga tapšana. Iedzimtais grēks nozīmē: visa grēka vēsture ir vienmēr jau īstenā sākotnējā grēka izpausmē; visa grēku tapšana notiek bazējoties uz sākotnējo grēcīgo būtību. Grēku valsts nozīmē: man jābūt tam, kas es esmu kļuvis caur patstāvīgu un pārindividuālu tapšanu. Iedzimtais grēks nozīmē: man jābūt tam, kas es sā-

kotnēji esmu bijis. Grēku valsts: ar mūsu darbiem notiek tapšana, kas attaisno tā būtību; iedzimtais grēks: mūsu darbi un tapšana ir motivēti sākotnējā tātūtibā. Grēku valsts nozīmē: cilvēces vēsturiskas sakarības viņas grēcībā; iedzimtais grēks nozīmē: cilvēces sākotnēja vienība viņas grēcībā. Grēku valsts: mēs visi esam viens caur otru grēcīgi; iedzimtais grēks: mēs esam viens ar otru, viens otrā grēcīgi. Kāda nozīme ir iedzimtā grēka atziņai jautājumā par svētīšanas pilnīgumu?

Līdz šim mēs vienmēr runājām par cilvēku atšķirīgi viņa grēcībā, viņa tikumiskā dotībā un attīstībā — un mēs piedodam lielu nozīmi šīm atšķirībām —; tagad mums jāapskata visas cilvēces vienība viņas grēkos, kas visā dažādībā, pie dažādām grēku pakāpēm „ļautiem“ un „labiem“ cilvēkiem, tomēr īstenībā ir. Iedzimtais grēks nozīmē: es esmu „miesa“, „grēkos pārdota“ (Rom. 7, 14). Es neesmu šīs grēcības kungs un brīva personība, bet viņas kalps. No šīs grēcības neatraisa nekāda tikumiska attīstība, bet viņa paliek šīs grēcības robežās.

c) Svēttapšana un tālākā attīstības gaita.

Dieva darbi caur evaņģeliju noliek mani viņpus šīs manas nenovēršamās grēcīgās īstenības. Modinot mani ticību, nododot sevi viņa žēlīgai tiesai caur Jēzu Kristu, es vairs neesmu es pats, bet ārpus mana es, jauns cilvēks. Tā ir man šķīstīšanās, ka es ticu, šai ticībā atzīstu sevi pavisam grēcīgu un pazudušu, un vienmēr atdošu sevi Dieva nāves sodam. Šāda nodošanās tomēr nav apziņas lieta, pati par sevi saprotama, bet gan īsta tikai noteiktā cīņā ar mūsu esamību. Ticības akts notiek vienīgi ticošā aktā. Dieva žēlīgā nāves sprieduma pieņemšana pār mani veco cilvēku notiek vienīgi aktos, kas mani kā „miesu“ nonāvē (salīdz. Rom. 8, 13; Kol. 3, 5). Žēlastības, kas rada jauno cilvēku, saņemšana notiek vienīgi noteiktā „jaunā paklausībā“. Kāds i e n ā k u m s tad ir šādai „nāvēšanai“, kas tūlīt no otras puses rada jaunu cilvēku? Vienmēr jaunais „ikdienas“ (Lutera 4. kristības jautājums) Dieva žēlastībai atdošanās akts motivē katrā gadījumā iznīcību un tapšanu. Kā jau augšā norādīts ar mūsu īstenību cīņai ticībai tiks dāvāta noteiktas secības brīvība; tādā nozīmē ir grēku

izpirkšana Kristus dzīvē, pastāvīga noteiktu grēku nomērdēšana. Tas, kas sakāms par negatīvo šķīstīšanos, sakāms arī par pozitīvu: tam, kas uzticīgi cīnās par savu ticību tiks dāvāta noteikta augšana un briešana, mūsu būtībā iezīmējas Kristus līnijas, kristīgs raksturs — Dostojevskis. Mēs drīkstam būt Dieva audzēkņi, kas mūs ar providentia specialissima uzņem savā skolā, uzaugt priecīgā un uzmanīgā paklausībā, nopietnā mīlestībā un gaišā un stiprā ticībā. Un tādā kartā kristīgo dzīvē ir pastāvīgi dziļi atdošanās akti Dieva žēlastībai, attīstība un šķīstīšanās.

Bet visumā kristīgo dzīvi tomēr nevar uzskatīt kā nemītīgu grēku izpirkšanu un augšanu, un atpakaļslidēšanu — arī nenoliedzami panākumi noteiktā cīņā nenotiek lielā sakarībā ar pilnīgi tālāki veidojošo svēttapšanu. Nenotiek vis, ka kristīgā tālejošā cīņā ar ienaidnieku, vecais cilvēks vienmēr pamazām kļūst iznīcināts; bet mūs aicina vienmēr jaunus cīņas laukus, un mums vienmēr jāsāk jaunas cīņas. Jauns stāvoklis, jauni laiki nes līdz jaunas cīņas, jo rodas jaunas vēl nezināmas grēcīgās sirds izjūtas; jaunais stāvoklis padara dzīvas līdz šim snaudošās izjūtas, līdz ar laika gaitu mēs mācāmies savu sirdi vienmēr no jauna pazīt — tā ir vienmēr jauna — un tomēr vienmēr tā pati grēcīgā sirds, ko mēs nevaram pārveidot. Mēs redzam: grēkošanu var uzvarēt, bet grēku nē. Otrkārt: mūsu grēcīguma dziļumu mēs tikai tad pazīstam, ja zinām, ka vecais cilvēks ne tikai mūsu grēkos, bet arī mūsu grēku atpirkšanā un šķīstīšanās, mūsu panākumos, var būt spēcīgs. Cilvēka sākotnējais grēcīgums, ka viņš nevis no Dieva, bet pats sevī dzīvo, ka viņš negrib dot Dievam viņa dievišķības godu, dzīvo ne tikai savos grēkos, bet arī savā ētiskā taisnībā. Nekāda kristīga gatavība galīgi nenonāvē veco cilvēku; viņš ne tikai paliek kaut kādā mūsu personīgās būtības perifērijā, bet dzīvo ar visām savām saknēm un var no turienes ar savu sākotnējo grēku visu saindēt. Ņemot vērā šos draudošos dziļumus, kristīgā dzīve visumā nav nekāda attīstība, nekāds „process“, un to nevar aprakstīt ar organiskās tapšanas attēliem. Tā jau arī ir attīstība, bet šī attīstība paliek vienmēr iesprostota sākotnējā grēka īstenībā un iespējā. Ņemot visu šo vērā, nevar vairs kvantitatīvi runāt par pamazēju

grēku izpirkšanu, par „vienmēr lielāku un lielāku“ svētumu. Vecais cilvēks progresīvi nekļūst iznīcināts, jaunais progresīvi attīstīts, radīts. Daudz vairāk: ik mirkli es atrodos iespējā ar visu savu kristīgo tapšanu no jaunā cilvēka pilnīgi atkal kļūt par veco. Šis tiešām eschatalogiskais spriedums starp mani, jauno ticības cilvēku un mani, veco cilvēku dziļumā kļūst ne kroniski, bet gan aktuāli izkausēts; ne ar attīstību, grēku nomazgāšanu, audzināšanu, ne ar pamazu vecā cilvēka iznīcināšanu, bet ar viņa pilnīgu iznīcināšanu, kas galvenā kārtā notiek ticības aktā, ar mūsu atpestīšanu no „miesas“ kalpības, ar mūsu personīgo pārvērtību — tāpat kā Pāvila atgriešanās pie tā Kunga bērniem, kas tiešām vēl nebija pilnīgi un bez grēka „pēkšņi vienā mirklī“ tos pārvērtā (1. Kor. 15, 52). Tādēļ mēs negaidām uz purgātōriju — un ko gan arī spētu šis ilgstošais svēttapšanas turpinājums pārgrozīt manā nedalāmā būtībā, kas Dievam par godu padota kārdinājumam: viņa nav kļuvusi grēcīga caur brīvu gribas aktu, bet tas manī radies kā mīklaina nepieciešamība, tādēļ to arī tikumiskā attīstībā nevar pārvarēt. Mēs negaidām uz tālāku tapšanu un iznīcību pēc nāves, bet gan uz pašu nāvi un augšamcelšanos, kas mūs „uzreiz“ pārvērtīs: nāve pabeigs negatīvo svēttapšanu, viņa iznīcina mūsu pret Dievu sadumpoto gribas dzīvi (kam nekāda tikumiska cīņa nelīdz, bet gan top tai pakļauta), iznīcina mūsu „miesu“ un ievēd mūs brīvē; augšamcelšanās nobeigs pozitīvo svēttapšanu: viņa dod visai mūsu būtei lielo Kristus veidolu. Abas šīs lietas notiek ar Dieva radošo spēku „vareni“ un tomēr ne „maģiski“. Jo mēs jau nerunājam par nāvi un augšamcelšanos abstrakti, bet tikai par ticīgo nāvi un augšamcelšanos. Ja mūsu nāves un augšamcelšanās teoloģija domātu tikai nāvi un augšamcelšanos, tā kā to visu piedzīvo, tad viņai vajadzētu sacīt, vairāk nekā viņa grib sacīt: ikviens cilvēks caur nāvi atsvabināsies no sevis un caur augšamcelšanos kļūs no svētā gara pārveidots. Šāds vispārējs nāves un augšamcelšanās svētums tiešām būtu „maģisks“. Bet par to nav runa. Kā jau iepriekšējā nodaļā aizrādīts, ka tikpat kā augšamcelšanās nav tikai viena, tāpat arī nāve. Nāvei un augšamcelšanai ir cita nozīme tiem, kas caur ticību soda dienā sauc Dievu par tiesnesi, un cita nozīme tiem, kas neticībā viņa žēlastības tiesu

sagaida. Tiem, kas it kā grib palikt kādi viņi ir, miršana gan atņem pasauli un līdz ar to arī īstas dzīvības attēlu, ar ko viņi sevi uzturēja pie dzīvības; bet nāve viņiem neatņem viņus pašus, viņu es — saistības un Dievam naidīgo viņu būtībā. Un augšamcelšanās viņus nepadara „garīgus“, bet gan sniedz viņiem mūžīgi mirstošo dzīvību. Par spīti nāvei un augšamcelšanai un viņpasaulei, viņiem jāpaliek tādiem pat, kādi viņi bija. Bet tiem, kas ticībā nododas Dieva taisnīgai tiesai par veco cilvēku, un caur Dieva garu grib taisni to pašu, ko Dievs ar viņiem: viņus kā „miesu“ nonāvēt, lai tikai viņos dzīvotu jaunais cilvēks — tā noskaņotiem Dievs miesīgā nāvē un augšamcelšanās piepilda viņu vēlēšanos sevi pazaudēt, un būt tikai Dieva cilvēkiem. Tādā kārtā mēs esam ārpus visa „magiskā“. Šī purgātōrija ir neizbēgama, kaut arī mēs nezinām, kad un kā tā notiek. Bet šādā pilnīgā nāves un augšamcelšanās pārdzīvojumā caur Kristu ir pavisam kas cits, kā „pamaza grēku izpirkšana“ un attīstība uz pilnību. Tas var notikt „vienā mirklī“ un tikpat šaipus, kā viņpus nāvei. Ir nepieciešams ņemt ļoti nopietni Dieva audzināšanu, kas seko mums mūsu garajā dzīvē, un tomēr neprasīt, lai Dievs ar visiem tā rīkojas. Dievs var cilvēku divpadsmitā stundā iesaukt, aptraipītu, sakropļotu, sajukušu, skumju un tomēr jaunajai dzīvei nespējīgu — un mēs labi zinām: ja viņš šo nepilnīgo aizsauc „nelaikā“, viņš tiem karāliski dāvina pilnīgu brīvību un spēku debesu dzīvībai (Lukasa 23, 43). Še it sevišķi var piemērot līdzību par vīna kalna strādniekiem: tie pēdējie būs tie pirmie un tie pirmie tie pēdējie, tā tad kā pirmie, tā pēdējie būtiski būs vienādi un visi saņems vienu grasi un tomēr pirmajiem neieskaitīs patiesi garo karsto darba dienu un svētīšanu. Mēs pateicamies Dieva mīlestībai, ka viņš mūs agri aizsauc un dāvāja mums garu dienu: mēs godinām Dieva karālisko brīvību citus aicināt vēlu; mēs pievienojamies viņiem patiesi nopietno starpību apvienojošā vienībā; un beidzot mēs varam caur Dieva audzināšanu iegūtā un nobriedušā kristīgā dzīvē tomēr dziļā pateicībā ne citādi nākt Dieva priekšā kā vienīgi ar muitnieku lūgšanām. Ja kāds kaut kādā formā grib mācīt par purgātōriju, tad arī jāapstrīda attaisnojums, kas kā zināms arī morāliski apgaismojot viņas nopietno jēgu, ir iespējams. Bet kas sapratis,

ko nozīmē attaisnojums, tas neatmet nedzirdēto morālisko iemeslu nebeidzamai piedošanai, bet gan to iztur, tas arī neiekrīt purgatōrijas heresijas eschatoloģijā: Dievs ir viens un tas pats, taisnīgais soģis, kas nav mūsu „organisko“ morālisko grēku izpirkšanu iecēlis — viņa ir iespējama, mūsu cieņa pret debesīm gaida —, bet gan mūsu važas sarauj un padara mūs brīvus, kad vien grib. Purgatōrijas mācītājiem aiz viņu caurredzamās „taisnības“, aiz tikumiskās pasaules kārtības pazūd dzīvā Dieva brīvība. Dieva domas ir morāliski sagūstītas. Dievs tomēr ir lielāks kā morāliski cildenais, lielāks par katru likumu, kam viņš padevis mūsu dzīvi. Viņa dievišķīgums parādās tur, ka viņš noteic kārtību, un tur, ka viņš to karāliski var atcelt — kā vienā tā otrā ziņā, viņš grib lai viņu atzīst un godina kā Kungu. Dzīvības kauzālo būtību mēs nepazīstam. Dantes „La Divina Commedia“.

Runājot par purgatōriju no psiholoģiskā, reliģiski filozofiskā un dogmatiskā viedokļa mēs nevaram neminēt Dantes „La Divina Commedia“, jo nevienā literātūras darbā nav tik dziļi un tik plaši augšminētā mācība iztirzāta.

Tercinās uzrakstītais darbs sadalās trijās daļās: 1) L'Inferno, 2) Il Purgatorio, 3) Il Paradiso. Pirmā daļa noslēdzas ar vārdu stella — zvaigzne, otrā daļa — šķīsts un viegls spēju lidot zvaigznēs; trešā daļa — mīlestība, kuŗa ir dzinējspēks saulei un zvaigznēm.

L'Inferno ir velna valsts. Šeit ļaunums, kas nespēj veidoties. Il Purgatorio ir cilvēka valsts. Šeit ļaunums, kas šķīstas un izzūd. Il Paradiso ir Dieva valsts. Šeit ļaunumu nepazīst. Cilvēka valsts ir vidū starp velna valsti un Dieva valsti. No velna valsts uz Dieva valsti iet cilvēka ceļš. „Radījums, tu šeit esi, lai daļumā pie Radītāja atgriestos Purg. 16,31. Dantem ir liela ticība cilvēka vērtībai, ka viņš var pie Dieva atgriezties. „Kas uz šo stāvo kalnu dodas, tam sākumā tik grūti. Bet augstāk kāpjot prieki rodas. Purg. 4,88.

Ap šķīstīšanas kalnu aug niedras. Cilvēks, kas laiviņā tuvojas šķīstīšanas kalnam, apjož sevi ar niedrām. Niedras ir dziļas pazemības simbols. Lai kļūtu pāri šķīstīšanas kalnam — paradīzē, priekšnoteikums ir:

a) būt pazemīgam — iekšēji pazemīgam. Pazemīgais pazīst kalna galu, augstprātīgais pats sev ir kalna gals.

b) Gribas spēks un stipras ilgas.

c) Dieva žēlastība.

Grēks pats sevī nes atmaksu. Sods izaug no grēka. Tas ir grēka sekas. Kā labo cilvēku? — ar

1) Dziesmām un mūziku;

2) Piemēriem: atbaidošiem un ierosinošiem.

Dziesmas un piemēri.

Grūti ir kāpt pa trepēm šķīstīšanas kalnā. Gar trepēm abās pusēs stāv eņģeļu koris. Eņģeļi dzied Dāvida psalmus — mīliet, kas jums pāri darījuši. Un pie katras dziesmas ceļniekam ir iespējams vienu pakāpienu augstāk kļūt. Tā ir prātā paturama dziļa psiholoģiska doma. **D z i e s m a n e s a u g š u p d v ē s e l i.**

Reliģiskā pārdzīvojumā cilvēka dvēsele skan kā brīnuma kokle. Pirmkristīgie laudis „dziedājuši savā starpā pamīšus dziesmu Kristum it kā Dievam“ (Prof. K. Kundziņa rakst. „Rakstu vaiņags“ 1933. g. 73. l. p.). Un turpat 74. l. p. Prof. Kundziņš saka, ka reliģiskas dziesmas piederējušas pie izcilākiem kristiešu reliģiozitātes izpausmes līdzekļiem. Prof. V. Maldonis darbā „Kādēļ latvietis dzied“ (Rakstu vaiņags 1933. g. 33. l. p.) saka: „Tik liela un neizdibināma ir dvēsele, tik liels ir dziesmu un dziedāšanas dinamisks spēks, kas nav vērojams un skaitāms telpiski, statiski, mēchaniski. Tādam spēkam ilguma jēdziena iezīmes. Un tālāk turpat 48. l. p. „Tāpat kā dvēsele skaidrojama metafiziski, tā arī pieņemams kāds divinātorisks spēks, kāds vienīgs, pirmatnējs, mūžīgs skaistuma, resp. daiļuma rosinātājs, kas inspirē dvēseli un rada skaistuma simbolus, ar kuŗa palīdzību tveram skaistuma mirkļus, kustības un baudām aistētisko“. Mēs varētu teikt, ka dziesma labo cilvēku. Vai dziesma resp. mūzika nevarētu būt dvēselēm viena pakāpe šķīstīšanas kalnā? Un šķīstīšanas kalns pati dzīve? Vai piemēri: atbaidošie un ierosinošie nav otra pakāpe kāpjot šķīstīšanas kalnā, skatoties kāda ir dvēseles struktūra?

Ciešanas.

Dzīves pieredze mums rāda, ka cilvēku audzina grūtības un ciešanas. Lielu cilvēku ceļš ir ērkšķu ceļš. Ciešanas norūda cilvēku. Reliģiskā valodā runājot — ciešanas ir līdzeklis dvēseles šķīstīšanai. Kristiānisma centrālā doma ir ciešanu doma par Dieva dēlu — Pestītāju — Kristu, kas pazemīgi pieņēma ciešanu kausu.

Tāpēc arī „elle ir ideja par ciešanu instanci, kurā ciešanas ir taisnīgās atmaksas lomā. Šķīstītavā ciešanas jau ir radikālā pāraudzinātāju funkcijā. Un beidzot ar paradīzi tiek domāta vieta, kurā ieiet ne tikai sākotnēji pilnvērtīgie, bet arī tādi, kas līdz pilnvērtībai pacēlušies tikai ciešanu ceļā, kam ciešanas bijušas kā uguns, kuņas svelmē no viņu dzīves tumšās rūdas izdalīts cilvēcīgas pilnvērtības spožais tīrmetalls, visām tumšām šlakām atkrītot“ (T. Celms).

Vai ciešanas nav zināmām dvēselēm šķīstīšanas uguns? „Patiesi, es tev saku šodien tu būsi ar mani paradīzē“ Lūk. 23,43.

Tās ir jēgpilnas ciešanas. Bet dzīves pieredze tāpat mums rāda bezjēdzīgas ciešanas. Cieš tas labākais. Jeb varbūt tas ir īpašs Dieva godināšanas veids?

Evangēliju doma par šķīstīšanu.

Evangēlijos ir gan teikts, ka ir jāsamaksā pēdējā artava, ka nešķīstītie Dieva valstību neredzēs, bet nekur nav teikts, ka šīs šķīstīšanas process notiks kaut kur pazemē — degošā vietā.

Evangēlija doma ir, ka Jēzus vārds šķīsta dvēseli. „Jūs jau esiet šķīsti tā vārda dēļ, ko es uz jums esmu runājis“, Jāņa ev. 15,3. Jēzus vārds ir saistīts ar *p o t e n c i u n d i n ā m i s k u s p ē k u*. Jēzus mazgā saviem mācekļiem kājas, Jāņa ev. 13 — „Ja es tevi nemazgāšu, tev nebūs daļas pie manis“. „Kas ir mazgājies, tam nevajaga vairāk, kā vien kājas mazgāt, jo viņš viscaurēm ir tīrs“. Jēzus vārds ir šķīstīšanas gara uguns cilvēka dvēselei.

Atlaižas.

Kā jau sākumā redzējām, kas virs zemes nav sodus izcietis par saviem grēkiem, tādiem sodi būtu jāizcieš ārpus viņu laicīgās dzīves. To izdara šķīstīšanas uguns. Dievu lūdzot,

artavas dodot un mišām upurējot, dzīvie cilvēki var Dievu ietekmēt tādējādi, ka viņš izturas pret mirušiem grēciniekiem žēlīgāki, nekā viņu grēki to būtu pelnījuši.

Tā mēs nonākam pie viduslaiku baznīcas vislielākās pretkristīguma mācības — pie atlaišanām. Ar to grēku piedošana resp. dvēseles šķīstīšana ietērpjas ģermāņu tiesiskās formās, jo pēc pēdējiem no sodiem varēja atpirkties ar naudu; pat par slepkavību nepiesprieda nāvi, ja slepkava bija spējīgs maksāt. No angļu-sakšu grēku piedošanas noteikumiem šis uzskats pārgājis baznīcas praksē. Šo paņēmieni dēvēja par atlaišanu jeb atlaižu. Bet savas idejas pēc viņa attiecas tikai uz laicīgiem sodiem, kurus uzlika grēciniekam, lai tas savu pārkāpumu nožēlotu. Jo tādi sodi izciešami arī tam, kas atrodas šķīstīšanas ugunī. Tādēļ pāvesti attiecināja šo atlaižu gan arī uz šķīstīšanas ugunī esošām dvēselēm, tikai ar to piezīmi, ka to baznīcas vara nevar panākt soda atlaišanu tiesiskā, bet vienīgi aizlūgumu ceļā.

Lūgšana un aizlūgšana par mirušiem.

Kas ir lūgšana? Lūgšana ir dvēseles elpa, kurā mēs elpojam jaunās, ilgotās pasaules gaisu. Lūgšanā mēs dodamies ceļā uz jauno zemi. Lūgšanā mēs nākam sakarā ar Dieva garu. Lūgšanā mēs nododam sevi Gara vadībai. Gars spēj modināt dvēseli uz jaunu šķīstu dzīvi.

Lūgšana ir reliģiskas dvēseles nepieciešamība. Lūgšana nav domāta, lai Dievu iespaidotu, bet lai būtu ar viņu sakarā. Mēs ticam, ka kristīgie ticīgie aiz nāves atrodas pie Viņa un ir pilnīgi, kādēļ nekāda tālāka attīstība tiem vairs nav vajadzīga. Mirušie nav miruši, bet ir dzīvi pie Dieva. Bet kas attiecas uz zemes virsū atrodošiem neticīgajiem, tad viņu dzīves veids ir mūsu acīm aizsegts. Dieva darbi ar aizsauktiem paliek noslēpums. Bet aizlūgums prasa atziņu. Mums trūkst ieskata aizgājušo dzīves notikumos, kāds ieskats nepieciešams mīlestībai, lai viņa spētu nopietni lūgt. Bet ja mūsos rodas tieša dziņa, kas aizkustina uz aizlūgumu, tad šai dziņai jāapklus un jāpārveršas klusā pašāvībā uz Dieva svēto žēlsirdību, kurās atsegto noslēpumu mēs reiz varēsīm pielūgt.

Izlietātā literatūra.

- 1) Novum Testamentum Graece. Eberhard Nestle. Stuttgart 1920.
- 2) D. Paul Althaus — Die letzten Dinge. Verlag E. Bertelsmann Gütersloh 1933.
- 3) Konrad Falke — Dante. Seine Zeit, Sein Leben, Seine Werke, Oskar Beck — München 1922.
- 4) Alberts Freijs — Dostojevskā — Reliģijas problēmas. Disertācija — Rīgā, 1932. g.
- 5) Gustavs Mensching's — Vispārīgā salīdzināmā reliģiju vēsture. Izdevis A. Gulbis, 1935.
- 6) Dante Alighieris. Göttliche Komödie übersetzt von Karl Witte. Durchgesehen und herausgegeben von Prof. Dr. Berthold Wiese, Leipzig.
- 7) Dr. Franz Hettinger — Apologie des Christenthums. Vierter Band — Freiburg im Breisgau.
- 8) Dr. J. B. Heinrich — Dogmatische Theologie, 10 Band, 1904.
- 9) Dr. phil. T. Celms — Tagadnes problēmas, Valters un Rapa akc. sab. izd., 1934.
- 10) Rakstu vaiņags. Profesoram — Jāzepam Vītolam. Izd. A. Gulbis, Rīgā, 1933.
- 11) Thomasius — Dogmengeschichte — I un II des Mittelalters und der Neuzeit — in zweiter Auflage von Reinhold Seeberg — Erlangen und Leipzig.
- 12) Chantepie De La Saussaye. Lehrbuch der Religions Geschichte, vierte Auflage — I. und II. Band. Verlag von J. C. B. Mohr. Tübingen 1925.

Māc. A. Veinbergs

Brāļu draudze latviešu daiļliterātūrā.

(Beigas.)

B. 1) Hernhūtisma cīņa ar laika garu un 2) sociālais elements un jaunais laika gars pašā hernhūtismā.

a) Hernhūtieši paši jūtas kā zināma ļaužu kopība. Saiešanā

„brālis brālim ceļu rād uz dzīvības koku
 Un katrs no tā var ņemt ar savu roku,
 Saukts, vests un pamācīts no lielā Mācītāja
 Te visi viesi ir, te visiem galdi klāti,
 Un visi kalpi un — par tādiem aicināti...“

(Sudr. Edžus „Atmiņas“.)

b) Bet: „hernhūtiešu laikmets tagad ir pārdzīvots“, spriež jaunā laika gara nesēja Aleksandra „Hernhūtiešos“. „Viņu gars reiz bija cēls, tas padarīja dažu labu dvēseli auglīgu. Tagad paceļas cits viņa vietā.“ (Poruka K. r. VIII. 47. lpp.) Freitags un viņa paaudze vēl varot būt hernhūtieši. Aleksandrai lai atstājot jaunību un nākotni.

Kāds ir jaunā saturs?

Tas iemiesots Aleksandras tēlā.

Cīņa pret nievājamo „fanātismu“ par labu modernai dzīves izpratnei, materiālistiskai kultūrai, teknikai, kas tāpat grib atpestīt cilvēci, tikai ne no iedomātās dvēseles tumsas, bet tumšiem dzīvokļiem, sliktiem ārējiem apstākļiem. Te Poruku iespaidojusi sociālo zinātņu attīstība pag. gadsimt. beigās. Vai viņš šiem uzskatiem pievienojies, tas cits jautājums.

Aleksandra liek nojaukt veco saiešanas namu, lai iegūtu mālu, kas zem tā. Tas viņai vajadzīgs ķieģeļu ceplim. „Šis nams sildīja dažu labu sirdi; tagad sirdis top arvienu plašākas, arvien vairāk atmosfāstas viņās tīrā cilvēcība, kuŗa bēg no ziemas.“ Aleksandra

c) nav pret reliģiju „Es taisni mīlu reliģiju! Es mīlu staltus lūgšanas namus, kur piebiedrojas cēla būves māksla un daiļa mūzika...“

Rupjākā veidā atgriezties no lūgšanas namiem un palikt vienīgi pie baznīcas ieteic Krišjānim Tūteram māc. Kūlmans Vecozola romānā „Lai nāk Tava valstība“.

„Ja gribi Dievu lūgt, tad zini, ka priekš tam baznīca. Starp citu, tā bija šodien pustukša un es esmu pārliecināts, ka visi draudzes idiōti būs ieradušies uz jūsu ālēšanas ar bībeli, pātariem un līdzīgām lietām. Es neciešu,

2. d) ka jūs to muļķa tautu pāvediet. Jūs tur sapļāpāt muļķības, jūs grēkojat pret Dieva vārdu.“

Tad Tūters top draudošs. Revolūcionāri ir viņa vārdi:

„Jūs ejiet pa maldu ceļiem, mācītāja kungs. Jūs vēlaties būt ceļa rādītājs trīs tūkstoši dvēselēm. Tas ir labi un pareizi. Mums vajadzīgs ceļa rādītājs; mēs klejojam naktī bez ceļa, bez tekas, pa kailu zemi, pa mežiem un purviem. Mēs gribam

aizsniegt sauli, bet bieži iestiegam meža biežumā. Mums vajadzīgs ceļa rādītājs, kas izved mūs gaismā, kur mājo laime un svētība. Bet Jūs, mācītāja kungs, mūsu ceļa rādītājs neesat. Jūs pats esat nomaldījušies uz neceliem, un Jūsu teka ved pa nakti titu mežu un mūžam Jums nenokļūt saules tērcē. Bez dibens Jūsu dvēselē, bez dibens Jūsu priekšā.

„Bet mūsu tauta nav bezdibenī vedama. Tas nedrīkst notikt. Un tālab vedam mēs to. Mēs, kas paši esam tauta. Mēs, kas mācījušies redzēt. Mūsu vadonis ir Jēzus Kristus, kas mūsu brālis. Mūsu sargs un padomdevējs ir Dievs, kā bērni mēs esam.

„Bet jūs iztaisat no mūsu brāļa kungu. Jūs iztaisat no mūsu tēva ļaunu valdnieku. Jo jums vajadzīgi tiesneši, sods un pazudināšana. Vara un varas stāvokļi jums vajadzīgi debesīs un zemes virsū. Un kādēļ? Tādēļ, ka jūs paši balstāties uz varu. Jo jūsu baznīca nav tautas baznīca, bet kungu baznīca. Jo jūs paši esiet kungi un valdnieki. Jo jūs paši gribat kalpot un kalpojat kungiem un valdniekiem. Jūs padarat mūsu tēvu un mūsu brāli par tiesnesi un slepkavu. Ar to jūs pataisat vissvētāko un mūsu ceļa rādītājus par saviem kalpiem un rokas pušiem. Jūs sagānat viņu mācības: no mīlestības jūs iztaisat varu un no taisnības — varmācību, no žēlastības — sodību. Mūsu tēva valstību, taisnības, mīlestības, brālības un vienlīdzības valstību jūs padarat par netaisnības, melu un varas valstību.

„Un jums ir vara, un varmācība ir jūsu taisnība. Jums pieder baznīca un muiža, policija un valdība stāv jūsu pusē. Jūs mūs vajājat, jo mēs dzīvojam patiesībā un mācam patiesību. Jūs aizliedziet mūsu draudzi un aizliedziet mūsu baznīcu, kuŗa bija mežā un zem klajas debess, un vienkāršās ēkās zem salmu jumta. Jūs mūs spiedāt, piederēt jūsu baznīcai un nest jūsu ticības vārdu. Jūs dzenājāt un vajājāt mūs, izsmējāt un nievājāt mūs. Mēs padevāmies. Mēs esam ierakstījušies jūsu baznīcgrāmatās, mēs kristam savus bērnus pie jums un iesvētam tos jūsu baznīcā. Mēs maksājam jums nodevas un metam mūsu grašus kolektes kulē. Bet jūs gribat atņemt mums to pēdējo. Mūsu mācību. Mūsu ticību. Mūsu sapulces jums duras kā dadzis acīs. Jūs vajājat mūs bez apstājas.

„Bet to es jums saku mācītāj, šī mācība un šī ticība iesakņotas mūsu sirdīs un neviena vara tās neizraus. Jo mēs esam stiprāki. Mēs zemnieki un brāļi. Jums pieder vara un likumi, muiža un manta, bet mums ir spēks, kas ir varenāks, milzīgāks, kas ir tik liels, kā debesis un zeme. Kā saule un lietus. Mums ir, kas ir tik spēcīgs, kā mūsu tēvs un brālis: mums ir sirds gaisma! Un kur vien mēs ejam vai stāvam — mēs stajam milā, taisnībā un brālībā, Jēzū, pašā Dievā.

Mācītāja kungs, mēs noliecamies varas priekšā. Mēs padodamies. Es allaž ieteicu apmeklēt jūsu baznīcu. Es nāku pats vai ik svētdienas. Vai lai jums saku kādēļ? Lai pie nokaltušā koka mācītos pazīt augļu nesēju.“

Šī runa ne pēc sava stila, ne satura nav reāli iespējama Tūtera laika saiešanas kopēja mutē. Tomēr tā liecina par noskaņojumu, kāds tiešām var būt bijis hernihūtiešu vienā daļā. (Salīdz. Vidzemes gubernātora Richtera ziņojumu par Kaugurmuižas nemieriem 1802. g. — prof. Adamoviča „Krist. Bazn. Vēsturē, 301. lpp.).

Ir taisnība mācītājam, ka tādi cilvēki, kā Tūters, nes indi tautā. Tas skan pēc musināšanas uz sacelšanos pret pastāvošo valsts iekārtu un baznīcu. „Valdība un policija“ gan arī pati ne vienmēr ir stāvējusi evaņģeliskās baznīcas pusē.

e) „Brāļu draudze sludina dievvārdus vienkārši, savā valodā, silti. Mācītājs turpretim ir gans un kungs. Mācītāja muižas muižnieks, kam negribot jābrauc divjūgā. Tādēļ viņš nedrīkst saistīties ar tautu. Visa viņa karjēra atkarīga no dižciltīgās muižniecības. Tādēļ baznīca ir tikai rīts, brāļu draudze — ļaužu dzīves saturs“. („Lai nāk Tava valstība“ 2. grāmata: Mantojums).

Romānā visa otrā grāmata, kur runā par brāļu draudzi, gan autora, gan Tūteram mutē liktos vārdos, stipri safantazēta. Kur gan tika latvieši brāļu draudzes dēļ mocīti, nogalināti? Kurš saiešanas kopējs gan iedomātos sagudrot jaunus baušļu galdiņus! Tā to tomēr it kā dara Tūters (50.—51. lpp.).

Romānā viscaur izspīd autora personīgais skats uz lietām. Kad mācītājs ierodas pie hernihūtiešiem viņu sapulcē, kas daudz reiz dzīvē arī noticis, tad viņa runa un uzstāšanās (117. u. tāl. lpp.) tik stipri kariķētas, ka nevar vairs tām ticēt.

f) Un tomēr autora tēli liek domāt. Tā taču ir pirmā latviešu intelligence. Arī Sudraba Edžus Biernis ir korespondents Neikena „Ceļa biedrim“. Hernhūtiešos taču tāpat nebūs bijušas visas vienādas sejas. Kāpēc nebūtu iespējami arī tādi Tūteri, Andersoni, kas saka arī skarbu vārdu, kad redz ne-taisnību. Ne Kristus mīlestību vien uzsvērt vajaga, bet arī taisnību. Brāļu draudzes cilvēkus, kā intelligentākos, izraudzīja arī baznīcas kapēju amatos, kad 19. gadsimt. arī latvieši kļuva balstiesīgi baznīcas lietās. Un vācu muižnieku lielā daļa vienmēr vēl gribēja turēt zemnieku paklausīgu ļaužu kārtā. Kad Krišjāni Tūteru izliek no mājas, tas saprot tad savu straujo dēļu Girtu, kas maldās bez vārda plašā Krievijā, turēts aizdomās par revolūcionāru darbību. Bībeles lasītājs un pazinējs atšķir Ruso „Sabiedrisko līgumu“, ko dabūjis Rīgā no tieslietu zinātnieka.

„Reliģija, tiesības? Vai tie pretstati? Naidnieces vai māsas? Vai neverda abas atziņas no cilvēces sāpju un ilgu avota, vai neuzlēca ar laimības sauli? Vai abām nenest laimi un svētību? atsvabināšanu? Kur nu īstais ceļš?“

„Gars salauzīs zobenu!“ („Lai nāk Tava valstība“ 189. lpp.).

Vēl jāatzīmē, ka Kristu Tūters bieži sauc par brāli un draugu. Parasti viņš hernhūtiešiem ir bijis „tas Kungs“, Pestītājs. Tomēr hernhūtisma literatūra apstiprina arī šo nosaukumu reālo iespējamību. „Liturģijās“, atraitņu dziesmās 166. lpp. teikts: „Mēs To tā neredzam, tomēr iekš to ticam, Un kā draugu To pazīstam“.

Tās pašas „Liturģijas“ lieto arī brāļa nosaukumu, attiecinot to uz Kristu:

„Kā cilvēks miesā rādījies,

Mums līdzīgs, it kā brāliņi...“

„Par kungu dots tiem cilvēkiem

Ne kaunies, mūs par brāļiem saukt,“

(„Liturģijās“, 139. lpp.)

Šie nosaukumi lietoti dziesmās, bet brāļu un māsu runās laikam gan reti. Šie piemēri neapgāž mūsu uzskatus, kas pievesti iepriekšējā nodaļā, ka Pestītājs hernhūtiem ir un paliek „tas Kungs“ un Pestītājs, cilvēks, bet arī Dievs.

VI

Noslēgums. Gala spriedumi.

No visa iepriekš teiktā varam zinātniskam brāļu draudzes vēstures pētījumam dot vairākus secinājumus.

1. Kristīgā ticība hernhūtismā pirmo reizi un spilgtā veidā top par tautas ticību; neskatoties uz to, ka maz ir latviešu autoru, kas piegriezušies brāļu draudzei un maz šo pašu autoru darbu par brāļu draudzi, tie tomēr apstiprina vēsturnieku (Krodznieks u. c.) uzskatu, ka brāļu draudze ir spilgtākā parādība latviešu reliģiskā dzīvē ar plašām un dziļām saknēm un sekām. Brāļu draudzes panākumi nav izskaidrojami vienīgi ar ārējiem apstākļiem, bet tie nāca arī no latviešu zemnieka dvēseles prasības pēc augstākas un plašākas gara dzīves. Hernhūtisms darīja latviešus par iekšēji pārliecinātiem kristīgiem vārdos un darbos. Kristība top tautas reliģija:

a) ārēji: latvietis ceļ un apmeklē lūgšanas namus, sapulces; Kristus vārds un mācība ienāk latviešu sētā, mājā, ģimenē un ļaužu attiecībās un top

b) iekšēji: tautas reliģiozitāte. Izaug noteikti kristīgi raksturi. Kristus mācību ne tikai pazīst, bet izved un piepilda dzīvē un darbos.

Laika ziņā šī kustība sākās ar brāļu draudzes sūtņu ienākšanu Vidzemē un turpinājās vēl pārrunājamā laikmetā.

2. Dziļā un plašā hernhūtisma kustība latviešu tautā laika gaitā pārdzīvoja: a) uzplaukumu un b) vājināšanās laikmetu, pie kam laikmets, par kuru runā dailliteratūra nes pat galīga apsūkuma un iznīcības zīmes. Blakus patiesi spēcīga kristīga rakstura cilvēkiem un cilvēku kopām, kādus uzrāda dailliteratūra (šī darba III. d. 1. pusē), stāv pelēkas viduvējības un zemu vērtējami atsevišķi tipi un sadzīves parādības. Bez īpatnējās iekārtas atcelšanas un tiešiem un netiešiem spaidiem no baznīcas puses (Apsīša „Uz saiešanu“, Vecozola „Lai nāk Tava valstība“), dailliteratūra uzrāda par slimības, deģenerācijas, ja tā var teikt, cēloņiem vēl sekošas pretējas parādības:

a) nošķiršanos no pasaules, izredzētības apziņu (Apsīša Jēkaba vecais Grīvis, Poruka Maija), liekulību (Akots, Poruka

„Atmiņās“), farizejismu (Oļiņiete „Mērn. laikos“), fanātismu (Aleksandras runas „Hernhūtiešos“).

b) kompromisu ar pasauli (Saiešanu tēvi „Mērn. laikos“, Sudrabu Edžus Biernis).

c) tautas centienu maiņu sakarā ar laika gaitu („Hernhūtieši“).

3. Brāļu draudze ir arī tautas vienības un spēka iemiesojums ārpus reliģiskās dzīves („Lai nāk Tava valstība“). „Latviešu brāļu draudze bija izveidojusies par stipru dzīvinošu raugu latviešu reliģiskā dzīvē un līdz ar to par ciešu nacionālu un sociālu organismu, kas viņos grūtos verdzības laikos un vēlāk klaušu laikos bija jo svarīgs faktors visā latviešu tautā, vienīgā garīgās pašdarbības rosība un pašnoteikšanās iespēja“. (Prof. Adamoviča „Krist. bazn. vēsture“ 301. lpp.). Tā vairs nav tikai intīma dvēseles dzīve, bet tautas kustība, kas spieda ar to rēķināties. —

Daiļliterātūra rāda lielās latviešu tautas reliģiskās un garīgās atmodas beigu viļņus dzīvos tēlos, cilvēkos uzskatāmi un skaidri, ko nespēj sausā vēstures zinātne. Brāļu draudze, kas seko aprakstītam laikmetam, nav vairs dzīva kustība, bet atliekas no reiz bijušā. Tomēr dziļš un plašs ir brāļu draudzes iespaids latviešu gara dzīvē. Tādēļ vēsture interesējas par brāļu draudzi. Tur arī šī darba nozīme.

Kļūdu izlabojumi un piezīmes pie raksta „Brāļu draudze latviešu daiļliterātūrā“.

- 1) 25. lappusē no augšas 12. rindā: nevis — sīvā, bet sīkā darbā.
25. lappusē no apakšas 15. rindā izlaists n a v, tā ka jālasa: Kaudzītes M. un R., Apsīšu Jēk., kas paši nav cēlušies...
- 2) 87. lappusē no augšas 17. rindā: nevis vietnieks, bet viltnieks.
- 3) 161. lappusē no apakšas 13. rindā nevis meta, bet kulta.
- 4) 161. lappusē no apakšas 13. rindā: nevis locekļis, bet brālis.
- 5) 212. lappusē nodalījumā c vārdi „Uz saiešanu“ pieder pie iepriekšējās rindas.
- 6) 214. lappusē no apakšas 18. rindā: nevis Gūžiņn, bet Gūžiļu.

Cand. theol. L. Bitenīeks

Oksfordas grupu kustība.

Oksfordas grupu kustību, kuŗa gūst arvienu vairāk un vairāk piekritējus dažādās zemēs un dažādās aprindās, vairs nevar uzskatīt par pārējošu parādību, kuŗu var noklusēt. Vienalga, vai mēs nostājamies viņas piekritēju rindās, vai tikai kā novērotāji, — nepazīt šo kustību mēs nedrīkstam.

Šo rindu uzdevums — tikai rādīt, kas ir šī kustība, kāds viņas mērķis, pamatprincipi un darbošanās veids.

I.

Kā visas reliģiskas kustības, arī Oksfordas grupu kustība ir izgājusi no vienas personības — Franka Buchmaņa. Dzimis 1878. gadā Pensburgā, Pensilvanijas valstī. Pēc tautības — šveicietis, ticības — luterānis. Studējis Milenbergas koledžā, kur iegūst savu akadēmisko gradu, un kas vēlāk tam piešķīrusi arī teoloģijas doktora gradu. Papildinājis luteriskā teoloģijas seminārā Filadelfijā un vēlāk — Vestminsteras koledžā Anglijā. Pēc tam seko rūpīgs darbs iekšējā misijā Vācijā. Strādājis pie Bodelšvinga tēva Bētelē, un pavadot pēdējo viņa ceļojumos, gūst nedzēšamus iespaidus un prasmi dvēseļu kopšanā, ko tas vēlāk tik meistarīgi izlieto. Apmeklējis arī Skarbo namu Hamburgā, Jāņa iestādi Spandau'ā, bijis diakonu iestādē Neuendettelsau'ā un Kaiserverth'ē.

Dabīgi, ka gūtie iespaidi bija tik dziļi un spēcīgi, ka radīja iekšēju nepieciešamību — sniegt tos tālāk, kalpot šajā nozarē.

1904. gadā viņš nodibina pirmo luterisko hospicu Amerikā, savas draudzes, Filadelfijas villu priekšpilsētas, robežās. Drīzi to aicina, kādā līdzīgi nodibinātā, Filadelfijas hospicā par nama tēvu. Šajā hospicā uzņēma jaunekļus, kuŗi nonākot lielpilsētā bija bez uzraudzības.

Pēc kāda laika Buchmanis nonāk konfliktā ar hospica vadītājiem. Pēdējie, gribēdami sabalansēt budžetu, samazināja jaunieša porcijas. Sarūgtināts un nevarēdams piekrist šādaī rīcībai, viņš atstāj savu darba vietu un dodas uz Angliju.

1908. gadā viņš apmeklē dievkalpojumu Kesvick'ā, kādā mazā lauku baznīcīnā, kur dzird vienkāršu, ticības pilnu spre-

diķi par Kristus krustu, ko saka kāda sieviete. Te viņš piedzīvo brīnumu, kas top nozīmīgs viņa un vēlāk daudzu citu cilvēku dzīvei. Viņš pats stāsta:

„Ienācu šajā mazajā dievnamā pilns iekšēju nesaskaņu. Sāpīgi izmanīju, ka savu garīdznieka amatu neesmu pildījis kā īsti kristīgs garīdznieks. Es saucu sevi par kristieti un gribēju arī citus par tādiem darīt, bet manī ir patmīlība, augstprātība un īgnums. Vienkāršā sievietes runa tanī dienā manī padarīja dzīvu Kristus krustu; un pēkšņi, itkā vīzijā, es skatīju, ka netālu no manis uzliesmoja krusts un es redzēju, ka starp mani un Krustā Sisto ir dziļš bezdibens. Tajā pašā brīdī manī tapa skaidrs, ka šis bezdibens tikai no paša Krustā Sistā var tikt pāriets. Tas, ka Dūrs Kristū izlīdzina dziļo plaisu, kas mani šķīr no Viņa, izdzēsa chaosu manā dvēselē. Tikai vienu atceros skaidri — man bija tā, itkā pēkšņi manī plūstu stipra dzīvības straume, kas mani aizskaloja pie Krustā Sistā kājām. Tur nodevu sevi dievišķai gribai. Pārņācu mājās ar jaunu, pulsējošās dzīves izjūtu un es zināju, ka manī ir notikusi kāda pārmaiņa. Man bija nepieciešama prasība dalīties ar kādu savā pārdzīvojumā.“

Nekavējoši viņš raksta hospica vadītājiem, ar kuriem tam bija radusēs nesaskaņa, sekojošu vēstuli:

„Mans mīlais draugs! Man bija dusmas pret Jums. Man tas ir žēl. Piedodiet man! Jūsu Franks.“

Vēl tai pašā vakarā, stāstot sava nama tēva ģimenei savu pārdzīvojumu, viņš pieved kādu jaunu studentu Kristum. Pēdējais, dzirdot Buchmaņa stāstījumu, atzīstas, ka reliģija tam līdz šim bijusi blakus lieta un, ka viņš nav sastapis nevienu cilvēku, kas būtu bijis gatavs atzīt savu grēku un to atkal par labu vērst, izlīdzināt.

Šis notikums top liktenīgs Buchmaņa dzīvē. Viņš atzīst, ka nepietiek ar to — grēku ienīst un atstāt, bet, ka ir nepieciešami to izsūdzēt un par labu vērst.

„Manī bija notikusi pārmaiņa un es varēju būt par ieroci citiem, lai tie to arī piedzīvotu. Šim darbam lai ir veltīta mana dzīve.“

Tāds ir Buchmaņa secinājums, un to viņš arī pilda. Viņš skaidri ieskatīja, ka katras izdošanās priekšnoteikums ir — pilnīga gribas nodošana Dieva gribai, kas nepieļauj nekādus kompromisus. Evaņģelija vārds „no visas sirds“, top par motto viņa jaunam dzīves uzdevumam. Šo izšķiršanos, gribas nodošanu, ir kavējis grēks.

1909. gadā viņš atgriežas Amerikā kā pilnīgi cits cilvēks. Te J. Mott's viņu uzaicina palīdzēt novērst nesaskaņas starp studentiem un mācības spēkiem kādā lielākā universitātē, un pacelt akadēmiskās dzīves tikumisko stāvokli. Darbs nebija viegls, jo studenti izturējās atturīgi. Bet kad viņš pēc trim gadiem atstāja šo universitāti, tad studējošo skaits, kas pulcējās universitātē uz bībeles stundām, bija pieaudzis uz 1200.

1915. g. Buchmanis apceļo Indiju, Koreju un Japānu. 1916. g. atgriežas atpakaļ un tiek aicināts par docentu Hartfordas teoloģiskā seminārā. 1917.—1919. gadus viņš pavada atkal tālajos Austrumos.

Šajos gados izveidojās viņa darbošanās pamatprincipi. Uzsver personīgās evaņģelizācijas nepieciešamību, personīgu pieeju atsevišķam cilvēkam, kā kristietības būtisku prasību. Praktiskā pieredze ar steigu mācīja, ka liela nozīme dvēseļu kopšanā ir jāuzrāda brīvai reliģiskai sarunai. Lai būtu skaidrāks priekšstats par Buchmaņa dvēseles kopēja darbību, pakavēsimies pie tās, kā radās pirmā t. s. „mājas sanāksme“ (Honseparty), Kulidžā, Vidus-Kīnā 1918. g.

Pie Buchmaņa griezās kāds cilvēks ar lūgumu, vai viņš nevarētu kādam viņa draugam palīdzēt. Viņš bija kāds ievērojams jurists, bijušā prezidenta juridiskais padoma devējs un nākošais ķīniešu sūtnis Amerikā. Svešumā studējot viņš bija pārgājis kristīgajā ticībā. Atgriežoties dzimtenē viņu ievēlēja draudzes padomē atbildīgā amatā. Tā kā viņš ir kaislīgs kluba apmeklētājs, draudze viņu nosoda. Tas viņu piespiež vairāk noslēgties. Kādu dienu šis ķīniešu diplomāts ielūdz Buchmani uz tēju. Buchmanis ievēro plankumus uz nama tēva rokām un redz, ka viņa nervi ir galīgi sabojāti. Diplomāts daudz stāsta par sava plašā darba interesēm. Buchmanis klausās un redz, ka viņa priekšā ir viens no daudzajiem bagātajiem cilvēkiem, kas ir pavisam nabags. Viņš mēģina sarunas novērst citā vir-

zienā. Viņi spēlē kopēji tenisu un tas ierosina diplomātu uzai-
cināt savu viesi uz kādu lielu svētnīcu, kur tie arī abi noiet.
Vakaram tuvojoties diplomāts, lietojot daudz dzērienus, ir kļu-
vis runīgāks, un abi jūtas kā labi paziņas.

Nākošā rītā Buchmanim, noturot „klusu stundu“ ienāk
prātā nosūtīt savam jaunajam draugam uzaicinājumu, to apcie-
mot; ko pēdējais arī pieņem. Pie pusdienām piedalās vēl kāds
bīskaps un archidiakons, kuŗi pēc ēšanas uzsāk sarunas par re-
līģiskiem jautājumiem, lai ievilkto sarunās arī diplomātu. Pē-
dējais tomēr ir ļoti atturīgs un nerunīgs. Vēlāk Buchmanis sāk
stāstīt kādu savu piedzīvojumu Amerikā. Kādu dienu klīstot
pilsētas ielās, viņš sajutis iekšēju uzmodinājumu, uzmanīt kādu,
labi ģērbusošo cilvēku, jo viņam licies, ka šis cilvēks atrodas
lielā postā. Diplomāta interese atmodās, dzirdot, ka Buchma-
nis piegājis pie šī svešā cilvēka un jautājis, vai viņam esot kā-
das bēdas? „Protams, ka ir“, tas atbildējis; „tad Dievs mani
pie Jums sūtījis“, teicis Buchmanis. „Jā, tas var tikai Dievs
būt“, un viņš stāstījis, ka viņa māte guļot slimnīcā, un esot
tuvu nāvei. B. stāsta svešniekam par sava tēva un brāļa nāvi
un to, ka viņš ir pārliecināts par dzīvi pēc nāves. Svešnieks
bija priecīgs, dzirdot parastu cilvēku, ar tādu pārliecību par
šādām lietām runājam, un uzaicināja B. līdzi slimnīcā, lai viņš
viņa māsu stiprinātu. B. to arī dara. Pirms šķiršanās sveš-
nieks vēl uzaicina Buchmani kopēji lūgt Dievu.

Diplomāts, uzmanīgi klausījies, bija ļoti ieinteresēts. Tai
brīdī pacēlās kāds orkans un lietus lija straumēm. Tas dod
iemeslu Buchmanim, uzaicināt savu viesi pārnakšņot pie viņa,
ko tas tikai nelabprāt pieņēma. B. guļamistabā bija vēl otra
gulta, citas izvēles nebij. Pirms gulēt iešanas B. paņēma bi-
beli un lūdza savu viesi nolasīt priekšā savu mīļāko nodaļu.
Izšķirstījis visu Veco un Jauno derību, un neatradis nevienu
vietu, ko tas labprāt lasītu, viņš uzšķīr uz „labu laimi“ un lasa.
B. nāk ar priekšlikumu — beigt. Viesis saka: „beidziet Jūs“.
Nākošā rītā viesi tikai ar lielām grūtībām izdodas atmodināt,
un viņš prasa viltīgi nama tēvam, diez vai viņš tādēļ tik labi
gulējis, ka lasījis biblii? „Varbūt“, smejas Buchmanis. „Vai
mēs nelasīsim vēl vienu nodaļu?“ „Lasiet Jūs“, atbild diplo-
māts. Pēc tam, kad B. to bija darījis, viesis lūdz pantus vēl reiz

izlasīt, jo tie esot taisni kā priekš viņa (1. Kor. 6). Tad jūrists atzīstas, kādēļ viņš nav gribējis palikt pa nakti. Viņam neesot bijuši līdz viņa pilieni, ko ārsts tam parakstījis, vienus iemigšanai, otrus priekš pamošanās. Piezīmē, ka B. esot vienīgais, kam viņš šo savu noslēpumu uzticot. Pēc tam diplomāts pavada B. uz kādu sapulci, kurā B. runā par kādu tematu, kas tieši skar diplomātu. „Šis vārds jau attiecas uz mani“, saka vēlāk jūrists. „Tādēļ jau Jūs tos arī dzirdējāt“, seko atbilde. Izrādās, ka B. to taisni organizējis diplomāta dēļ.

Nākošā dienā B. ir atkal aicināts viesis diplomāta namā. Pie pusdienas galda ir pulcējusies kopā visa ģimene. Te nama tēvs dara zināmu savai ģimenei, ka viņš ir bijis slikts kristietis, bet pēdējās dienās viņā esot notikusi pārmaiņa un tagad viņš gribot pirmo vietu savā dzīvē ierādīt Kristum. Viņam esot jālūdz atļauja dažiem darbiem, ko viņš līdz šim neesot darījis.

Kad B. diplomātu vēlāk sastop, tas ir vadoša personība ķīniešu nacionālā kustībā. Vēlāk viņš noorganizēja augšā minēto pirmo „mājas sanāksmi“, kas ir raksturīgas Oksfordas grupas darba veidam. Bija pulcējušies apmēram 100 dalībnieki: misionāri, mācītāji, politiķi, veikalnieki un brīvas profesijas pārstāvji. Tie pavadīja kopā divas nedēļas, brīvi sarunājoties par savu pārdzīvojumu dziļākiem saturiem, atklāti atzīstot savas kļūdas un maldus un izsakot vēlēšanos, atrast dziļāku dzīves saturu.

No šīs „mājas sanāksmes“ izgāja pirmā ķīniešu misijas sabiedrība, kas izsūta misionārus uz dažiem apgabaliem un sedz izdevumus no saviem līdzekļiem.

Mēs redzam cik daudz svētības var nest viens vienīgs cilvēks ja tas ir saistījies ar dzīvo Kristu.

Šāda veida sanāksšanas drīzi vien kļūva par galveno Oksfordas grupas darbības veidu.

1921. gadā notiek pirmā sanāksme Eiropā, Kembridžā. Tur Buchmanim izdodas „atgriest“ divus studentus, un kopā ar tiem, viņš dodas uz Oksfordu. No šī apmeklējuma Oksfordā, kur abi studenti nodeva dzīvu liecību par Kristu, radās „mājas sanāksmes“ kuŗas tagad rēgulāri tur tiek sarīkotas. Tā arī radies apzīmējums — Oksfordas grupa, kas nemaz nav būtisks.

Otrs pamats šim nosaukumam ir, ka Dienvidus-Āfrikā nonāca daži Oksfordas studenti un bija tur dzīvi liecinieki par grupu, un tur tiem deva tā nosaukumu — Oksfordas grupas studenti. Kopš tā laika ir notikušas „mājas sanāksmes“ atkārtoti dažādās zemēs: Amerikā, Dānijā, Dienv.-Āfrikā, Ēģiptē, Hollandē, Indijā, Kanādā, Norvēģijā, Šveicē, Vācijā, Zviedrijā.

(Beigas sekos.)

Lic. theol. **Edg. Rumba**

Jēzus

Nātana Sēderblūma uztverē.

(Turpinājums.)

Ļas tomēr nenozīmē, ka cilvēki nedrīkstētu viņu uzlūkot tādā tērpā, kā tie viņu pirmo reiz ir sastapuši un iemīļojuši, kaut arī mums izliktos, ka šie cilvēki par Jēzu maz ko zin. Neviens, izņemot tēvu debesīs, Jēzu pilnīgi nepazīst, un ikviens, kas viņu kādu laiku pazinis, atrod vienmēr no jauna, cik maz viņš pie tā redzējis. Tomēr viens vienīgs skats uz Jēzu spēj pildīt cilvēka sirdi ar svētlaimi. Vārdi un apzīmējumi, kas laiku gaitā lietoti attiecībā uz Jēzu, ir viņu tikpat lielā mērā apseguši kā atklājuši. Tādēļ ir nepieciešams, ka Jēzum tiek izgatavotas vienmēr jaunas „drēbes“ no cerību dzijām un ilgu pavadieniem, lai cilvēki katrā laikmetā varētu saskatīt un pazīt savu Pestītāju. Sēderblūms skatās nākotnē un domā, ka mūsu laikam vajadzētu atrast pie Jēzus divus raksturīgus vilcienus — stingrību un žēlsirdību. — Viņam jābūt stingrākam savās prasībās par visiem citiem, jo labākie starp tagadnes bērniem grib kalpot stingrākajam, tam, kas atbrīvo no nespēka anarchijas un iedomīgo vidus mēra ļaužu nepanesamās tiranijas. Vienmēr no jauna gaidītā Pestītāja varai ir jāparādās viņa paša dzīvē, tur valdot stingrai un visspēcīgai patiesībai. Tā viņa stingrība kļūs brīvība, nevis tiranija. Viņš uzstādīs savas prasības ar mīlestības tiesībām un viņa mīlestības liesmas tiks uzturētas

no ticības uz cilvēkiem. Tādēļ Pestītāja žēlsirdībai ir jābūt varenai un dziļai kā jūra.¹²⁾

Jezuīts Maksis Pribilla¹³⁾ un daži citi ir turējuši par vajadzīgu uzstādīt jautājumu, vai Sēderblūms esot ticējis Kristus dievībai tādā nozīmē kā Niķejas ticības apliecība māca? Šis jautājums ir dažādi atbildams. No vienas puses ir pievestas vietas no Sēderblūma rakstiem, kas itkā runā pretim šai dogmai. No otras puses ir aizrādīts uz teikumiem, kas bez šādas ticības būtu grūti saprotami. Īstenībā viņš ir izrādījis pietiekoši daudz piētates ne tikai kristietības pamatdogmām, bet pret visām, kas baznīcas tradīcijā vērtīgs, ka raugoties uz viņa vārdiem un darbiem šāds jautājuma veids liecina par bezgaržīgu uzbāzību. Sēderblūms nenodarbojās ar vecu cienījamu dogmu aizstāvēšanu, vai ar jaunu apšaubāmu dogmu apstrīdēšanu, atskaitot no pēdējām mācību par verbālu inspirāciju; viņa intereses rāda citā virzienā. Viņa pētošās un reizē pielūdzošās dvēseles spēki iziet uz to, lai satvertu, ne tikai uztvertu īsto un patieso Jēzu, būtisko un eksistenciālo Jēzus personībā, Dieva spēku un vienreizējo savdabīgo revalāciju, kas notikusi īstajā cilvēkā Jēzū no Nācaretes.

Ceturtais gadsimts baznīcas vēsturē iesākās ar to, ka daži kristīgi cilvēki gribēja atšķirt Jēzu no Dieva. Tādēļ nācās nodrošināt homonsiju. Mūsu gadsimtā ir mēģinājuši viņu atšķirt no vēstures un tādēļ nākas vienmēr no jauna uzsvērt vārdus „cietis apakš Poncija Pilatus, krustā sists, nomiris.“ Jo mums, kā kristīgiem, nav nekas vērtīgāks par pestīšanas vēsturi, kas ir reizē svarīgākais pestīšanas fakts.

Jēzus istā cilvēcība Sēderblūmam nozīmē vispirms to, ka Pestītājs reiz patiesi ir dzīvojis vēstures rāmjos laikā un telpā. Viņš nav sadzejots mītisks tēls, „bezlaicīgs patiesības sludinātājs“.¹⁴⁾ Varētu saņemt visu labo un lielo dzejā un īstenībā pirms Jēzus, ārpus Jēzus un to ar radošās fantāzijas palīdzību pārveidot viengabalainā ainā, uzstādot skaistus un bagātus ideālus. Tomēr Jēzus Kristus no tā neiznāks. Jēzus

¹²⁾ Jesu kläder 28. lp. p.

¹³⁾ Max Pribilla. Un kirchliche Einheit 1929. 118. un 119. lap. p.

¹⁴⁾ När stunderna växla och skrida 2. krāj. 1910. g., 172. lap. p.

nav izdomājams, kaut arī domas un nojautas, kas pildīja viņa laiku, tiktu dažādi pavairotas un savienotas. Ja kādi teologi domā citādi, tad vēsturniekam, māksliniekam un katram cilvēkam, kas sajēdz īstenību, šaubas par Jēzus vēsturisko eksistenci izliekas smieklīgas.¹⁵⁾

Vēsturiskā Jēzus īstais evaņģeliskais tēls ir dažādi ap-
tumsots un sagrozīts. Tas notiek it viegli, atkarībā no ikrei-
zējā viedokļa Jēzus dzīves pētniecībā, no uzskatiem par viņa
personību un darbu. Cilvēki allaž ir radījuši priekšstatu par
Pestītāju, saskaņā ar sava laika prasībām. Viena vai otra
puse pie viņa ir izcelta un pēc acumirkļa vajadzības vai laik-
meta garšas iztēlota. Vienam Jēzus ir sociāls reformators,
otram — lielais vientulis, kas palīdz nabaga vientuļiem cilvē-
kiem saskatīt dzīvē vērtību un dod tiem spēku dzīvot grē-
kam un nelaimei par spīti, trešajam viņš ir laipnais mācītājs
vai maigais sapņotājs.¹⁶⁾ Jaunākos laikos sastopami nopietni
mēģinājumi iedomāties Jēzu kā vienu no Palestīnas jūdiem
ķeizara Tiberija laikā¹⁷⁾, bet reizē ar to jājautā vai viņu ne-
padara mazāku nekā viņš ir? J. Veisa un Šveicera radikāli
eschatoloģiskais viedoklis, piem., ir jānovērtē kā nepieciešama
atmoda. Bet tas nedrīkst nostādīt ēnā pārējo evaņģelija sa-
turu. Ir labi, ja pie Jēzus atrod kaut ko noteiktu, bet parastie
tēlojumi izrāda tendenci atraisīties no evaņģelija pamatiem un
turpināt daudz vājāku patstāvīgu dzīvi. Tādēļ ir nepieciešami,
ka „dissekcijas process, Jēzus dzīves pētniecībā, kas īstenībai
ir pilnīgi svešs, līdzsvarojas ar stipru un veselīgu garu, ar
māksliniecisku skatu uz tiešāmību“.¹⁸⁾

Arī dogmas brīžiem ir pārāk maz centušās jautāt pēc
vēsturiskā Jēzus, zem tradīcijas slāņiem uzmeklēt Jēzu Nāca-
rieti; šis pienākums ir novērtēts pārāk zemu, necerot uz sek-
mēm, un dogmas ir apmierinājušās ar Kristu, kas dzīvo baz-
nīcas kultā. Sēderblūms domā, ka Pestītāju ir gribējuši apgērbt
ar visai greznu tērpu un atņēmuši viņam dzīvību to divkārši

¹⁵⁾ När stunderna växla och skrida 2. krāj. 152. lp. p.

¹⁶⁾ När stunderna växla och skrida 3. krāj. 1915. g., 50. lp. p.

¹⁷⁾ O. c. 54. lp. p.

¹⁸⁾ När stunderna växla och skrida 2. krāj. 155., 184. lp. p., 3. krāj.
51. lp. p.

nožņaudzot: ar dogmu, kas viņu padara par pusdievu un ne-
īstu domu konstrukciju, un ar to, ka Jēzu ir iedomājušies kā
bezgrēcīgu tikumu paraugu vai morālisku modes lapu.¹⁹⁾ Abas
parastās katēgorijas, ar kurām Jēzus ticis raksturots, brīnumi,
kas pierāda viņa dievišķo dabu un viņa bezgrēcība — īstenībā
loti maz ko izteic²⁰⁾, jo pirmā nedod nekādas skaidrības un
otrā ir pilnīgi negatīvas dabas. Jēzus neprasa, no kā tu esi
izvairījies, bet ko tu esi darījis?

Racionālismam bija grūtības ar Kristus dievišķo dabu,
tādēļ tas jo vairāk uzsvēra viņa tikumisko pilnību. Tika uz-
skaitītas visas labās īpašības pie Jēzus, padarot viņu par ti-
kumu spoguļi.²¹⁾ Kristīgā ticība sākās un beidzās ar pārliecību,
ka Jēzus ir bijis visu tikumu paraugs un pilnība. Tika cildi-
nāts viņa labums un laipnība, viņa taisnība un mīlestība. Tas
jau ir taisnība. Bet tādām paraugam trūkst dzīvība. Mute
ir skaista, deguns glīts, acis tāpat, bet sejai nav dzīvības. Tā
arī Jēzus, kas izpušķots ar visādu labumu un visiem tikumiem,
viegli var atstāt tikpat nedzīvu iespaidu kā bīdles modes
lapā.²²⁾ Zināms, Jēzus bija bez grēka, bet viņa personības
pilnība nav meklējama skaistu tikumu garā sarakstā, tā parā-
dījās degošā un aizdedzinošā ugunī, kas sadedzina viņu pašu
un iededzina sirdis ap viņu. Jēzus izstaro spēku, pašapziņu
un prieku. Viņa prieks, stars no Dieva godības, liedz viņam
piem. piespiest mācekļus gavēt. Tas bieži tiek piemirsts. Jē-
zus majestāti mēdz ietērt netīrā, pelēkā glēvulībā, drūmā
„nabaga grēcinieku“ noskaņojumā un pilnīgi aizmirst, ka viņš
nevien savējos, bet arī visus cilvēkus aicināja uz prieku.
Labam būt tādā nozīmē, kā Jēzus to uztvēra, nav tikai ko-
rekti un pieklājīgi izturēties, bet degt un sadegt. Nav neviena
cita tāda revolūcionāra kā Jēzus. Viss viņā liesmo un kūsa.
Gribēdams raksturot Jēzus īsto dabu Sēderblūms mēdz pie-
vest vienu no viņa vārdiem, kas Jaunajā derībā nav sasto-
pama, bet uzglabājies Origēna rakstos un skan: „Kas man ir

¹⁹⁾ När stunderna växla och skrida 4. krāj. 1921. g. 103. lp. p.

²⁰⁾ När stunderna växla och skrida 2. krāj. 156. un 157. lp. p.

²¹⁾ När stunderna växla och skrida 4. krāj. 102. lp. p.

²²⁾ När stunderna växla och skrida 3. krāj. 53. lp. p.

tuvu, ir ugunij tuvu; bet kas no manis tālu, ir tālu no valstības.“²³⁾)

Daudzas paaudzes, ne bez baznīcas vainas, ir raudzijušās uz Jēzu kā uz savādu pārakmeņotu formulu, ne kā uz dzīvu personību. Kristīgā uztvere, gribēdama Jēzu godināt, atņēma viņam īsto cilvēcību. Tāpēc piegriešanās jautājumam, kāds Jēzus bija, ko viņš īsti, Galilejā un Jeruzālemē uzstādāmie, domāja un mācīja, kas jaunākos laikos notiek ar katru gadu noteiktāki, ir teicama parādība.²⁴⁾ Šis Jēzus bij īsts dzīvs cilvēks. Viņš nebija „par jūdu pārgērbusies dievība“, nebija arī zināmai apkārtnei piemērots normālcilvēks, bet īsts jūds. Ja arī viņa dzīslās ritēja kaut kas no āriešu asinīm, ko jaunākos laikos dažī tikpat sirdīgi cenšas pierādīt kā agrāk Jēzus dievišķo dabu, tad audzināšana viņu tomēr bija padarījusi par jūdu. Tikai kā īsts jūds viņš varēja būt un bija īsts cilvēks. Jēzus runāja grieķiski, kas Sēderblūmam liekas tikpat droši pierādīts kā kad aramiešu valoda bija viņa mātes valoda; ar savu intuīciju viņš bija iedziļinājies grieķu garā, bet vispārīgie uzskati viņam bija kopīgi ar jūdiem. Savas darbības sākumā Jēzus īsti jūdiski saskatīja norobežojumu savam aicinājumam starp jūdiem un nejūdiem, un izšķīrās par grūto uzdevumu strādāt pie savas tautas.²⁵⁾)

Jo vairāk lasām evaņģelijus, jo vairāk zūd pārlicība, ka Jēzum būtu bijusi pāri laikam un telpai stādāma viszināšana. Kopā ar saviem laika biedriem viņš domāja, ka garīgi slimais ir velna apsēsts. Viņš domāja arī, droši vien, ka saule griežas ap zemi. Dzīvodams pēc Kopernika un Galileja viņš, droši vien, būtu pieslējies šo vīru hipotezēm. Mūsu laikos Jēzus dalītos ar mums iegūtājās vēstures un dabas zinātņu atziņās. — Jēzus bija meklētājs un arī spriežot maznozīmīgs atgadījums varēja viņam dot jaunu ieskatu viņa dzīves aicinājumā, tā piem. sastapšanās ar nejūdiem. Ticība burtam nekad nespēs no Jēzus vārdiem sastādīt dogmatiku, jo viņš nenāca ar dogmatiskiem teikumiem, bet runāja, lai tiktu sa-

²³⁾ Sal. Hennecke, Ntl. Apokryphen, 2. izd. 35. lp. p.

²⁴⁾ När stunderna växla och skrida, 3. krāj. 53. lp. p.

²⁵⁾ När stunderna växla och skrida, 2. krāj. 6.—8, 19., 70., 281. lp. p.

prasts.²⁶⁾ Neviena patiesība viņa lūpās nav atskanējusi tādēļ vien, lai tiktu izteikta. Jēzus vērsa savas runas vienmēr uz cilvēkiem, kas viņu klausījās.²⁷⁾ Runādams viņš nesniedza pasaules izskaidrojumu, bet stāstīja daudz par jaunu pasauli, nemēģināja izprast ciešanas un ļaunumu, bet rādīja kā to uzvarēt, viņš nesniedza teodiceju, bet nāca ar Dieva spēku.²⁸⁾

Jēzus ir cilvēks kā mēs, ar miesu un asinīm, jūtām un domām. Viņš pazina bailes un nemieru, cīnījās un cieta, nesa savā sirdī sāpes un līdzciltību. Viņam nedrīkst pierakstīt necilvēcīgu bezjūtību. Pie Lācara kapa viņš raud. Saskaities par tirgošanos svētnīcā, viņš norāj farisejus. Bet visskaidrāk Viņa īstā dabīgā cilvēcība parādās Ģetzemānes dārzā un pie krusta, kur dienā, kas kļuvusi nakts, atskan izmisuma sauciens: „Mans Dievs, mans Dievs, kāpēc Tu mani esi atstājis!“ Nāve viņu biedē, sāpes viņam uzmācas, bet viņš atdod sevi Dieva rokām un iztur līdz galam. Te parādās viņa dievišķais spēks.²⁹⁾ Līdzīgi pārējiem cilvēkiem viņš jūt vajadzību pēc draudzības un uzticības, kaut gan līdzcietību viņš ne labprāt pieņem.

Uzlūkojot šo Jēzu, Sēderblūmā mostas jautājums: „Rādī mums, Nācarieti, savu noslēpumu, kāpēc tava piere ir tik gaiša, tavs skats tik liesmains un tomēr laipns, tava mīlestība tik stingra, Tava griba tik laba un spēcīga, kāpēc tava dzīve, neskatoties uz ciešanām, ja, pateicoties ciešanām, ir tik varena, kāpēc Tava personība ir tāda, ka Tu, neskatoties uz Tavām šķietami pārspīlētām prasībām, neatstāji iedomīga nerra iespaidu?“³⁰⁾ Šķiet, ka šinī jautājumā jau dota atbilde. Jēzus nozīme meklējama vienkārši viņa personībā, neraugoties uz sekošanu viņam, jauno dzīves ievirzi, ko viņš prasa un panāk. Izšķirošais ir meklējams Jēzus personībā, pret kuŗu neviens nevar palikt vienaldzīgs.³¹⁾

²⁶⁾ När stunderna växla och skrida 2. krāj. 2. 8. 183. lp. p. 4. krāj. 101. lp. p.

²⁷⁾ Kristi pinas historia. 1928. g. 282. lp. p.

²⁸⁾ När stunderna växla och skrida 2. krāj. 93. lp. p.

²⁹⁾ Kristi pinas historia 211.—212., 323., 340. lp. p.

³⁰⁾ När stunderna växla och skrida 1. krāj. 115. lp. p.

³¹⁾ När stunderna växla och skrida 2. krāj. 87. lp. p. Kristi pinas historia 421. lp. p.

Jēzus vēsts ir izsakāma vienā vārdā. Šis vārds ir: Es. Citi vārdi viņam nav vajadzīgi. Viņš pats nostājas cilvēku priekšā. Visi viņu pazīst. Viņš pats ir prieka vēsts un tās saturs. Izskaidrodams kādu svētu vārdu, kā piem., pirmo reizi runājot Nācietē, viņš to vienkārši attiecina uz sevi. Viņa persona nav šķirama no viņa mācības. Savos vārdos un darbos Pestītājs ir brīvs un dabīgs. Neko citu viņš neapkaŗo tik asi, kā dievbijīgu izlikšanos un godīguma trūkumu, ar ko parasti biedrojas apcietināta ļauna sirds. Visa viņa vēsts ir nepārtraukta tiesa par liekulību un izlikšanos.³²⁾ Bet visur savā apkārtnē, kur grēks nav ielauzies, Jēzus saskata sava Tēva domas. Lietus un saule rāda viņam Dieva neizdibināmo mīlestību, sēkla un tīrums, zemnieks un zvejnieks, tirgotājs un vīna dārznieks top viņa acīs par Dieva patiesības un darbu iemiesojumiem. Jēzus ir dzīves mākslinieks, kas ierāda dailei un skaistumam īstās tiesības. Dzīve viņam neizliekas pelēka un bezkrāsaina, nē, viņam ir tīra aistētiska gaume. Viņš prot vērtēt katru parādību, kas nes un sagādā prieku. Šķietami nenozīmīgs atgadījums noder viņam par pamatu un ierosinājumu vārdiem, kuŗu nozīme pastāvēs laikā un mūžībā. Viņš redz nederīgā derīgumu un nevajadzīgā vajadzību. Katra lieta viņam var kļūt atklāsme un sakrāments. Ikdiensīki piedzīvojumi, puķes un bērni, notikumi un personas, ko viņš sastop, iegūst viņa acīs kaut ko sakrāmentālu, rāda viņam kaut ko no Dieva būtības.³³⁾

(Turpmāk beigas.)

³²⁾ Tal och skrifter 1. sēj. 19., 23. lp. p. Kristi pinas historia 51., 282., 344. lp. p.

³³⁾ Kristi pinas historia 24., 25., 145.—146., 165. lp. p.

SKOLA UN PAIDAGOĢIJA

Cand. hist. Ādolfs Klepers

Ģenerālsuperintendents Kārlis Gottlobs Zonntāgs kā izglītības darbinieks

(Turpinājums.)

Līdz ar Moricu vēl divi mācītāji — Tērbatas apriņķa prāvests Māzings un Pērnavas mācītājs Rozenplānters nāca klajā ar semināru dibināšanas plāniem. Viņi, līdzīgi Zonntāgam, ieteica dibināt pagaidu seminārus ar 2—3 gadu kursu, pie kam šis seminārs izbeigtu savu darbību, kad būtu sagatavojis savam apvidum pietiekošu skaitu skolotāju. Abi garīdznieki uzņēmās šo semināru vadīšanu savās muižās un pieprasīja tikai palīgskolotājus. Šim plānam būs piekritis arī Zonntāgs, jo viņa papiros Vidzemes ģenerālsuperintendenta archīvā atrodam dažas piezīmes par Māzinga semināra plānu un ar Zonntāga roku arī ir izdarīti šajā plānā daži koriģējumi. Ģenerālgubernātors Paulučči, Zonntāga draugs un labvēlis, atzīst šo semināru dibināšanas plānu par pieņemamu un 1822. gada 4. aprīlī iesniedz ķeizaram Aleksandrim I „doklad“, kurā ziņo par skolu stāvokli Baltijā un lielo skolotāju trūkumu, kam būtu līdzēts, ierīkojot seminārus pēc klātpieliktā Māzinga-Rozenplāntera plāniem un attiecinājot šo plānu uz visām Baltijas guberņām. 4. aprīlī 1824. gadā ķeizara reskripts atzina Paulučči priekšlikumu par pieņemamu un viņam uzdeva stāties pie semināru dibināšanas priekšdarbiem. Paulučči nodibina sevišķas komisijas semināru dibināšanas lietā, bet Zonntāgs tajās vairs nepiedalās. Muižniecība atkal parastā gaitā, cik spēdama, vilcināja jautājumu labvēlīgu izšķiršanu, un Zonntāgs arī to nepiedzīvoja, jo 17. jūlijā 1827. gadā viņš nomira.

Ar Zonntāga nāvi izbeidzās šis meklēšanas, cīņu un atbrīvošanas laikmets. Zonntāga darbībai skolu lietās nebija redzamāku panākumu tādēļ, ka visu lietu noteicēji bija un palika pretēji noskaņotie muižnieki, un agrārās reformas vēl nebija izaudzējušas saimnieciski stipru zemnieku kārtu, kas pati

spētu uzturēt skolas. Tautas vajadzības nevar ātrāki apmierināt, kamēr tās nav pilnīgi nobriedušas. Tad tā pati meklē līdzekļus sevi apmierināt.

Noslēdzot šo pārskatu par latviešu skolām, mums rodas jautājums: kādēļ muižniecība nostājās pret Zonntāgu un kādēļ centās skolas no mācītāju pārzināšanas dabūt savā pārziņā un noteikšanā? Kaut gan archīvu materiālos mēs neatrodam atbildi uz šo jautājumu, tomēr no augšējā var secināt sekošo. Zonntāga darbība, sevišķi viņa landtāga sprediķi (grāfa Siversa liecība) veicināja zemnieku brīvvališanu. Jaunie apstākļi pēc brīvvališanas padarīja muižniekus nervozus: viņiem šķita, ka lūzt visi balsti — materiālie un garīgie, tādēļ viņiem likās par labāku — paturēt joprojām zemniekus garīgā dzimtbūšanā un pārņemt skolas uz valdības likuma pamata savās rōkās. Viņi, šķiet, neuzticējās mācītājiem, kas, pa lielākajai daļai ārzemnieki būdami un ārzemēs studējuši, pārnesa Vidzemē spirtās apgaismības, brīvības un augstākās cilvēcības idejas. Un kā savu priekšnieku viņi sastapa Rīgā ģenerālsuperintendentu Zonntāgu, kas, pildīts ar līdzīgām laikmeta idejām, tomēr pa veselu galvu bij pāraudzis savu laikmetu šeit Vidzemē un varēja būt gan mācītājiem, gan sabiedrībai par vadoni un autoritāti, kas muižniecībai šķita visai bīstami, un tādēļ viņa centās Zonntāga iespaidu vismaz uz laiku mazināt. — Pārņemot skolas savā noteikšanā, muižniecība varēja arī visus skolas celšanas un uzturēšanas izdevumus novelt uz zemnieku pleciem un tā sevi pasargāt no liekiem izdevumiem, kas nebija sagaidāms, ja skolas nāktu zem valsts varas. Zonntāgu šajā cīņā ir vadījis spirtgs ideālisms, reālo apstākļu pazīšana un pareiza dzīves novērtēšana, muižniecību turpretim ir vadījusi šaura egoistiska politika, kurai cīņā visi līdzekļi šķiet esam labi.

Ko Zonntāgs ir darījis vietējo vācu skolu labā? Mēs jau minējām par Zonntāga darbību domskolā un ķeizariskā licējā. Viņa vietu pirmā, tad otrā skolā pārņēma viņa draugs Dr. Albanus. 1804. gada decembrī licējs tika pārveidots par guberņas ģimnaziju un domskola par aprinča skolu. Atstājies no skolu rektora amatu, Zonntāgs vēl kādu laiku pasniedza ģimnazijā reliģijas stundas, saistidams skolnieku vērību ar savu dzīvo pasniegšanas metodi. 1810. gadā Zonntāgs enerģiski uz-

aicina sabiedrību ziedot meiteņu skolu atvēršanai un šai pašā gadā, pateicoties Zonntāga pūlēm, tika atvērta Elizabetes skola Maskavas priekšpilsētā (ķeizarienes Elizabetes vārdā, kas 1810. gadā, augustā viesojās Rīgā un ziedoja skolai 1200 rubļu), meiteņu skola Āgenskalnā un 2 elementārskolas.

Kad katoļu garīdznieki cenšas nodibināt elementārskolu zēniem un otru meitenēm, arī šeit Zonntāgs nāk palīgā, laikrakstā „Rigaſche Stadtblätter“ aizrādīdams, ka šis gadījums arī protestantiem liek palīdzēt nabadzīgai katoļu draudzei. Arī literāriski-praktiskā pilsoņu biedrība ziedo šim mērķim, un abas katoļu skolas 1809. gadā tiek atvērtas. Ļoti zīmīga šai lietā priekš Zonntāga un viņa laika ir kāda Zonntāga vēstule, kuru viņš 1. martā 1810. gadā raksta latīņu valodā jezuītu pāteram — ģenerālim uz Pēterpili, atbildot uz viņa pateicības rakstu Zonntāgam par katoļu skolu dibināšanas pabalstīšanu Rīgā (Koncepts Rīgas pilsētas bibliotēkā). Šeit daži teikumi: „Quae reverendis Tui ordinis viris, hic commorantibus, grata facere mihi contigerit, Tibi placuisse, id eo majore me afficit voluptate, cum his qualibuscumque humanitatis officiis plane nihil inesset insolitum atque eximium, sunt enim omnino, que vituperio quidem esse debent omissa atque neglecta, eadem vero observata nequaquam laudi duci posse videntur. Paucula ista verba imprimis, que nuper scripseram de eorum schola, puellis hic aperta, exigebantur ab ipso humanitatis sensu et ab ista religione universali, quae omnium ecclesiarum affectui communis esse debent. Quemquidem ad modum in posterum quoque vestris rebus, quatenus in iis res Dei nostri atque salvatoris suorumque hominum agitur, inserviendi nullam occasionem negligam...“

Zonntāga vēlēšanās un nodoms ir ar 1802. gadā nodibinātās literāriski-praktiskās pilsoņu biedrības (Literärisch-praktische Bürgerverbindung — dibinātāji Zonntāgs, Albanus un Bergmans) palīdzību sekmēt izglītības un skolu lietu Rīgā. 1813. gadā viņš biedrībā paziņo, ka ikvienas skolas dibināšana ir daudz lielāks mērķis, nekā visi citi. Pamazām biedrībām brieda doma par svētdienas amatniecības skolas atvēršanu amatniecības un tirdzniecības mācekļiem un arī par svētdienas meiteņu skolas atvēršanu nabadzīgām meitenēm. Zonntāgs

1816. gadā uzstājās biedrībā ar priekšlasījumu „Über Sonntagschulen“, kas manuskriptā vēl tagad atrodas pilsoņu biedrības arhīvā. Zonntāgs norāda, ka Vācijā viņas esot ierīkotas tādēļ, ka lauku darbi vasarā kavē kārtējo skolu apmeklēt un otrkārt, uz viņām varot skatīties kā uz papildu skolām, bet principā Zonntāgs ir pret šīm svētdienas skolām, tās varot attaisnot tikai kā nepieciešamības līdzekli. Viņas esot apkaunojums un apsūdzība pret vietējo sabiedrību. Katrai sabiedrībai — pilsētai, valstij, vai ciemam ir tas pienākums, rūpēties par to, lai katrs pilsonis saņemtu tādu izglītību, ar kuru viņš būtu apmierināts, un sabiedrība lai redzētu, ka viņš pilda pret to savus pienākumus, veicinot tās labklājību ar godīgu un saprātīgu darbu. Svētdienas skolas turpretī rādot, ka šī visvajadzīgākā elementārā izglītība vēl nemaz netiekot dota, ka sabiedrība pret atsevišķu pilsoni nepildot savu augstāko pienākumu, bet gribot izpalīdzēties ar kādiem gadījuma ielāpiem. Tomēr, lai jau atverot arī svētdienas skolas, bet tikai kā gadījuma līdzekli, kas nepieciešams jaunuma novēršanai; tā kā nabagam uz ielas pasniedz tikai tikdaudz naudas, lai viņš varētu apmierināt savu acumirkļa badu, tāpat šīs svētdienas skolas var apmierināt tikai vienas dienas garīgo badu. Vislabāk būtu nostādīt izglītības lietu tā, ka šīs svētdienas skolas atkrit, kā pilnīgi nevajadzīgas. Vispirms, nodibinot jaunas elementār-skolas, jo pastāvošās 11 neapmierinot. Vai labāk tos 100.000 rubļus, kas nolemti Aleksandra vārtu būvei (pamati likti 4. jūlijā 1815. gadā) nevarētu izdot skolām? Vai lieliskus 100. gadu svētkus, kamēr Rīga zem Krievijas, nevarēja svinēt ar mazāku pompu un šaurākās robežās, lai kādi desmiti tūkstoši rubļu atliktu arī skolām? Dr. Albanus priekšlikums — ierīkot svētdienas skolas un uzturēt tik ilgi, kamēr viņas ir vajadzīgas, arī tiek pieņemts; sakarā ar reformācijas 300 gadu jubileju 21. oktobrī 1817. gadā tika atvērta proponētā svētdienas skola kā „Lutera skola“, tomēr pieejama visu konfesiju skolēniem. Bez lasīšanas, rakstīšanas, rēķināšanas un amatnieku zīmēšanas skola audzēkņus vēl iepazīstināja ar likumiem, Rīgas vēsturi, pilsētas iestāžu satversmi u. t. t. Šī iestāde, dažādi pārveidota, pastāv vēl līdz mūsu dienām.

Pēc Napoleona kariem tika dibinātas lielā skaitā bāriņu

patversmes, tā sauktās „Industrieschulen“ un „Bell-Lancaster“ skolas. Pēc šiem paraugiem arī pilsoņu biedrībā 1809. gadā tika ierosināti un apskatīti skolu projekti. 1813. gadā Zonntāgs ar sevišķu dedzību lika biedrībai priekšā nodibināt tā saukto industrijas skolu priekš tiem daudziem bērniem, kas ūbago Rīgas ielās, kas ir kara gadu sevišķi 1812. gada upurī. Šī bāriņu patversme tika atvērta tikai pēc Zonntāga nāves 1836. gadā.

Zonntāgs ir interesējies par katru jaunu Rīgas skolu. Kad 1808. gadā Kārlis-Augusts Götšels, Pestalocci skolnieks, atvēra Rīgā „Pestalocci mācības iestādi puisēniem“, tad Zonntāgs, apmeklējams šo skolu un iepazīties ar viņas darbību, izteicās, ka skolā pielietoto metodi viņš atzīst par tik svarīgu gan mācības, gan audzināšanas ziņā, ka nožēlo, ka viņam nav bērnu, kurus viņš labprāt sūtītu šai skolā. 1826. gadā Zonntāgs līdz ar citiem vāc līdzekļus un nodibina Aleksandra elementārskolu puisēniem, ķeizara Aleksandra I. nāves dienas piemiņai.

Zonntāgs ir ņēmis dalību visās apspriedēs par kurlmēmo mācības iestādes dibināšanu Rīgā; no 1810. gada tā pastāvēja kā privāta Jakobi iestāde; 1840. gadā pilsoņu biedrība to pārņēma savā zināšanā. — 1824. gadā uz Tērbatas universitātes rektora Eversa ierosinājumu Tērbatā tiek nodibināts muižniecības institūts, domāts trūcīgiem muižnieku kārtas jaunekļiem; Zonntāgs arī šo gadījumu atzīmē labvēlīgi (Landtagsrezess vom 1824).

Lai sagādātu arī trūcīgiem pilsoņu bērniem vietējo izglītību, Zonntāgs raksta „Über das Bedürfniss eines Frei-Gymnasiums für den Dorpatischen Universitäts Bezirk, Gründe aus alter und ein Wunsch jetziger Zeit“. (Albanus — Schulmännische Zeitung, 1816. I. 1, 37—46.) Lai par šo un citām vajadzībām tuvāki ko dzirdētu, Zonntāgs saka, ka labprāt sasauktu uz kopēju apspriedi no visas Vidzemes Valkā vai Valmierā visus apriņķu skolu inspektoros un no katras skolas vienu zinātņu skolotāju. Zonntāgs redz izglītotu cilvēku trūkumu: lielā Krievija prasa daudz ārstu, docentu, skolotāju u. c. No Vācijas ieceļo aizvien mazāk, tur ar nav studēto pārpilnības. Tērbatas universitāte nevar savas guberņas apgādāt, jo viņā neiestājas pietiekoši liels skaits studentu. Mazturīgiem vecākiem

nav iespējams sūtīt savus dēlus uz Tērbatu studēt, bet tomēr visgrūtāki ir beigt ģimnazijas, jo ar katru gadu to apmeklēšana top dārgāka: ap 300 rubļu gadā. Vai ierēdņi, mācītāji, arendātori, amatnieki to spēj samaksāt? Keizara augstsirdīgā palīdzība šeit tiešām būtu vietā, šeit tikai jāpabeidz iesāktais izglītības darbs, un tūkstoši palīdzēs padarīt izlietos miljonus auglīgus. Tādēļ jādibina brīvģimnazija ar 5 gadīgu kursu jaunekļiem pie brīva dzīvokļa un pārtikas. Piederīgie dod tikai drēbes, grāmatas un kabatas naudu. Katrai provinces pilsētai un apriņķim ir tiesība piešķirt dažas brīvvietas vietējām tautībām (Eingebornen). Kā līdzekļu fondu valdība piešķir dažas kroņa muižas, kuŗu ienākumi tiek izdoti ģimnaziju skolotāju algošanai un skolnieku uzturam. Šai iestādei jābūt provinču vidū, uz laukiem: 1) lielākas labklājības dēļ; 2) lai audzēkņus pasargātu no pilsētu izklaidības un piespiestu būt uzcītīgiem; 3) lai absolventi jau skolas gados pierastu lauku dzīvei un lai arī viņu turpmākā darbība norisinātos laukos. Tas būtu pēc sakšu „Fürstenschule“ (ko beidzis Zonntāgs), vai Virtembergas „Klosterschule“ parauga, kuŗām pieder Zonntāga simpatijas. Ir arī savi trūkumi šādām izolētām, stingri disciplinētām audzināšanas iestādēm, bet pārsvarā ir pozitīvas īpašības: tūkstoši tur ir ieguvuši darba dziņu, zinātniskas spējas, rakstura stiprumu, lai vēlāk kļūtu par zinātniekiem, literātiem, sabiedriskiem darbiniekiem u. c. Zonntāgs apsola skolai plānu, grūtākais esot atrast naudas līdzekļus.

Augstskolas izglītībai Zonntāgs ir piekāries savā „Project zu einer in den Ostseeprovinzen zu gründenden Universität“. Oriģināls manuskriptā Kopenhagenā prof. A. Buša archīvā.

(Beigas sekos.)

Prof. K. Kundziņš

Bērnis un reliģija.

Kādreiz pie manis ieradās jauns tēvs no mūsu intelligences aprindām, lai pārrunātu jautājumu par bērna reliģisko audzināšanu. Viņa mazā meitenīte, reti attīstīts bērns, bija sasnēgusi apm. 4 g. vecumu un vecmāmiņa, kas ģimenē piedzīvoja,

bērna mātes atbalstīta, bija sākusi meitenītei mācīt kādu vienkāršu vakarlūgšanu un dažas reliģiska satura ziemassvētku dziesmas. S. kgam — tā sauca minēto tēvu — nevarēja pārmet nekādas simpatijas kreisajiem brīvdomātājiem, tas, taisni otrādi, aizstāvēja stingri pilsoniski nacionālu dzīves uzskatu; tomēr vecmāmiņas iejaukšanās bērna audzināšanā, pie tam taisni šādā virzienā un garā, viņam, kā no sarunas varēja manīt, pavisam nebija pa prātam. Viņš — tā viņš pats uzsvēra — bija apņēmies audzināt savu meitiņu „absolūtā patiesīguma garā“, sniegt bērnam uz viņa nemitīgajiem jautājumiem vienīgi tādas atbildes un paskaidrojumus, kas atbilstu viņa paša, t. i. audzinātāja labi pārdomātām zināšanām un atziņām. Bet reliģijas resp. Dieva jautājumi — tā S. kungs argumentēja — pieder metafizikas sfairai, par kuŗu cilvēks nekā noteikta zināt nevarot. Dieva priekšstats, ar kādu operējot vecmāmiņa un visi reliģiskie audzinātāji — labais debestētiņš ar sirmo bārzdu, kas sēž uz debestroņa savu eņģeļu starpā — domātājam cilvēkam esot absolūti nepieņemams. Viņš nesaprotot, kā bērnam varot kaut ko stāstīt, kas vēlāk audzinātājam nevien jākorrigē, bet pat jāatsaucot! Kur tad paliekot stingrā turēšanās pie patiesības, kas taču vienīgais pamats absolūtai uzticībai, kādai jāvaldot bērnu un vecāku starpā! Tik tālu S. kungs. — Es gan mēģināju attīstīt savus pretargumentus par dzīves un pasaules organizētāja un dzīves pēdējā jēgas devēja Dieva irracionālītāti jeb pārracionalitāti, par neiespējamību jebkad to ietvert pilnīgi pietiekošās racionālās formulās, par tikumiski tik nepieciešamo bijību lielās noslēpumainās varas priekšā, kas par visu kosmu izlējusi brīnišķu skaistumu un t. t., bet mans sarunu biedrs palika nelokāms. Lai bērns, ja tas kādreiz bez Dieva idejas nevarēšot dzīvot, pats nonākot pie tās, iekšējās nepieciešamības vai jūtu pārdzīvojumu dzīts — bet viņš katēgoriski esot pretim, ienest audzināšanas sistēmā kaut ko tādu, kas savā būtībā slēpjot sevī kaut ko pilnīgi problēmatisku, ko nevar attaisnot ne skaidrā loģika, ne cilvēka kritiskais prāts. — Protams, atduroties pret tik noteiktu nelabvēlību, neko nespēja panākt arī mani norādījumi uz reliģisko mājas tradīciju īpatnējo skaistumu un siltumu (ziemassvētki, iesvētības), uz skais-tajām, garīgajām dziesmām un melodijām, uz lielo lomu, kas

reliģijai piekritusi tik redzamu mūsu rakstnieku un tautas audzinātāju mūžā, kādi ir Poruks, Blaumanis, Brigadere. Mums šoreiz bija jāšķirās, paliekot katram pie sava viedokļa. Šķiroties S. kungs vēl piebilda, ka viņš pilnīgi atzīstot labo tikumu lielo nozīmi mājas un skolas dzīvē, bet neesot nekāda iemesla tikumiskai audzināšanai piekabināt reliģiskās neskaidrības. Tā būšot stiprāka un iespaidīgāka, nostājoties pilnīgi patstāvīgi uz savām kājām, izstrādājot pati savu loģiski pārdomāto, nekādām pretrunām neapgrūtināto sistēmu.

Tiktāl par sarunu ar S. kungu. Tā atstāstīta aiz tā iemesla, ka tā daudzējādā ziņā raksturīga tam noskaņojumam vai stāvoklim, kas šinī jautājumā sastopams diezgan plašās mūsu inteliģences aprindās. Tipisks tanī ir kritiskais skepticisms vai pat indiferentisms, kas tomēr par tādu paliek vienīgi tik ilgi, kamēr vistuvākā tuvumā, paša mājā un ģimenē nav jāsadurās ar pārrunājamo jautājumu. Tikko notiek šī saduršanās, indiferentisms tūdaļ pāriet daudz noteiktākā pozīcijā, pareizāk — negācijā. Raksturīga ir arī atsaukšanās uz tīro morāli, bez reliģijas piejaukuma. Bet līdz ar to jāatzīst, ka intensīvā nodarbošanās ar reliģijas problēmu un atklātā izrunāšanās norāda uz kaut ko ļoti vērtīgu — pēdējās skaidrības un patiesības meklēšanu.

No kurienes šī pret reliģiju vērstā iekšējā ievirze, šī cīņa pret reliģijas „uzspiešanu“ vai „iepotēšanu“ bērnam, kas S. kgam un viņa domu biedriem tik raksturīga? Vai pasaules lielo garu meklējumi ik uz soļa neapstiprina, ka „cilvēka sirds (un prāts — gribētos teikt) ir nemierīgi, līdz kamēr tie rod mieru Dievā“ (Augustīns)?

Man daudz kas palika skaidrāks, dzirdot vēlāk no pazīstamiem šo to par paša S. kga bērniību un audzināšanu. Viņa vecāki bija bijuši ļoti reliģiozi cilvēki, tomēr netik daudz „sirds reliģijas“, kā nelokamā tradicionālisma un dogmātisma garā. Tie, pa daļai tāpēc, ka patiesi atrada reliģijā vienīgo dzīves pamatu, pa daļai aiz nelokāmas turēšanās pie baznīcas tradīcijām, ļabj domādami, bet nemaz nerēķinādamies ar mazā bērna psīchi, ar tās īpatnējām prasībām pēc jūtu siltuma, savu dēlu no mazotnes bija pārsātinājuši tradicionālās, stingri ortodoksālās reliģijas elementiem: katķisma mācības gabaliem, pie-

spiestu iksvētdienas baznīcas apmeklēšanu un t. t. Dēls vēl tagad „ar šausmām“ atcerējās „bezgalīgi garos dievkalpojumus“ vietējā baznīcā, kad tas bijis spiests nekustēdamies sēdēt blakus tēvam un mātei, gaidot ar nepacietību grūtā pārbaudījuma beigas. Acīm redzot sirds reliģija, reliģiskais pārdzīvojums, kādu to redzam atbalsojamies mazā Poruka, Saulieša vai mazās Anneles dvēselē (sk. A. Brigaderes „Dievs, daba, darbs“), nekad nebija dziļāk skārusi mazā S. dvēseles stīgas.

Viss tas liek mūsu dienu vecākiem un audzinātājiem dziļi pārdomāt par bērnu reliģiskās audzināšanas nostādīšanu uz pareizākiem, psiholoģiskiem pamatiem.

Mums tagad ir jau pieejams viens otrs materiāls no bērnu svētjūtu pasaules. Protams, „bērnu reliģiozitātes izpētīšana“ nav tāds uzdevums, kas jebkad visā pilnībā būtu veicams. Kā konstitutīvi faktori bērna reliģijas veidošanā darbojas tik daudz mainīgu spēku un iespaidu, bērna dvēseles reaģēšana uz dzīves parādībām, kurā lielā mērā vēl piedalās zemapziņa, ir tik neapprēķināma, tik grūti vārdos tērpjama, noslēpumaina un viļīga, ka tā tik pat maz padodas noteiktai reģistrēšanai un formulēšanai, kā visas citas ilgas, sāpes, gaviļes un asaras, ko nes sevī mazā, bet bieži dziļi jūtīgā bērna sirds.

Un tomēr, viens otrs bērna neveiklās spalvas dokuments, viena otra neviltota autobiografiskā atmiņa mūsu rakstnieku darbos, arī materiāli, kas bērna dvēselei spontāni atveroties laimīgā brīdī nāk skolotāja audzinātāja rīcībā, kad nekādas blakus tendences neapēno bērna stāstu, mums jau atļauj taisīt dažus diezgan noteiktus slēdzienus par bērna dvēseles reliģisko dispozīciju un viņa reliģisko pārdzīvojumu, priekšstatu un ticējumu pasauli.¹⁾

Šie materiāli spiež mūs taisīt starpību starp bērna reliģijas patapīnātiem elementiem un pirmajām patstāvīga reliģiska pārdzīvojuma ieskaņām. Pirmie lielā mērā noteic bērna reliģiskos priekšstatus, parašas un ticējumus. Otrie visbiežāk rodas sakarā ar bērna dvēseles pieskārsanos kos-

¹⁾ Sistēmātiskāk esmu šo jautājumu apskatījis savā grāmatā „Reliģija un ētika jaunatnes audzināšanā“, Rīgā, 1927. g. Turpat ir sakopoti arī daži raksturīgi bērna reliģijas dokumenti.

misko spēku varenībai un skaistumam, it sevišķi lielu dabas katastrofu (pērkoņa negaisa un taml.) laikā, tā tad pēkšņos briesmu un baiguma brīžos, vai arī mazajai sirdij saduroties ar vareno kosmisko dzīvību, ziedoņa brīnumam pār zemi nākot un viņa prieka zvaniem sirdī zvanot. Tomēr blakus saskārsmei ar kosmisko jau agri nostājas arī atsevišķi kulta pārdzīvojumi (vakarlūgšanas, mīla brālīša vai māsiņas izvadīšana uz pēdējo dusu, ziemassvētki). Viegli jo viegli arī vainas apziņa resp. sirdsapziņas balss rada savilņojumus, kam skaidra tendence pāriet reliģijā.

Bet pats galvenais — bērna dvēseles struktūra jau priekšskolas un agrā skolas vecumā visumā ir tāda, ka tā prasīt prasa pēc atbalsta bezgala labā, saprotošā, bet arī reizē taisnā un svētā dievišķā varā.

Bērna stāvoklim pret pieaugušajiem, dabu un lielākajiem dzīves notikumiem (liktenim) īpašu noskaņu jeb nokrāsu — ar šo nokrāsu tas stipri atšķiras no caurmēra pieaugušā dzīves izjūtas — piešķir tas fakts, ka bērna „es“ attiekmē pret apkārtni un pieaugušajiem sevi izjūt kā m a z u un ik uz soļa i e r o b e ž o t u būtņi, kā „putnu ar apcirptiem spārniem“. Tomēr šai mazajā būtņē spēcīgi strāvo viņa dzīvot- un augtgrība. Nekas nav tik raksturīgs mazajam Jānītim vai Skaidrītei, kā vēlēšanās būt lielam, tikpat lielam kā tēvs, māte, darīt tādus pašus darbus un t. t. Tā ir pazīstamā bērna prasība pēc p i l n v ē r t ī b a s un n o z ī m ī b a s (Geltungsbedürfnis). Viņa pamatota tanī apstākļi, ka bērnā viss vēl ir potence, nepiepildīts sapnis, iespējamība, nākotne. Vēl „nesasniegtais“ atrodas milzīgā pārsvarā par „sasniegto“, sapnis — par reālo. Varam teikt, ka bērns vairāk dzīvo ideālā jeb, varbūt labāk sakot — intencionālā plāksnē nekā reālajā.

Šie divi faktori — bērna faktiskais „niecīgums“ un intencionālais, sapņotais vai ilgotais „lielums“ jeb nozīmīgums savā rezultātā rada pirmos mazās psiķes „sarežģījumus“. Tēvs strādā kādu darbu, teiksim draž koku ar asu nazi. Mazais 5 g. vecais vīrs arī to grib. „Tu vēl to nevari, tu vēl esi mazs“, skan tēva atbilde. Un tas pats atkārtojas ik uz soļa. „Lielie“ v a r visu, mazais — nekā. Lielie var „darīt ko tie grib“ — mazajam tas ir liegts. Saduroties šīm divām sfairām ar nepie-

ciešamību iestājas pārdzīvojums, ko varam apzīmēt par pirmo sāpīgo „inferioritātes“ jeb maznozīmības (mazvērtības) refleksu bērna psihē. Sacītais rāda, ka šāda veida pārdzīvojumi bērna psihēi ir tieši neizbēgami, tos rada pati dzīves dotā situācija pats fakts, ka viņš ir bērns. Šo savu ierobežotību un nenozīmību bērns sevišķi asi izjūt neskaitāmajās bērna dzīves nevēiksmēs, kad tas neraugoties uz brīdinājumu, tomēr „izmēģina“ savu spēku. Cik reiz viņš „neapdedzina pirkstus“, nedabū belzienus, krīt, sasitās un t. t., asi izjūsdams: atkal nevarēju.

Bet ļoti bieži bērns var būt nostādīts vēl īpašos, konkrētos apstākļos, kas šo inferioritātes izjūtu viņā vēl pastiprina vai sabiezina. Še pirmā kārtā minama trūcīgā bērna nabadzīgie dzīves apstākļi. Teiksim: bērns aug nožēlojamā, tumšā, neglītā istabē. Viņa apģērbs ir nodilis, drēbes lāpītas. Viņš sastopas ar citiem, pārtikušu ļaužu bērniem, kas apģērbti spodrāki, glītāki. Tie pamana viņa lāpītās zeķītes, atskan piezīmes un t. t. Viss tas bērnam var radīt pastiprinātu mazvērtības izjūtu, kas var pāriet ilgstošā depresijā.

Vēl sāpīgāk bērna dzīves prieku un dzīvot gribu var aizēnot īpaši ģimenes apstākļi. Teiksim, bērns aug bez tēva, tēvs vai nu miris, vai — kas vēl ļaunāk — māti atstājis. Citi bērni ar lepnumu runā par savu tēti, ko tas spēj, cik labs vai pat ievērojams tas ir. Jautājums: „Kas tad tavš tēvs ir, ko viņš tev devis?“ kā ar nazi iedur šāda bērna sirdī. Varbūt tēvs ir izdarījis pat noziegumu, sēd cietumā un kādreiz atklāti krīt attiecīgais vārds: „zagļa dēls“. Pieņemsim visļaunāko — māte palaidnīga sieviete jeb viņas pavisam nav. Kādu traģēdiju iedīgi slēpjas tādā gadījumā, bērna mazajā dzīvē, kāda bieža tumsa to smacē!

Ne mazāk sāpīgi var atbalsoties bērna dvēselītē paša bērna fiziskie vai garīgie trūkumi. Katrs mēs zinām, ko tas nozīmē, būt kroplītim, ar kupri, ar izliektu kāju, būt spiestam lietot krukli vai mākslīgu locekli, kad citi rotaļu biedri veseli un priecīgi, starpbrīdīm nākot, kā cīruļu bars spurdz pagalmā, zaļajā dabā, sit bumbu, iet skrieties vai taml. Un tas pats, it sevišķi sakāms par tiem, kam piemīt skolas vecumā kāds garīgs defekts: neapdāvinātība, „grūta galva“

un t. t. Kuŗam likteŗa piemeklētam tādos apstākļos sirdī neiezagsies rūgtums, depresija, kas var kļūt par ilgstoŗu mazvērtības izjūtu un vedināt uz visādām grūti paredzamām, arī vieglprātīgām un pat noziedzīgām domām.

Bez iepriekš minētām īpatnējām dzīves permanentām situācijām minami vēl konkrēti gadījumi, kas tāpat izaug no bērības spēku nepietiekamības un psihiskās dispozīcijas. Ļoti svarīga loma bērna dzīvē piekrīt baiļu jūtām (sal. Stanleja Hall'a pētījumus). Nevien mazas meitenes, bet arī mazie zēni bieži jūtas iekļuvuši „briesmu“ stāvokli: tumšā mežā, apmaldoties, pārkoŗa negaisa brīdī, niknam sunim uzbrūkot. Bez tam atgadās tā sauc. organiskās baiļu jūtas, bez redzama iemesla. Daŗreiz bailes jaucas ar nožēlu, ar žēlabām, kad neuzmanības dēļ kaut kas dārgs un mīļš sapostīts. Par neveiksmēm jau minējām. Un no šīm depresiju jūtām ir tikai solis līdz mocoŗai vainas apziņai. Mazā Annīņa sasītusī dārgu vāzi; nav bijis dūŗas mātei tūlīt pateikt. Vai arī mātei, tēvam nezinot, paņemts kāds priekšmets, pazaudēts. Jeb arī mazā sirds cieŗ no melu nastas. Kādas moka, kāds nemiers. Cik bieži liekas: to vairs nekad nespēŗu griezť par labu! Ja man kāds varētu piedot, nodarīto palīdzēt griezť par labu!

Tēlotās depresijas jūtas bērnam, t. i. šai mazajai būtnei, kas sekojot savas dabas prasībai, grib dzīvot pilnu dzīvi un laimīga būt, grib būt arī „laba“, „bez vainas“, grib darīt lielus darbus, izpelnīties atzinību, ilgi nav nesamas. Tās bieži atkāŗtojoties vai ieilgstot var radīt paliekoŗu nopiestību vai arī citus, ne mazāk ļaunus sareŗģījumus.²⁾ Tā bērna veselīgās, normālās attīstības vārdā rodas prasība pēc izlīdzināŗanas, līdzsvaroŗanas. Lai gūtu šādu izlīdzinājumumu, bērnam daŗreiz pietiek ar mīļu, uzmodinoŗu vai nomierinoŗu vārdumu no pieauguŗo puses. Ļoti svarīgs līdzsvaroŗanas līdzeklis ir bērna fantazētā dzīve sapņos un rotaļās, kas arī tam, ko liktenis nav lutinājis, ļauj sevi iedomāties stipru un laimīgu. Tāda pat nozīme ir stāstiem un pasakām, ar kuŗu varoņiem mazais sevi labprāt identificē (salīdz. it seviŗķi daudzās tautas pasakas par sērdienīti vai treŗo dēlu muļķa Jāni). Tomēr seviŗķi vērtīgu at-

²⁾ Sal. Alfrēda Ādlera psiholoŗiskos rakstus.

balstu bērna dvēselei var sniegt reliģija, protams, nevis abstraktā, dogmatiskā katķisma reliģija, bet reliģija tās konkrētajā, tēlos un ainās tērptajā veidā.

Nav grūti iedomāties iespaidu, ko uz tādu, dzīves sarežģījumu un mazvērtības jūtu piemeklētu bērnu atstāj lielā cilvēku drauga un pestītāja Jēzus Kristus tēls un, vispār, Jaunās Derības skaistie stāsti. Kādu drosmi bailīgajam dod apziņa, ja tev tīra sirds, tad tev nav jābīstas ne no kā, — Dievs ir visur klāt, viņš tevi sargā.

Cik tuvi bērniem ir stāsti par Jēzus bērnu, ko ļauns ķēniņš grib nonāvēt, bet kuŗu brīnišķā kārtā izglābj Dievs un viņa sargeņģelis. Cik saprotami bērniem tēlojas, mācekļu bailes, ka tie mazajā laivā pāri jūrai braukādami pēkšņi nāk negaisa varā, kad vilņi sitas pāri malai, bet viņu sargs un vadonis, noguruma pārņemts guļ laivas galā. Kāds miers ienāk viņu sirdīs, kad beidzot Jēzus pamostas un bez mazākās baiļu noskaņas saka drošinājuma vārdus: „Jūs mazticīgie, kāpēc jūs esat tik bailīgi.“ Cik dziļi nabadzības vai slimības piemeklētajiem bērniem ierakstās sirdī stāsti no Pestītāja dzīves par to, ka viņš bija nabagu un cietēju draugs, ka viņam pat kropļi nebija pretīgi, bet viņš tos mīlēja tāpat, varbūt vēl sirsnīgāk, kā veselos, skaisti noaugušos, citu aprīnotos.

No Hauptmaņa drāmas „Hannele“ (latviski J. Raiņa tulkojumā) mēs zinām, cik dārgs sērdienītei, kas ļaunas pamātes mocīta ir tuvu izmisumam, kļūst Pestītāja tēls, un kā tas kopā ar saviem labajiem eņģeļiem drošina mazo cietēju baigajos murgos, līdz viņas mazo dvēseli uzņem gaismas pasaule. Par to pašu vairākkārt runā arī mūsu Poruks. (Salīdz. Poruka dzejoli: „Es zinu cik tam debess dārga, kam pasaulē viss labums nemts.“)

Cits Jaunās Derības stāstu komplekss grupējas ap Jēzus ciešanām un nāvi. Arī bērna parastā dzīve, sakarā ar viņa tuvāko apkārtni, nekad nemēdz būt tik izlīdzināta, tik augsta ētiskā ziņā, ka bērnam nekad nenāktos dzirdēt kādu nepelnītu pārmetumu vai saņemt kādu nepelnītu sodu (līdztekus tādiem, kas ir taisnīgi un pelnīti). Gadās pat, ka bērna labākie taisnības impulsi tiek pārprasti un ka tie viņam sagādā vienīgi ciešanas un izsmieklus. Šādos gadījumos stāsts par Kristus cie-

šanām, ko viņš nesa bez vainas, nevar neatstāt visdziļāko iespaidu. Kristus stāsti atkal rāda, ka patiesība, kaut arī apsmieta, tomēr ir lielāka par varmācību un naidu, un tādā kārtā palīdz arī šinī varbūt visgrūtākā ētisko jūtu pārbaudījumā, nostiprināt taisnības un patiesības jūtas dievišķā sfairā.

Še visur parādās viena no fundamentālajām reliģijas, it sevišķi kristīgās reliģijas īpašībām: spēja, dziedēt sirdis, iedvest drosmi bailīgajiem un labot grēciniekus. Tā ir viena no augstāko, tā saucamo pestīšanas reliģiju galvenajām funkcijām. Reizē ar šo centrālo reliģijas spēku iegūst nozīmi arī kults, lūgšanas, tikumības paraugi.

Bērnu psihiskās struktūras analīze mums rādīja, ka bez drošinātāja, dziedinātāja un izlīdzinātāja spēka mazais, savās spējās ierobežotais bērns, it sevišķi dažādu likstu, neveiksmju un vainas apziņas piemeklētais, paliktu savos dvēseles sarežģījumos bez spēcīga atbalsta. Reizē ar to šis pārskats rāda, cik neatsverams ir Kristus tēls un Kristus stāsti mazajam bērnam gara dzīvē. Negribu teikt, ka ar šo motīvu kompleksu bērnu reliģijas apcirķņi jau pilnīgi būtu izsmelti. Arī citi reliģiskā pārdzīvojuma („numinozā“) elementi, kā „svinīgais“, „baigais“, „varenais“ arī agrāk vai vēlāk ar nepieciešamību skārs bērna dvēseli. Tas izriet jau no tā, ko sākumā teicām par „kosmiskā“ pārdzīvojuma svarīgo lomu bērna reliģiozitātes attīstībā.

Tāpat sacītais nebūt neizslēdz tīri ētisko krītnības, skaidrības un varonības motīvu ārkārtīgi svarīgo un svētīgo ietekmi uz bērna attīstību. Sevišķi bērna spēkiem un patstāvībai pieaugot, ētiskai varonībai, t. i. nevarībai, depresiju un neveiksmju pārvarēšanai paša spēkiem, ierādāma aizvien lielāka un lielāka nozīme bērna audzināšanā. Tomēr arī tad, kad paša indivīda spēki būs ieguvuši svarīgu nozīmi dzīves sarežģījumu atrisināšanā un pārvarēšanā, nekad pilnīgi nezdudīs nedrošības, vilšanās un neveiksmju gadījumi, kas atkal un atkal sitīs sāpīgas brūces jaunajā dvēselē. Šis apstāklis arī turpmākā attīstībā tīri reliģiskiem motīviem nodrošina paliekošu vietu.

Beidzot Kristus komplekss vēl citā ziņā reliģiskam audzinātājam sniedz neatsveramu atbalstu. Mums sākumā bija jārunā par iebildumiem, kas pamatoti ceļas pret pārāk spilgtiem

Dieva idejas antropomorfismiem, kas, iesakņojoties bērna dvēselē viņas agrīnajā attīstības stadijā, vēlāk, kritikai nākot, var apdraudēt pašas reliģiozitātes veselīgo attīstību.

Kristus stāsti rāda, ka mazais bērns viņam labi saprotamā veidā var dziļi izjust gaišās, dievišķās varas tuvumu, tās izlīdzinātāju, stiprinātāju iespaidu nemaz nesaistot to ar primitīviem Dieva priekšstatiem. Pilnīgi bērnu no tādiem izsargāt, protams, nekad nebūs iespējams. Tomēr audzinātājs pareizi savu pienākumu būs pildījis vienīgi tad, ja viņš būs gādājis par bērna Dieva izjūtas asociēšanos arī ar citiem konkrētiem priekšstatiem un tēliem, kuŗu īstenības svars paliks neaizskarts arī vēlākās dzīves kritiskajos meklējumos. —

Māc. V. Osis

Rīta lūgšanu paraugi.

1

Lietuvas valsts svētkos.

Jaunu bausli es jums dodu, ka jūs cits citu mīlat, kā es jūs esmu mīlējis, lai arī jūs tāpat cits citu mīlētu.

No tam visi pazīs, ka jūs esat mani mācekļi, ja jums būs mīlestība savā starpā.

(Jāņa ev. 13; 34,35.)

Dzīve ir skaista, ja mums uzticīgi draugi, ar kuŗiem varam nevien kopā priedāties, bet arī kopā skumt. Vai gan mūsu prieks par panākumiem un sasniegumiem būtu pilnīgs, ja nebūtu nevienas sirds, kas par to sasiltu; vai visas bēdas nebūtu div tik smagas, ja nebūtu neviena, kas mums jūt līdzī. Tāpat nevarīgs un atstāts jūtas tas cilvēks, kam ir jācīnās vienam un kam nav neviena sabiedrotā. Bet ja mēs rokas sadodam kopējam darbam un kopējai cīņai, tad varam būt droši, ka uzvarēsīm, ja nesavtība un mīlestība valdīs mūsu starpā.

Vienībā spēks! Šādu atziņu mēs smeļam jau no senām tautām. Veselu skalu saišķi nevaram salauzt, bet atsevišķu skaliņu gan ļoti viegli.

Ir kāds nozīmīgs stāsts par koku dzīvi.

Divi vīri gāja pa mežu, kur bija plosījusies auka. Daudz vecu, spēcīgu ozolu bija izlauzti visām saknēm un gulēja kā vīri, nogāzti zemē. Starp izgāztiem kokiem vēl stāvēja divi ozoli. Viņi pavisam nebija aizkarti. — „Savādi!“ viens no gājējiem iesaucās: „auka stiprākos ozolus nogāzusi, bet, lūk, šiem diviem nav spējusi padarīt nenieka.“ — „Iesim tuvāk un apskatīsim viņus,“ otrs piebilda. Viņi piegāja pie ozoliem. Un paraug! — ozoli bija saauguši savām saknēm tik cieši kopā, ka nekāda auka tos nevarēja pārveikt. — „Redz,“ sacīja pirmais, „ko var panākt, kad draugi vienotiem spēkiem stājas uzbrucējam pretim.“

Šodien, bērni, mēs kopā ar savu brāļu tautu Lietuvu svinam Lietuvas valsts svētkus. Kā atsevišķu cilvēku starpā pastāv draudzība, tā draudzība var pastāvēt arī tautu starpā. Viena tāda draudzīga kaimiņvalsts mums ir Lietuva, ar kuŗu vēstures gaitās esam vienoti kopējām bēdām un priekiem, bet ar kuŗu kopā mums ir arī saistīti tāli nākotnes mērķi. Tādēļ katra latvieša sirds šodien līdzī jūt un priecājas savai brāļu tautai Lietuvai.

Vienībā un draudzībā ir spēks. Šo spēku gribam stiprināt Baltijas valšķu starpā, to gribam veicināt arī mūsu pašu vidū! —

Dodi, Dievs, ka mēs mīlējam cits citu, lai varētu nomainīt, ka mēs esam Kristus mācekļi. Lieci mums latviešiem draudzīgām sirdīm kopā ar brāļu tautu svinēt viņas valsts svētkus. Draudzības saitēm liec mūsu starpā arvien stiprākām kļūt, lai piepildītos senā patiesība mūsu dzīvē, ka vienībā un draudzībā ir spēks.

Amen.

2

Jo viena diena tavos pagalmos ir labāka nekā tūkstošas citas; man gribētos labāki pie Dieva nama slietņņ stāvēt, nekā mājot bezdievības dzīvokļos.

(Dāv. dz. 84,11.)

Ir dziļa patiesība vārdos: saki, kas ir tavi draugi, tad es pateikšu, kas tu esi. Sevišķi jaunībā cilvēks meklē draugus, kam varētu izteikt savus priekus un bēdas. Bet draugu

izvēlē mums vajadzētu būt ļoti uzmanīgiem, jo draugs ienes daļu no savām domām un darbiem mūsu dzīvē.

Ir kāds skaists stāsts par nelaimīgu ērgli. Skaistā pavasara rītā kāds zvejnieks izgāja jūrmalā tīrīt un izlabot savus tiklus. Strādājot viņš ieraudzīja savā tuvumā uz akmeņu kaudzes atpūšamies skaistu ērgli.

Zvejnieks priedējās par putnu karaļa skaisto un lepno izskatu. Pēkšņi ērglis pacēlās spārnos un kā izšauta bulta lidoja arvien augstāk un augstāk pretī pašai saulei. Drīz viņu tikai kā melnu punktu varēja saskatīt pret pavasara dzidrajām debesīm.

Bet tad melnais punkts kļuva atkal lielāks un lielāks, un zvejnieks vēroja, ka skaistais ērglis slīd lejup, tomēr tas nebija mierīgs lidojums uz leju ar plaši izplestiem spārnieniem.

Bija skaidri redzams, ka ērglis nespēj vairs turēties gaisā. Strauji viņš tuvojās zemei un iekrita jūrā dažus metrus no krasta.

Zvejnieks, ielēcis laivā, ar dažiem airu vilcieniem bija putnam klāt, bet lepnaiss putnu valdnieks bija jau miris.

Maza, nāvīga čūska bija iekodusies ērgļa krūtīs. Kamēr ērglis bija gulējis uz akmeņu kaudzes, čūska bija ielīdusi viņa mīkstajās spalvās un ar nāvīgu kodieni padarījusi galu lepnaiss lidojumam pretim saulei.

Šim skaistajam, bet bēdīgajam stāstam ir līdzība ar cilvēku dzīvi.

Nekrietni draugi, slikta sabiedrība, nekītri vārdi un domas lej indi mūsu sirdīs. Viss tas mūs pamazām samaitā, velk uz leju un laupa mums brīvo, gaišo skatu uz skaisto un labo. Tas padara nespēcīgus mūsu dvēseles spārnus lidojumam uz augšu, lidojumam uz Dievu. Beidzot mēs lepnie cilvēki nogrimstam dzīves tumšajā dzelmē.

Dieva vārds mums saka, ka tūkstošiem šādu dienu, kas samaitā mūsu dvēseles, kas pavadītas bezdievības dzīvokļos, atsver viena pati pie Dieva nama sliedīša. Dieva namā mēs atrodam to svēto un labo, kas mūs augšup ceļ. Arī rīta lūgšana ir tāds brīdis, kad jāaizmirst viss, kas ir ap mums, kad

svētā bijībā jāstāv pie Dieva mājokļa sliekšņa un dvēsele jāceļ uz lūgšanas spārniem Dievam pretī:

Liels Dievs, dodī mums tādas sirdis, kas ilgās deg kavēties pie Tava svētā nama sliekšņa, bet kas novēršas no bezdievības dzīvokļiem un tiem, kas turpu ved. Liec mūsu garam celties Tavai skaidrībai un svētumam pretim un svētī mūsu dzīvi ar īstiem draugiem, kas mūs augšup ceļ. Amen.

3

Jo to labo, ko gribu, es nedaru;
bet to ļauno, ko negribu, to es daru.

(Rom. 7,19.)

Šos vārdus reiz teicis citkārt stiprais apustulis Pāvils, izjūsdams kādā brīdī visu cilvēku un līdz ar to arī savu nevarību ļaunuma priekšā.

Tiešām, cilvēka sirds ir padota ļaunuma varām, un kā stipra straume laivu nes sev līdzī, nevaicādama, vai tas ir arī laivnieka nodomātais ceļš, tā arī ļaunums valda dažkārt mūsu dzīvē, un cilvēki kalpo tam, paši to negribēdami. Ikkatrs no jums to būs piedzīvojis. Cik bieži jūs izdarāt ļaunu, to nemaz nevēlēdamies, dažkārt pat neizprasadami, kādēļ tā noticis, pat noskundami par to.

Šādos brīžos cilvēks ir it kā savas laivas airus palaidis valā un ļāvis laivai slīdēt pa straumi lejup.

Bet par maz ir tikai noskumt un nevarīgi noraudzīties, kā krasts, ko gribējām sasniegt, kļūst aizvien tālāks un tālāks.

Nē, mums ir jāstrādā un jācinās sasniegt to labo, ko esam vēlējušies, mums ir jālieto tie airi, ko pats Radītājs ir licis mūsu rokās. Ir par maz tikai nopūsties par to ļaunumu, kas valda un vada un kam pakļauti esam arī mēs. Mums ir jāmacās saskatīt tas labais, skaistais, vērtīgais, kas ir dzīvē ap mums, ko mīlas rokas un siltas sirdis mums grib sniegt. Mums ir jāmeklē arī pašiem savās dvēselēs tās apslēptās mantas, kas mums no mūžības līdzī dotas, un jātic, ka varam būt stipri, varam nepadoties ļaunumam un, ar visu sirdi labajam sekodami, varam padarīt to reiz par savu īpašumu.

Ir kāda veca teika, ka pie Baltijas jūras krastiem bijusi reiz skaista pilsēta Vineta. Laužu grēku un noziegumu dēļ tā nogrimusi jūrā. Zvejnieki stāsta, ka klusās vakara stundās, kad laivinieks šai vietai pāri iroties, pilsētas zvani dzelmē sākot skanēt. Viņu skaņas esot tik brīnišķīgi skaistas, ka valdzinot visus, liekot aizmirst darba sūrumu, nelaimes un rūpes. Šie zvani stāstot par to neizsmelamo bagātību, brīnišķīgo skaistumu, seno dienu laimi un prieku, ko sevī reiz nesusi šī pilsēta un kas viss tagad gulot jūras dibenā.

Vai arī katrā no mums nav nogremdēta šāda laimes pilsēta, ko Radītājs mums dzīvē līdzī devis? Jā. Dievs gaida, ka visas dāvanas un spējas, kas mums līdzī dotas, mēs reiz ar savu krietno darbu dienas gaismā celsim.

Arī šorīt, sākot jaunu darba dienu, lai skan mūsu dvēselēs šīs nogrimušās pilsētas zvani un skubina mūs ar neatlaidīgu darbu un mīlestību tos izcelt no tumšajām dzelmēm.

Tevi, Dievs, lūdzam, dodī mums spēku labajam sekot, bet ļauno uzvarēt, tad ar neatlaidīgu darbu dienas gaismā celsim tās balvas, ko Tu esi mums dzīvē līdzī devis.

Amen.

GRĀMATU APSKATS

Divas recenzijas par vienu grāmatu.

Zenta Mauriņa, **Dzīves apliecinātāji**. Ieskati un atziņas. 1936. g. 180 lp.

Par šīs grāmatas nolūku autore saka: „Šai grāmatā runāsim par rakstniekiem antropologiem, kas pieder dažādiem laikmetiem un dažādām tautām, par rakstniekiem, kas, kaut arī aizstāvējuši dažādus pasaules uzskatus, tomēr centrā nostādījuši cilvēku, šo vārdu saprazdami gan šaurā, egotiskā nozīmē, gan arī kosmiski plaši. Mēs vēstīsim par sāpīgi izsmalcinātiem cilvēkiem un par tādiem, kuŗos verd pirmatnējs spēks, bet uz viņiem visiem attiecināms Sofokla izteiciens: „Daudzas lietas ir apbrīnojamas, bet neviena vairāk apbrīnojama kā cilvēks.“ (12.) Ar šādu antropoloģisku aspektu viņa tuvojas desmit ievērojamiem rakstniekiem, vēstīmums par šo rakstnieku antropoloģiskām problēmām, vēl vairāk par viņu antropoloģisko izjūtu un izteic viņu iezīmīgo īpatnību raksturīgā virsrakstā. Šie desmit rakstnieki ir Stendāls ar savu egotisma filozofiju, Paskāls — nerimstošo kustību, Bodlērs — bezgalības alkām, Diamels — draudzības kultu, Siaress — vaŗavīksnes pasauli, Unamuno — mīlas un naida liesmām, Akselis Munte — dzīvības un nāves domām, Tomāss Hardijs — prieka alkām, Morgāns — kontemplācijas ilgām, un Sillanpē — pirmatnējo spēku. Katru atsevišķu vērtējumu autore nobeidz ar personīgām atziņām, kas nobriedušas viņai kavējoties zināmā rakstnieka mākslas pasaulē. Viņa ieved mūs pa antropoloģiskās skatīšanas ceļu nevien minēto rakstnieku gara pasaulē, bet pieved mūs arī pie savām dvēseles kustībām un ļauj mums vairāk kā kādā citā viņas grāmatā ielūkoties tās personībā.

*

Zentai Mauriņai ir kas kopējs ar visiem viņas aplūkotajiem rakstniekiem. Šis kopējais elements ir traģisms. Ja viņa spriež, ka „visos iztīrātos rakstniekos ir kaut kas traģisks“ (166.), tad arī mēs varam spriest, ka arī pašas autore personībā un atziņās ir kaut kas traģisks, kas dara to garā spēcīgu un bagātu. Un viņa zin un ar visu savu esamību skaidri apliecina, ka „traģiski rakstnieki allaž ir dzīves apliecinātāji“. (167.) Kādi ir šie dzīves apliecinātāji? Mauriņa atbild: „Bet kas ieskata, ka uz pēdējiem jautājumiem nav atbildes, ka par viņpasauli var izveidot visdažādākas ticības celtnes, bet matēmatiski pierādīt tur nekā nevar, kas ieskata, ka lielākām ciešanām velti meklēt jēgu, ieskata, ka labākiem cilvēkiem tiek uzliktas vissmagākās nastas un viņi mirst vislielākās mokās, kas sevī pārdzīvojis, ka ciešanu ir vairāk nekā prieku un tomēr sajūt nedzēšamas prieka alkas, un staigā paceltu galvu ar smaidu lūpās, to es saucu par vienīgi patieso, traģiski skaisto dzīves apliecinātāju“ (172.). Ar šādu apliecinājumu viņa nobeidz grāmatu un no šejienes saprotams arī

grāmatas virsraksts. Lasītājs aizver grāmatu un jūt, ka aiz šiem vārdiem slēpjas kāds liels ētisks spēks, kāda liela skaidrība.

*

Pirmo vēstījumu Zenta Mauriņa sniedz par Stendalu un stendālisko cilvēku. Stendāliskais cilvēks ir egotists. Kas ir šis egotists? Egotists ir cilvēks, kas grib būt viens, kas dara tikai to, ko grib, kas nepazīst ne pienākumu, ne morālisko likumu. Viņš ņem vērā tikai savu baudu, viņa augstākais likums — piepildīt savas kaisles. Viņš ir godkārīgs un varaskārīgs. Viņš ir ateists. Un pats Stendāls bija cilvēks, kas visvairāk meloja. Izlasot šo vēstījumu, rodas jautājums: kādēļ Zenta Mauriņa mums vēsti par šo nemorālisko cilvēku. Ko šāds vēstījums var dot? Viņa pati zin šo jautājumu un attaisno to ar spriedumu: „Stendāls ir liels mākslinieks un tver cilvēku bez žēlastības“ (39.). Viņa apzinās, ka „latviešu iekšējai struktūrai nav nekā kopēja ar egotismu, un nevar arī teikt, ka stendāliskais cilvēks būtu simpātisks“. Un tomēr viņa netiek no viņa vaļā, jo „viņā ir kaut kas, kas dziļi apbrīna cienīgs: viņš pats sevi veido kā mākslas darbu“. Kā redzam, stendāliskās uzskatīšanās motīvi nav tādi, kas pārliecinātu kristīgi reliģiozu un vienības laikmeta noskaņotu nacionālu cilvēku. Egotisma filozofija ir viscaur negatīva filozofija, no kāda viedokļa tai arī nepieciešu. Un nevajadzīga nodarbošanās, lai neteiktu vairāk, ir šādu negatīvu ideju izklāstīšana. Jaunas atziņas tā neizraisa un arī pašai autorei Stendāla rakstu lasīšana nav neko devusi, jo atziņa: „sevi ir jāpārada, un to var; dzīve jāpārvērš mākslā“ (40.) iegūstama arī citā ceļā. Vēstījums par Stendālu lasītāju neapskaidro, nepacel.

*

Un ko mums teikt par Šarlu Bodlēru, kas nav atzinis ne tēva, ne mātes, kas nav zinājis, kuŗos platuma grādos atrodas tēviņa, un kuŗu būtību izteic vārdi: „Es mīlu mākoņus... mākoņus, kas klīst un zūd... burvīgos mākoņus!“ (63.), kas gribējis būt svēts pats sev (77.).

Akseļa Muntē grāmata par San Mikelu ir daudzlasīta grāmata, arī pie mums Latvijā. Kur slēpjas tās pievilksanas spēks? Vai tas, ka Munte iziet cīnīties ar visspēcīgo naidnieku — Nāvi, jau iepriekš zināms, ka tas neuzvarams? Vai dzīvības un nāves domas ir galvenās un vienīgās viņa grāmatā? Ja mēģinām ar iejūtu ieslidēt Muntē grāmatas tēlojumos, viņa garā un mākslā un reizē arī ieslidēt Mauriņas vērtējumā par Munti, tad izjūtam, ka viņa tik slīd pa Muntē gara pasaules virsmu un dziļumi paliek neizjusti. Ja mēģinām saprast Muntē idejas un palīdzību meklējam Mauriņas vērtējumā, tad jāatduŗas īstenībā, ka šis vēstījums mums palīdzēt nevar. Un nedabūjam, ko sagaidījām vai vēlējāmies atrast.

*

Ir labi visus desmit rakstniekus vienot ar antropoloģisko saiti. Ir sava nozīme, ja vairāku rakstnieku darbus mēģina izcelt dienas gaismā vienīgi kādu atsevišķu problēmu, šinī gadījumā antropoloģisko. Bet tā ir

arī vienpusība, kas var gadījumā radīt arī greizu ieskatu. Visumā nav noliedzams tas, kas rakstīts par Paskālu. Bet par visām lietām tas nav viss Paskāls. Loks, kurā viņš tverts, ir tik šaurs, ka tam, kas nebūtu iepazinies ar viņu pats to lasīdams, var rasties greizs, nepilnīgs Paskāla personības un domu nojēgums.

*

Zinu, ka pret visiem augšējiem ieskatiem var celt arī iebildumus. Var pārmett recenzentam aizspriedumainību, subjektivismu, šaursirdību. Var spriest, ka viņš nav ne literātūrvēsturnieks, ne filozofs un ar to ierobežot viņa sprišanu. Var teikt, ka dižgaru pasaule ir tik plaša, ka pielaižamas daudzējādas izpratnes, kuŗas visas ir pareizas. Var aizrādīt uz recenzentu daļu akcentēšanu un mazāku visuma ievērošanu.

Tādēļ tiešām: vai nav arī kas nozīmīgi vērtīgs?

*

Domāju, ka grāmatu rakstījusi ne kāda persona, bet personība, kuŗai mierīgi varam pielikt apzīmētāju: „smalki stīgota“. Uz Zentu Mauriņu var attiecināt to pašu, ko viņa sacījusi par esejistu Siaresu, kuŗā „apvienojas spēcīga un maiga iejūta ar dzīvu skaistuma izpratni un smalku garīgu dzirdi, kā arī stingru kārtības gribu“ (97.). Ja labs esejists ir tāds, „kas sevī uzņēmis visas rakstnieka domas, jūtas, visu viņa pasaules uzskatu un tomēr — nav zaudējis savējo“, tad labumu kvalificējumu nevar liegt arī mūsu esejistei.

*

Mums patīk Zentas Mauriņas grāmata, kad viņa izbārsta pa teikumiem savus aforismus, zīmīgus salīdzinājumus. Mūs saista šī grāmata, kad viņa kā māksliniece zīmē mūsu acīm dižgaru tēlus. Mēs sākam domāt, kad viņa izteic atziņas, kuŗas patiesība, bet patiesība, kas rada šaubas. Mēs mācāmies viņai paklausīt, kad, piemēram, viņa saka: „Un beidzot: cilvēka brieduma pazīme: prast sevi nostādīt otrā vietā, un dzīvot tā, it kā katrā diena būtu pirmā un pēdējā“ (140.).

*

Un tomēr kā gudrais varētu teikt un likt grāmatai par motto: „Ir tikai viena saprātīga reliģija: pielūgt sauli un sauli cilvēkos.“ Ja viens teikums dažkārt samaitā labas lietas, tad šis teikums ir tāds.

Afb. Freijs.

Zenta Mauriņa, **Dzīves apliecinājumi**. Ieskati un atziņas. Rīgā, 1936. g. Valtera un Rapas akc. sab. apgāds.

„Pasaule smok pašapmierinātā un lētā egoismā...“

Dzīve ir nepielūdzama... un cīņa visiem tiem, kas nepadodas dvēseles viduvējībai.“ Tā Romans Rolāns ievada savu grāmata par Bēthōvenu. Līdzīgas domas tagad izsaka visas pasaules dažādo tautu izcilākie domātāji un gara kultūras draugi. Francijā Masīs apgalvo, ka „cilvēks patlaban sajūt ārkārtīgu vēlēšanos iegūt garīgu atpestīšanu. Cilvēks aprū-

sējis pārlietās rūpēs par materiālo labklājību.“ Pašreizējā asiņu un savstarpējā brāļu naida liesmainā Spānijā pret mūsdienu tukšumu kaņķo apskaužamu domu bagātais Ortēga, mēchanizētā aizjūras zemē — Amerikā — Levis Sinklers, bet tālās saules zemēs Japānā, Ķīnā, Indijā paralizēto garu cenšas atmodināt Kokuzo, Hen-Čengs un Tagore. Tie visi aicina cilvēku atstāt tukšo un nabadzīgo dzīvi, kas ir bez ideālisma un drosmes. Viņi māca un rāda ceļu kā „atbrīvoties no bara postošām kaislībām, kā jāmācās patstāvīgi domāt par sevi un visiem“ lai „brīvā sirdsapziņa, — tā sirdsapziņa, kas brīva no katra spaida un aizspriedumiem, brīva no elka, šķiru naida un kārtas pašiedomības“ (Rolāns) kalpotu savas tautas un cilvēces svētākiem mērķiem un uzdevumiem. Viņi neļauj ieslēgties tikai sevī, savā šaurā apkaimē, bet palīdz paplašināt mūsu dzīves apvārsni līdz neierobežotam plašumam.

Šādā sakarā ieslēdzas arī Zentas Mauriņas dziļi pārdzīvotais un mākslinieciski pievilcīgais darbs par dzīves apliecinātājiem. Ortēgas vārdiem sakot, viņa citu tautu „garīgo zeltu pārtransportē“ Latvijā, lai jo bagātāki un krāšņāki kopā ar mūsu pašu atziņām un gara sasniegumiem dzīves ikdienu mantotu jaunas, nemirstīgas vērtības.

Visiem, kas nemierā ar esamības šausirdību un nepilnībām, kas cenšas pacelties ārpus sadzīves stīnguma, ārpus ikdienas praktiskā karjerisma, kurā tik daudz neglītas iezīmes, visiem tiem, kas nist to pasauli, kurū tik zīmīgām krāsām uzgleznojis Jūlijs Vecozols savā grāmatā Dansingu tvanā (izd. Grāmatu Draugs), tiem Zentas Mauriņas ieskatī un atziņas par dzīves apliecinātājiem sagādās neviltotu prieku.

Grāmatas lapas pusēs pazib visas pasaules izcilākie dižgari, sākot no mistiskās krēslas vidus laikiem līdz mūsu dienām. Kaut tie raksturoti nedaudz vārdos, īsiem izteikumiem, tomēr jāapbrīno autores prasme atklāt katra būtisko saturu. Pārlasat uzmanīgi kaut grāmatas satura rādītāja div- un trīsvārdu rindas! Kāda apskaužama spēja, ar kurū var lepoties tikai izredzētie!

Dižgarus Mauriņa nenostāda kā saltus, marmorā kaltus apbrīnas veidolus, kurū priekšā, cilvēks izjūt savu mazvērtību. Nē. Viņa rāda tos kā cilvēkus brāļus un mūsu labvēļus, atsedz viņu dzīves gaišās un ēnas puses, lielo nopietnību un cilvēka domātāja drāmu. Tāds ir Stendāls, tāds ir Paskāls, kas zināja, lai cik liels ir cilvēks, tam „vajadzīgs, lai noguruma brīžos viņu atbalstītu maiga un uzticīga roka, citādi domas pārāk viegli ielūzt un rūgtums un nespēks pārāgrī slēdz lūpas“ (45. lp.). Kāda dvēseles drāma noris cilvēkā ja trūkst „maigas un uzticīgas rokas“, to Mauriņa rādījusi bezgalības alcējā Bodlērā, kurū tagad „apbrīno tie, kas no viņa būtu novērsušies, ja viņš dzīvs būdams, grieztos pie viņiem pēc palīdzības un siltuma, dvēseles siltuma“ (69. lp.). Un tomēr, pāri visām ciešanām, dzīves melnām stundām, reibu tvanā aizvadītā laikā, viņš saka: „Jā, labi ir dzīvot šai zemē... kur stundas dzemdē tik daudz domu, kur pulkstenis zvana par laimi dziļā un nozīmīgā svinīgumā...“

Un Diamels! Sirds mīlas siltumā par cilvēku cietēju degošais Diamels! Viņš zina, ka „nav tādas vietas, kur cilvēks pats no sevis var aizbēgt“ (88. lp.), nav vietas, kur nebūtu ļaunums un viltus, bet nav arī vajadzība cēsties „pārveidot ne valdību, ne sociālos noteikumus“ (87. lp.) tikai „jāpārveido sava dvēsele“ un daudz kas mainīsies. Tad, kā Mauriņa par Munti rakstot jautā: „Kā tumsā dzīvot var?“, atbilde būs apstiprinoša: „Var dzīvot, ja sirds top par otru sauli. Bet kam tā apdzīest, tas, kaut dzīvs, sev paņēn nāvi“ (139. lp.).

Kad aizveram Zentas Mauriņas grāmatas pēdējo lapu, kurā viņa saka, ka kaut „uz pēdējiem jautājumiem nav atbildes, ... ka lielākām ciešanām velti meklēt jēgu, ka labākiem cilvēkiem tiek uzliktas vissmagākās nastas un viņi mirst vislielākās mokās, kas sevi pārdzīvojis, ka ciešanu ir vairāk nekā prieka un tomēr sajūt neizdzēšamas prieka alkas, un staigā paceltu galvu ar smaidu lūpās“, tad, pieceļoties no galda, gribas gavilēs atkārtot Bēthōvena vārdus: „Skaisti, jā tūkstoškārt skaisti ir dzīvi dzīvot.“

Alfrēds Sausne.

Vilh. Šēfers, **Pestalocijs**. Izd. „Grāmatu Draugs“, Rīgā (1936.). Starp visiem Pestalocija nāves dienas simtgadei (1927.) veltītājām grāmatām Šēfera monografijai par lielo cilvēku un bērnu draugu laikam gan piešķirama pirmā vieta. Tagad tā iznākusi latviešu valodā. Mūsu laikmets labprāt lasa neikdienišķu cilvēku biografijas-romānus. Tomēr Indriķa Pestalocija grūtumiem un neveiksmēm bagātai dzīvei, viņa pelēkajai un pat mazliet nožēlojamai ārienei piemīt tik maz žilbinošu efektu, tik maz plašās publikas kārtotās dēku un laiku romantikas, ka nevilšus rodas klusas šaubas, vai tikai viņa dzīves stāsts lielai lasītāju masai nepaies secen. Kā gan pamesto bāreņu draugs var sacensties ar tādiem „šedevriem“, kā Kleopatru vai Lukrēciju Bordžiju?! Tomēr tie, kas mūsu zemes cietajos slāņos meklē īsto zeltu, tverdami pēc šīs grāmatas, nevilsiēs. Cīņā ar likteņa grūtībām, ar kara un revolūcijas laikmeta untumiem, ar apkārtnes sīkumainību un neuzticību, tie ieraudzīs sirdi, ko Dievs svētījis ar sociālu mīlestības jūtu un dziļas pedagogiskas intuīcijas pārpilnību, savā ziņā kaut ko līdzīgu Asīzes Svētājam, tikai pilnīgi citādā laikmeta ierāmējumā. Lasītājs grāmatu aizvērs apmierināts. Viņa aci saistīs ne tik daudz Pestalocija idejas un to vēlākais uzvaras gājiens audzināšanas vēsturē, bet pats cilvēks, kas bija reizē ģenijs un — dzīves praktiskajā risinājumā — liels bērns. Bet galu galā — kas par to? Kaut kur, Jaunās Derības lapas pusēs, taču lasāmi vārdi: „... bet mēs savu dārgo mantu nesam māla traukā, lai lielu lielais spēks nebūtu mūsu, bet Dieva...“

Žēl, ka grāmatas lasīšanu apgrūtina neapmierinošais tulkojums, ne-latviskā valoda. Piemēra dēļ: vai patiesi nebija iespējams Gōtes pazīstamajai dzejai „Wanderers Nachtlied“ atrast pieņemamāku tulkojumu. Tādi mums taču jau ir.

K. Kundziņš.

Alfrēds Sausne, **Ogists Rodēns**. Izd. „Grāmatu Draugs“. Rīgā (1936.).

Šī monogrāfija par lielo franču skulptoru „Cela“ lasītājus var interesēt divējādā ziņā. Mēdz sacīt, ka kāda laikmeta dziļākos meklējumus, ilgas un slāpes vislabāk atsedz lieli mākslinieki. Otrkārt, pastāv domas par katras īsti lielas mākslas dziļo radniecību ar reliģiju. Abu šo težu pareizību apstiprina Rodēna personība un mūžs. Rodēna mākslas darbi patiesi pauž dziļus dvēseles meklējumus, kas izaug no laikmeta, bet reizē arī paceļas tam pāri. Šis laikmets ir 19. g. s. beigas un 20. g. s. slietnīšs. Cilvēces dzīvē parādījies baigs spoks: visas dzīves mēchanizācija. Sociālās dzīves sarežģījumi aug. Izmanāma nedroša nākotnes nojauta. Pāri matērijas važās iekaltai īstenībai paceļas Rodēns. Viņa ilgas meklē mūžīgo cilvēkā un uzkāpj līdz Dievībai. Skaists piemērs tam ir nevien vairākas reliģiozu izjūtu apgarotas skulptūras, bet it sevišķi arī Rodēna augstā dziesma Francijas katedrālēm. Tādā kārtā šī materiālistiska laikmetā augušā, lielā franču ģenija darbi rāda, ka cilvēce nekad pilnīgi nevar zaudēt Dievu.

Lai gan Rodēna mākslas reliģiozie elementi „Cela“ lasītājiem jau pa daļai zināmi (sk. 1936. g. 1. un 2. num.), tomēr ir interesanti izsekot, kā tie iekļaujas lielā mākslinieka mūža darbā. Grāmata bagāta, varbūt pārāk bagāta citātiem. Brīžiem lasītājā rodas vēlēšanās, stiprāk just zem kājām laikmeta reālo pamatu. Citādi tā sarakstīta saistoši.

K. Kundziņš.

Iecavas draudzes vēsture, sastādījis mācītājs J. Lūsis, 1936., grāmatu apgādniecības A. Gulbis Rīgā, izdevums.

Laižot klajā šo 113 lappušu biezo grāmatu, māc. J. Lūsis sekojis vecai un jaunai tradīcijai — draudzes pastāvēšanas svētkus atzīmēt arī ar paliekamu rakstu pieminekli. Tik glīta savā tehniskā izpildījumā un plašā apmērā, viņa ir mīļa balva katram draudzes loceklim. Pievilcīgu ārieni, bagātīgu ilustrāciju materiālu (bez attēliem tekstā, 4 attēli uz atsevišķām kritpapīra lapām), šī grāmata var nodert par priekšzīmi līdzīgiem izdevumiem nākotnē.

Tāpat grāmatas sakārtotājs centies sekot augstākiem mērķiem arī satura ziņā. Viņš nav aprobežojies tikai ar datiem par baznīcu, mācītājiem un draudzes locekļu kustību, bet centies sniegt visas „ķirspīes“ vēsturi. Autors draudzes notikumus mēģinājis attēlot sakarā ar Latvijas vēstures periodiem, apskatu sākot ar aizvēstures laikmetu, iekarošanas laikmetu, ordeņa laikiem u. t. t., līdz mūsu dienām. Šāds uzdevums materiālu trūkuma dēļ protams ir ļoti grūts un sekmīgi nemaz nav atrisināms. Ņemot vērā ierobežoto laiku (līdz draudzes jubilejai), viegl saprotams, kāpēc autors labo nodomu nav varējis realizēt. Tāpēc arī, sevišķi senākos laikmetus apcerot, viengabalainu draudzes ainu nav bijis iespējams tēlot, bet vietām bijis jāapmierinājas tikai ar iespraudumiem vispārējās vēstures faktos, pie kam draudzes dzīves tēlojuma pla-

šumu viscaur noteic nevis faktu nozīmība, bet pieejamo materiālu daudzums. Gan līdzīgos gadījumos apstākļi gandrīz vienmēr tādi, kāpēc šādus darbus parasti arī nosauc par tādas un tādas draudzes „pagātnes un tagažnes“ tēlojumiem, vai kā tamlīdzīgi.

Apceramam darbam vēstures nosaukums nepiedien. Cik patiesībā grūti pāris lappusēs ietvert, piemēram, Latvijas pirmās neatkarības laikmeta tēlojumu, rāda šāds seno zemgaļu ticības raksturojums: „Bez mirušo dvēselēm cienījuši dažādus dabas spēkus, bet sevišķi Sauli un Pērkonu.“ (15. lapp. Bez tam — ko šeit nozīmē verbs cienīt?) Par senču sadzīvi turpat teikts: „Dzīvoja visumā tā, kā dzīvojuši tēvi un tēvu tēvi*), bez liekiem strīdiem, mierā un saticībā.“ (16.) Attiecināts uz aizvēstures laikmetu, šis salīdzinājums neizsaka nekā (bez tam dažas rindiņas tālāk pretruma: „... kaŗš visumā bijis parasta parādība.“) Lasītājam ar to pakāpots maz. Ir arī dīvaini apgalvojumi, piemēram, ka katoļu laikos, XVI g. s., iecavnieki, kas kristīgās mācības no priesteriem ieguva maz, „vairāk mācījās no saviem radniekiem Rīgā...“ (24.), tāpat kļūdas faktos — piem. 26. lapp. teikts, ka pirmā grāmata latviešu valodā ir Enchiridijs (Lutera mazā katķisma tulkojums). Šāds uzskats gan varēja pastāvēt tikai līdz 1911. gadam. Ka šī kļūda nav nejaušība, rāda tās atkārtojums 29. lapp. Baznīcas inventāra sarakstā par 1776. gadu minēts vecais latviešu postils; autors domā, ka tā ir Adolfiga izdotā dziesmu grāmata (54.). Daudz pamatotāk domāt, ka tā bijusi Manceļa sprediķu grāmata.

Atskaitot tagadējo draudzes ganu, par pārējiem mācītājiem ziņas trūcīgas tajā ziņā, ka nav datu par viņu izglītības gaitu, biografisku datu vispār (pieietami tie ļoti viegli). Iecavas pirmajiem mācītājiem gan veltīta atsevišķa nodaļa, bet pārējie, sākot ar 1724. g., meklējami dažādās grāmatas nodaļās. Pārskatāms mācītāju saraksts šādā darbā nepieciešams. Par Georgu Vittingu, kas iecavā sabija 3 gadus, teikts, ka viņa darbība bijusi „visai nepatīkama“. (33.) Tagad, vēstures perspektīvē, drīkstēja teikt arī kādu vārdu vairāk. Šis neticami dēkainais teologs taču var cienīgi nostāties līdzās „nemirstīgajam“ K. F. Bārtam (1741.—92.) Vācijā.

Spilgts un plašs ir draudzes tagadnes tēlojums, kas rāda, ka tagadējais mācītājs ir visas iecavas un apkārtnes kultūralās un sabiedriskās dzīves centrā.

Cik klūmīgus pārpratumus var radīt valodas kļūdas, liecina šāds teikums par draudzes priekšnieku: „... vienmēr laipnais un reti izpalīdzīgais Sietiņa tēvs bija iemantojis visplašākās sabiedrības simpatijas.“ (107.)

R. Skr.

*) Rec. pasvītroj.

Iss pārskats par jauniznākušām grāmatām.

Baznīcas Virsvaldes izdevumā:

1. A. Auersvalds, **Rātskunga meita**. Tulk. G. Š. „Rakstu avota“ 8./9. numurs. 40 lpp. Tulkotājs ievadā aizrāda: „Bet ja kāda jaunava kādu ar zobinu vai karātāvu nomaitājumu atklāti no bendes izlūdzas par vīru, tad jāsauc priesteris, lai tas tūlīt abus salaulā; notiesātais tādā gadījumā no soda atbrivojams.“ Ap šo senlaiku parašu saistās dievbijīgais nostāsts par rātskunga meitiņu Gertraudi; to rakstnieks izveidojis par salīdzināšanas upuri, ko tīra bērna mīlestība nesusi pilsoņu godam un tēva dvēseles mieram.

Valtera un Rapas A/S izdevumā:

1. **Gētes rakstu izlase**. Biografija, dzejas un „Fausts“ Raiņa tulkojumā. Sastādījis A. Birkerts. (Pasaules klasiķi Nr. 3), 220. lpp. Raiņa rakstītā biografija īsa un maz saistoša. Vērtīgs un ar interesi lasāms A. Birkerta raksti: „Gētes darbi latviešu valodā“, kurā sniedz ziņu par tulkojumiem un tulkotājiem, kā arī pievieno īsu novērtējumu. Iespiesti 26 dzejoļi, starp kuriem ļoti pazīstamie: „Gājēju dziesma naktī“, „Meža tēvs“, „Minjona“ un c.

2. Cand. philos. G. Jurevičs — **Grieķu gudrais Epiktēts**, viņa dzīve un stoiskā mācība. Prof. A. Dauges priekšvārdi. 48 lpp. Ar šo grāmatiņu publicēta latviešu valodā filozofijas vēsturē pazīstamā Stoiskās morāles rokas grāmata, kurā Epiktēta skolnieks Arriāns sakopojis sava skolotāja pamācības un izteicienus. Aizrādām uz A. Dauges izteikuma vārdiem: „Šādu ievēribu šī grāmata ir pilnā mērā pelnījusi, jo tā māca cilvēkiem visvajadzīgāko un vissvarīgāko: kā kļūt iekšīgi brīviem, dvēselē stipriem un līdz ar to laimīgiem.“

Loga izdevumā:

Prof. Dr. Augusts Mesers — **Tagadnes filozofija Vācijā**. Tulkojis cand. phil. A. Rolavs. 1936. g. 116 lpp. Šī grāmata ir pazīstamā Mesera „Filozofijas vēstures“ piektā daļa, kurā autors aplūko trīs nodalījumos reliģiozo, resp. baznīcas, racionālistisko un irracionālistisko filozofiju, kāda tā Vācijā veidojusies kopš pagājušā gadsimta beigām līdz tagadnei (pēdējais paragrafs aplūko pasaules uzskatu problēmas A. Hitlera grāmatā „Mana cīņa“). Autors, kurš pazīstams kā lietišķīgu un saprātīgu filozofijas vēsturnieku, ar lielu erudīciju filozofiskos jautājumus, šinī grāmatā stipri koncentrētā, bet skaidrā un pārskatāmā aprakstījumā attēlo mums vācu tagadnes filozofijas domu kustības, raksturo galvenos novirzienus, min ievērojamākos un īpatnējākos domātājus un viņu iezīmīgākos darbus, un dažā vietā pievieno arī īsas, bet arī nozīmīgas kritiskas, piezīmes, kā, piem., runājot par dialektisko virzienu teoloģijā. Tulkojums teiksmīgs un precīzs; tikai dažu vārdu rakstību, kā piem. Kirkegors, ir problēmatiska. Atzīstams, ka tulkotājs atzīmē dažiem filozofiem arī miršanas gadu, kas miruši grāmatas izdošanas un tulkošanas starplaikā. Grā-

mata noderīga studentiem kā mācības līdzeklis un arī pārējiem, kas vēlas iegūt īsas ziņas par vācu tagadnes filozofijas ievērojamākām parādībām.

Latvijas Vidusskolu skolotāju kooperatīva izdevumā:

1. Dr. Fr. V. Försters, **Kā man dzīvot?** Dzīves mācība. II daļa. Tulkojis J. Dreiberģs. Prof. L. Ādamoviča redakcija. 208 lpp. Pēc 12 gadiem tāpat populārās Fr. Förstera grāmatas pirmajai daļai pievienojas otra daļa. Tanī ietilpst šādi ētiskās sarunas temati: atbildība, patstāvība, glābšana, vecāki un bērni, kā mūsu darbi veido mūsu dabu, mūsu darbs, stiprais un vājš, cilvēku mīlestība, dziedāšanas stundas pamācības, ciņa ar nelaimi, pazemība. Autors savu grāmatu, kuŗa savā laikā Vācijā izgāja tautā pāri par simtstūkstošs eksemplāros, nodod visiem tiem, „kas vēlētos attīstīt savu gribas un mīlestības spēku“, par ceļa rādītāju. Ievērojot to, ka Förstera ētisko sarunu centieni un ierosinājumi pēc savas būtības ir izauguši no kristīgās ētikas, prof. L. Ādamovičs uzsver, ka grāmata „noderēs tiklab ticības mācības skolotājiem, kā arī visiem citiem audzinātājiem, kas godā un sludina kristīgus, reliģiskus tīkumiskus principus“ (3.). Arī patei jaunatnei grāmata dodama rokā. Grāmatas otrās daļas izdošana jāatzīst par vērtīgu ieguvumu latviešu ētisko rakstu rindā. Aizrādot uz tās izdošanu, esam viņu arī ieteikuši. Tā ir grāmata, kuŗai sevišķas ieteikšanas nevajaga. Ņem to un lasi, Ņem to un dodī lasīt jaunatnei.

Prof. Dr. phil. Zālītes izdevumā:

1. Prof. Dr. phil. P. Zālīte, **Ētiskais ideāls** zinātnē, reliģijā, filozofijā, Lesinga „Nātanā Gudrajā“, Gētes „Faustā“ un „Dainās“. Epilogs: Vai vācieši latviešiem nesa kultūru? Rīgā, 1936. g., 72 lpp. Garais virsraksts pilnīgi izteic arī brošūras saturu, kuŗā prof. P. Zālīte neko jaunu nepasaka, ko viņa rakstos ne būtu jau lasījuši vai ko arī nebūtu dzirdējuši no viņa mutes. Savās domās viņš atkārtoti Kanta idejas, un līdz ar pēdējo atzīst, ka cilvēks, pats sev dod morāles likumus, un ka ikvienas reliģijas kodols ir viņas morāle (7.). Jautājumā par labāko reliģiju un morāli, viņš pieslejas Nātana atbildei Saļadinam un atzīst, ka īstais morāles gredzens nevar tikt nevienam no otra dots. „Ikviens gredzens, ikviena ticība, ikviena morāle ir tik īsti, cik viņos iemīt un realizējas tuvāku mīlestības, patiesības un taisnības principi“ (16.). Aplūkojot latviešu tautas dvēseli un ētisko ideālu dainās, viņš iziet no uzskata, ka rasu gara konstitūcija noteic cilvēka pasaules un dzīves uzskatu un arī viņa izturēšanos. Atsevišķs cilvēks ir savas rases reprezentants. Nav vērts ielaisties polemikā ar cienjamo profesoru; gribam tikai atzīmēt, ka šādi uzskati, ko nupat minējām ir nepareizi kā no filozofiskā, tā no teoloģiskā, kā no ētiskās domāšanas, tā sirsnīgās dievticības viedokļa. Interesentiem varam aizrādīt, ka autors epiloga aplūko vācu kolonizācijas projektus, starp kuŗiem ir arī Jāņa Ozola (Kurzemes ģenerālsuperintendenta Fr. Bernēvica) projekts, kas mums spilgti parāda, kā kādreizējais Kurzemes baznīcas vadītājs nodevīgi ir izturējies pret latviešu tautas interesēm.

Biografija.

Galvenie latviešu periodikā iespiestie raksti par reliģiju, ētiku, baznīcu un tās darbiniekiem un recenzijas par šāda satura grāmatām. Pārskatā neietelp speciāli šīm problēmām veltīto laikrakstu saturs un celsmes raksti.

1936. gada aprīlis — augusts.

- Adamovičs, Prof. L., Senlatviešu reliģija.
Jaunākās Ziņas 153.
- Avens, Nikolajs, Latviska tēvreize Mekleburgā priekš 150 gadiem.
Tēvijas Sargs 29.
- Baumanis, Artūrs, Alb. Freija, Par svēto un labo [Rec.].
Aizsargs 7/8.
- Ducmanis, Kārlis, Kad paplašina apziņu (lai pareizi dzīvi dzīvotum).
Sējējs 6, 7, 8.
— ekr —, Arķibīskapa katedrāles 725 gadi.
Tēvijas Sargs 30.
- Erss, Ād., Latgales atbrīvotā baznīca.
Jaun. Ziņas 125.
- Eveles draudze.
Brīvā Zeme 169.
- Jaunzems, Jānis, Bornes baznīcas tālais ceļš.
Brīvā Zeme 182.
- Kandīds, Erasms Roterdāmietis.
Sējējs 8.
- Kundziņš, Prof. K. Dr. theol. Alb. Freijs, Par svēto un labo. [Rec.]
Daugava 8.
- Līgotņū Jēkabs, Lielo latvi daudzino (Svētceļojums pie Vecā Stendera kapa Sunakstē).
Jaun. Ziņas 195.
- Maldonis, Prof. Dr. V., Kas lai iestājas teoloģijas fakultātē.
Brīvā Zeme 163.
- Maldonis, Prof. Dr. V., Latviešu teologu uzdevumi.
Brīvā Zeme 178.
- Rumba, Priv. doc. Edg., Latviešu dievība Laima. [Sāk.].
Izgl. Min. Mēnešr. 7/8.
- S., J., Heinricha Adolfa piemiņai.
Tēvijas Sargs 24.
- Skrābāns, R., Grāmata par svēto un labo. Doc. Dr. Alb. Freija apceres. [Rec.]
Rīts 160.

Straubergs, J., **Alūksnes mācītāja Dāvida Celaka ziņojums konsistorijai par Latviešu bērnu parašām 1664. g.**

Senatne un Māksla II.

Straubergs, J., **Latviešu rokas grāmatas 350 gadi.**

Izgl. Min. Mēnešr. 5/6.

Straubergs, J., **Priekš 350 gadiem. Pirmās latviešu rokas grāmatas sastādītāja atcerei.**

Jaun. Ziņas 195.

Strauberga, J., **Latviešu literātūras pamatakmens, Jānis Rīvijs un viņa 1586. g. rokas grāmata.**

Brīvā Zeme 195.

Treicis, A., **Raunas baznīca un draudze.**

Brīvā Zeme 155.

Vipers, B., **Rucavas un Dundangas skulptūras, (Latviešu stils baroka laikmeta tēlniecībā).**

Senatne un Māksla II.

Vītols, Hugo, Fr. Moriaka „Jēzus dzīve“. [Rec.]

Daugava 8.

Z., A., **Nenoslāpējiet garu. (Atbilde Dr. A. Mačulāna kgm).**

Brīvā Zeme 131.

C H R O N I K A

Latvija

Latvijas ev.-lut. baznīcas Iekšējās misijas pieci gadi.

1931. gadā Baznīcas virsvalde nodibināja „Latvijas ev.-lut. baznīcas Iekšējo misiju“, kuŗas uzdevums mūsu tēvu zemē Latvijā vienaldzīgos un bezdievīgos, pagrimušos un nelaimīgos cilvēkus iespaidot reliģiski-tikumiskā ziņā. Piecos gados Iekšējā misija savu darbu attīstījusi sekošās nozarēs: 20 iekšmisijas punktos Rīgas nomalēs, ostu rajonos, nakts misijā, čigānu misijā, pie svētdienās nodarbinātiem, pie klaidoņiem, slimnīcās un pie nelaimīgiem cilvēkiem.

Iekšējā misija sniegusi reliģisku un materiālu atbalstu, darbinieki izdarījuši māju apmeklējumus, izplatīta garīgā literātūra. Savā darbā Iekšējā misija pamudinājusi cilvēkus mīlēt Dievu un tēvuzemi Latviju. Ierosināts un strādāts Iekšējās misijas darbs arī provincē. Iekšējās misijas mācītājs ir P. Detlavs. Svētdien, 4. oktobrī Iekšējā misija atzīmēja 5 gadu pastāvēšanu Rīgā, Sv. Pāvila draudzes namā. No 27. sept. līdz 3. okt. bija Ģertrūdes baznīcā sarīkota Iekšmisijas evaņģelizācijas nedēļa: „Kāda ir cilvēka dzīves nozīme“.

Darba atceres.

Lielvārdes - Jumpravas draudzes mācītājs Pauls Gailītis. 26. jūlijā nosvinēja 40 gadu amata svētkus. Māc. P. Gailītis dzimis 1869. gada 29. maijā Dzērbenē, kā skolotāja dēls. 1889.—94. studējis teoloģiju Tērbatas universitātē. Par mācītāju ordinēts 1896. g. 26. jūlijā Cēsīs. Bijā mācītājs Vecpiebalgā (1902.—12.), Taganrogā — Jeiskā (1913.—20.), Kaukāza kara apgabalā (1913.—18.), Vecgulbenē (1921.), vikars Koknesē, Krapē, Secē u. c. (1922.—25.), māc. Lielvārdē - Jumpravā (1925.—1935. g. 18. dec.).

Māc. P. Gailītis 1923. gadā bija izglītības ministrs. Nepārtraukti vadījis Latvijas jaunatnes Sark. Krustu. Viņa nopelnus atzīmējot, apbalvots ar Trīszvaigžņu ordeņa 3. šķiru un Latvijas un Igaunijas Sark. krusta goda zīmēm. Māc. P. Gailīša 40 gadu ražīgā un sekmīgā darba atceres dievkalpojums notika 26. jūlijā Lielvārdes baznīcā, piedaloties prof. Dr. V. Maldonim un mācītājiem A. Voitkum, A. Krauklim un J. Kugrēnam. Svētku dienu noslēdza kopmielasts.

*

Cēsu iecirkņa prāvesta Kārļa Avota 30 gadu amata atceri 9. augustā atzīmēja Cēsu prāv. u. c. mācītāju sanāksmē Krustpilī, kur piedalījās archibīskaps Dr. T. Grünbergs, prof. Dr. V. Maldonis, Bazn. virsvaldis loceklis: A. Briedis, māc. A. Treicis u. c. Prāv. K. Avots dzimis 1859. gada 3. oktobrī, ordinēts 1889. g. 10. februārī. Augstāko amata simbolu — zelta krustu prāv. K. Avots saņēmis jau krievu-japāņu kara laikā. Prāvesta amatu K. Avots izpilda kopš 1906. gada.

*

Dundangas draudzes mācītājs Edgars Ville 13. septembrī atskatījās uz 25 gadiem mācītāja amatā. Mācītājs E. Ville dzimis 1884. gada 9. janvārī, ordinēts 1911. g. 11. septembrī. Svētku dievkalpojumā, kas sakrita ar Dundangas draudzes 170 gadu pastāvēšanas atzīmēšanu, piedalījās archibīskaps Dr. T. Grünbergs, prāv. J. Jaunzems, Bazn. ģimn. dir. māc. A. Voitkus un vairāki mācītāji. Svētrunu teica māc. Stange. Svētku dienu kuplināja garīgs koncerts un noslēdza kopmielasts.

Vecā Stendera atceres diena Sunakstē.

30. augustā Sunakstes kapos notika latviešu tautas drauga un rakstniecības tēva Gotharda Frīdriha Stendera (1714.—1796.) 140. nāves dienas piemiņas brīdis. Svētkus ievadīja dievkalpojums pārpildītā Sunakstes baznīcā, kur svētrunu teica draudzes mācītājs Z. Cīrulis. Kopējā gājienā svētku dalībnieki devās uz Stendera kapu, kur svētbrīdi noturēja draudzes mācītājs un runāja rakstnieks Līgotņu Jēkabs un Latvijas Preses b-bas priekšnieks J. Druva. Svētkus noslēdza Saviesīgās b-bas sarīkojums un „Vecā pilskunga“ izrāde.

Jauni teoloģijas kandidāti.

Teoloģijas fakultātes padome savā 12. sept. sēdē piešķīra cand. theol. grādu šādiem fakultātes pilnu kursu beigušiem studentiem un studentēm.

1. Biezuma, Zenta. Zinātniskais darbs: „Vergi un verdzība Vecajā derībā.“
2. Rēdlichā, Olga. Zin. darbs: „Pūlis Jaunajā derībā.“

3. Rozītis, Elmārs. Zin. darbs: „Dvēseles dēfeki Šprangera, Adlera un Freuda apgaisojumā.“
4. Treiverts, Artūrs. Zin. darbs: „Jaunatnes dvēseles kopšana.“

Draudžu dzīve.

23. augustā Iecavas draudze svinēja savas baznīcas 360 gadu jubileju, tajā pašā dienā iesvētījot arī pieminekli Latvijas neatkarības cīņu varoņiem. Pieminekli atklāja ministrs A. Bērziņš. Šeit svētrunu teica māc. J. Billerts. Jubilejas dievkalpojumā altāra runu sacīja prāv. J. Reinhards, svētku sprediķi — māc. Edg. Bergs. Vēl dievkalpojumā piedalījās māc. J. Billerts un draudzes māc. J. Lūsis.

Dundangas ev.-lut. draudze 13. septembrī atzīmēja sava dievnama 170 gadu pastāvēšanas un māc. E. Villes 25 gadu amata svētkus. Svinīgajā dievkalpojumā draudzes mācītājs darīja zināmu, ka Valsts prezidents baznīcas vajadzībām jubilejas gadījumā ziedojis Ls 175,—. Pēcpusdienā baznīcā notika garīgs koncerts.

Budbergā sv. Pāvila baznīcai 20. septembrī svinēja 70 gadu pastāvēšanas atceri. Svinīgajā dievkalpojumā piedalījās archibīskaps Dr. T. Grünbergs, prāvests J. Reinhards, mācītāji: G. Turss, H. Ulmanis, A. Piebalgs un viet. dr. māc. T. Valters. Dievkalpojumam sekoja garīgs koncerts.

16. augustā Straupes draudzes vecajos kapos iesvētīja jauncelto kapliču un jauniegādāto zvanu. Ie-

svētišanu izdarīja draudzes mācītājs Edg. Lange.

Atjaunoto Mazsalacas dievnamu iesvētīja 3. augustā. Iesvētišanas dievkalpojumā piedalījās prāv. R. Meijers, mācītāji: A. Skrodelis, G. Šaurums, V. Migla u. c.

9. augustā Jaunjelgavas baznīcā archibīskaps Dr. T. Grünbergs iesvētīja jauno zvanu. Sprediķoja māc. J. Nusbaums.

Archibīskaps Dr. T. Grünbergs

septembra sākumā atgriezās Rīgā no 3 nedēļu ilga ceļojuma ārzemēs. Archibīskaps piedalījās Zonderhauzenā starptautiskā teologu sanāksmē, praktiskās kristietības konferencē Šveicē un ziemeļvalšņu mācītāju sinodē Zviedrijā, kur tika apspriests jautājums par sadarbību starp Baltijas un Skandināvijas baznīcām.

Prāvests K. Irbe

no 2.—7. aug. neoficiālā braucienā apmeklēja latviešu ev.-lut. draudzes Lietuvā. Biržu, Žeimes, Vismantu, Jānišķu, Šauļu, Žagares, Eltišķu, Mažeiku, Skodas u. c. draudzēs notika kupli apmeklēti dievkalpojumi. Lietuvas latviešu draudzes apkalpo mācītāji T. Kupfers, E. Leijers, P. Daģis, G. Rauskiņš, A. Laukazīle.

Mācības gadu

9. septembrī visas Rīgas vidusskolas un pamatskolas ievadīja ar dievkalpojumiem visu konfesiju dievnamos. Archibīskapa katedrālē dievkalpojumā piedalījās izglītības ministrs prof. Dr. A. Tentelis.

Līdzīgi dievkalpojumi tajā pašā dienā notika arī citās Latvijas pilsētās.

Cand. theol. E. Freidenfelde-Niedre †.

16. aug. š. g. Rīgas pils. I slimnīcā ar paratīfu pēc 1 mēn. slimošanas 30. g. v. mirusi teoloģijas kandidāte E. Freidenfelde dzim. Niedre. Negaidītā slimība pašā dzīves spēkā piepeši izdzēsa jaunās teoloģes dzīvības liesmu. Slimība bij uzvarējusi spēcīgo jauno organismu. Emma Niedre dzimusi Mazsalacā, agrā bērnībā zaudējusi savus vecākus, dzīvē izcietusi bāra bērna sūro likteni. Beigusi Valmieras ģimnaziju. Lai gūtu dzīves iztiku tā nav kaunējusies pat no visvienkāršākā darba, pat studente būdama strādājusi pie citiem

kā kalpone uz laukiem. Studiju biedriem tā paliek atmiņā kā enerģiska idejiska studente. Teoloģijas fakultāti beigusi 1933. g. Pēc studiju beigšanas strādā kā ticības mācības skolotāja un skolas darbvede Pļaviņu ģimnazijā. Piedalās arī sabiedriskajā dzīvē: kā studente piedalās Sieviešu teologu b-bas dibināšanā un vēlāk tanī rosīgi līdzdarbojas, darbojas arī Mazsalacas studentu b-bā, Pļaviņās vada gaidu organizāciju, studenšu korporācijas „Varavīksna” filistre.

Zemes klēpī guldīta 20. aug. Mazsalacas kapos. Vieglas smiltis!

V. D.

Ā R Z E M E S

Prof. Dr. H. Gūte †.

11. augustā 87 gadu vecumā Leipcigā miris vācu vecderbnieks Hermanis Gūte (Guthe). Nelaiķis piederēja kritiskai skolai; starp viņa darbiem izcīlā vietā minams viņa sastādītais Bībeles atlases. Gūte studēja teoloģiju no 1867.—70. g. Getingenā un Erlangenā. 1877. gadā habilitējās Leipcigas universitātē vecās derības katedrai. Prof. no 1884. g.

Vecākā bībeles lapa.

C. H. Roberts (St. Johns College Oxford) atklājis kādu LXX daļu, kas datējama II. g. s. pr. Kr. Atradējis par to ziņojis prof. Deismanim Berlīnē, kas par jaunatradumu sniedz tuvākas ziņas. Fragments satur Denteronīmija 23—28 tekstu. Teksta forma liek pieņemt, ka Codex Alexandrinus satur vecāku tekstu nekā Codex Vaticanus. Jaunatraduma gal-

venā nozīme tomēr tajā apstākļi, ka te pārliecinošs piemērs, cik nepamatotas ir radikālo kritiķu šaubas par bībeles teksta vecumu.

Jaunatrasti liturģijas fragmenti.

Starp Ēģiptes papirusiem, ko 1934. gada vasarā nopircis Londonas Britu muzejs, atrasta kāda 19×16,8 cm liela lapa, kas, pēc satura spriežot, piederējusi kādai IV—V g. s. liturģijas grāmatai. Teksts satur divu lūgšanu sastāvdaļas ($\alpha = 2$ —13. rindai; $\beta = 14$ —35. r.), pirmai lūgšanai trūkst sākuma, otrai beigu. Ap 400. g. sacerētās liturģijas elementu atradumam piešķirama izcila nozīme liturģijas pētniecībā. Fragmentu izdevums: H. Bell, T. Skeat, Fragments of an unknown Gospel and other early christian Papyri, London, 1935., pag. 56—60. Fragmentus vāciski tulkojis prof. J. Jeremias.

Visi vācu evaņģeliskās baznīcas

konfesionālo draudžu (opozīcijas) mācītāji 23. augustā nolasīja no kancelēm uzsaukumu, kurā prasa baznīcas brīvību un protestē pret baznīcas izspiegošanu, ko piekopj oficiālās iestādes. Vēl uzsaukumā teikts, ka politiskie pasākumi nedrīkst izvērsties par kavēkli, kas „neļauj vācu jaunatnei dzīvot kristīgu ģimenes dzīvi.“ Uzsaukumu parakstījuši konfesionālās sinodes prezidents bīskaps Kochs un māc. Millers.

Šveice.

Žeņevā no 12.—14. jūnijam notika plašas reformācijas 400 gadu atceres svinības, kurās piedalījās vairāk kā simts dēlegātu no Eiropas, Amerikas un Dienvidāfrikas. Svinības ievadīja dievkalpojums sv. Pētera katedrālē. Ieradušos apsveica Šveices evaņģēliskās baznīcas savas prezidentis Šuazi un māc. Gotjē. Dievkalpojumam sekoja sv. vakarēdiens, kurā piedalījās vairāk kā 2500 cilvēku.

No 28. jūlija līdz 15. augustam Žeņevā notika trešais oikonomiskais sēminārs. Nolasītās lekcijas skāra galvenā kārtā priekšā stāvošās Oksfordas konferences centrālo temu: „Baznīca, tauta un valsts.“

Anglija.

Augusta beigās Oksfordā notika t. s. „modernistu“ 23. konference. Tika nolasīti 10 referātu par temu „Kam mēs ticam“. Allg. Ev.-Luth. Kirchenzeitung tomēr atzīmē, ka šis racionālistu apvienības līnijas drīzāk sveras pa labi, nekā pa kreisi.

„Modernisti“ izlaiduši arī grāmatu: Baznīca un XX. g. simtenis. Birminghemas bīskapa ievadrakstā

tur starp citu arī šādi vārdi: „Lai pazūd daudz no tā, kam ticēja mūsu tēvi. Ļausim tam iet bojā! Skatīsimies nākotnē! Reliģija, par kuru esmu pārliecināts, ir nesatricināma.“ Dr. Majors turpat raksta, ka jāiznīcina „kaitīgās dogmas“ par mūžīgo sodu, iedzimto grēku, upuri pie krusta, piedzimšanu no jaunavas, miesas augšāmcelšanos. Dr. Dermers runā par apliecībām un viņu nozīmi; tās piederot citam laikam, tās nepiemērotas atklātiem dievkalpojumiem.

Spānija.

Kad šī gada sākumā Spānijā varu sagrāba sarkanie, sākās baznīcas vajāšana, kurai par upuri krita lielāks skaits garīdznieku. Tika nodedzinātas vairāk kā 70 baznīcas, tāpat vesela rinda klosteru. Tagad Spānijas apgabalos, kurus valda sarkanais terors, arvien par jaunu veļu pāri mežonīgās baznīcas vajāšanas vilņi. Simtiem priesteru un mūku mirst drausmīgā mocekļu nāvē. Cik liels būs upuru skaits, tas noskaidrosies tikai tad, kad pilsoņu kara plosītajā Spānijā atkal iestāsies miers.

Spānijas brīvdomātāju savienība, kopā ar vairākām komunistu organizācijām, pateicībā par materiālo un morālisko atbalstu nosūtījusi Padomju Krievijas bezdievju centrālpadomei veselu rindu „dāvanu“. Sūtījumā ietelp baznīcu iekārtas priekšmeti, kas savākti Madrīdē, Barselonā un citur. To starpā ļoti vērtīgi viduslaiku mākslas darbi un kāds dārgakmeņiem rotāts Dievmātes tēls. Šis dāvanas izstādīs Centrālā bezdievju muzejā Maskavā, kā „Spānijas revolūcionārā proletāriāta veltījumu.“

Japāna.

Kāda aptauja, kas izdarīta starp 5000 Tokijas Keizariskās universitātes studentiem, rāda sekojošu studentu reliģisko piederību: 6 studenti pieder konfucianismam, 8 ūintoismam, 60 kristietībai, 300 budismam; 1500 sevi apzīmēja par ateistiem, bet 3000 par agnōsticisma piekritējiem.

Kīna.

Par Kīnas studentu attiecībām pret reliģiju plašāku rakstu publicējis *Missionary Review of the World*. Lai iegūtu pārskatu, izšķirami trīs periodi: 1922.—27. g. bija laikmets, kad pret kristietību valdīja vislielākā opozīcija, ko pa daļai ietekmēja komūnisms. Laikā no 1928.—30. vērojama zināma indiferece vai nogaidīšana. No 1931. g. līdz šim ir štrauji augusi izpratne par reliģijas un sevišķi kristietības saturu un nozīmi. Daudzi atkal piegriežas reliģijai, pie tam kristietībā rodot sociālas un intelektuālas priekšrocības.

Mazā chrōnika.

75 amerikāņu un kanādiešu misioņāri saņēmuši Itālijas vicekarāļa Abesinijā atļauju turpināt Abesinijā misijas darbu. Arī vairākas mi-

sijas sabiedrības nolēmušas Abesinijā savu darbību turpināt, resp. atjaunot.

*

Berlīnes Olimpiādes noslēgumā valsts sporta laukumā noticis svinīgs evaņģelisks dievkalpojums, ko kuplīnājis koris ar Bacha kantātēm. Svētrunu par I Tim. 6,12 teicis bīskaps Dr. Dōrmans.

*

Ziem. Amerikas Sav. valšņu kristīgā baznīcā gada laikā locekļu skaits pieaudzis par 600.000 un kopsummā sasniedz 62.678.177 (no 127.521.000 iedzīvotājiem).

*

Svētdienas skolu Eiropā apmeklē 8²/₃ milj. bērnu (107.765 svētd. skolās), Ziemeļamerikā 20²/₃ milj. (185.383), Āzijā 1³/₄ milj. (36.818), Āfrikā 1 milj. (18.605), Dienvidamerikā 400.000 (6554).

*

Cīrihes baznīcas padome noraidījusi ierosinājumu kādā jauncelāmā baznīcā ierīkot pagrabu aizsardzībai pret gaisa uzbrukumiem. Lēmuma motivācijā teikts, ka baznīca var kalpot vienīgi reliģiskiem mērķiem.

*

Holandes valsts skolās rel. mācība ierindota neobligāto priekšmetu skaitā.

Atbild. rēdaktors: māc. **Gustavs Šaurums.**

Redakcijas kolēģas: prof. K. **Kundziņš**, prof. Dr. V. **Maldonis**, prof. Dr. L. **Bērziņš**, doc. Dr. A. **Freijs**, māc. P. **Detlavs.**

Izdevēja: **Latvijas Ev.-lut. Baznīcas Virsvalde.**

I. Vispārīgi raksti:

	Lapp.
Prāv. K. Avots — Pareizais ceļš	1
Prof. V. Maldonis — Grēks	4, 74, 148, 197
Māc. P. Rozenbergs — Garīgais amats	10
A. Vītols — Latviešu ētikas vēstures materiāli K. D. Lenča spē- diķu grāmatā	19
Māc. Aleksandrs Veinbergs — Brāļu draudze latviešu dailīliteratūrā	25, 84, 155, 210, 283
Alfrēds Sausne — Rodēns mūžības tālēs	32, 96
Prāvests mag. theol. V. Rozenieks — Per aspera ad astra	65
D. K. Beldavs — „Mijā vecā dziesmu grāmata“	67
R. Skrābāns — Usmas baznīca	91
Māc. G. Šaurums — Vasaras svētku gara uguns	137
Prof. K. Kundziņš — Kur skaistums sastopas ar mūžību	140
Māc. Dr. theol. K. Freudenfelds — Dieva domas un cilvēka darbi	193
Romāns Šmits — Purgātorijs	203, 272
Richards Rudzītis — Hierarchiskais princips un dzīve	219
Māc. K. Bilzens — Reformatori un evaņģeliskā baznīca	225
Lic. cheol. Edg. Rumba — Jēzus Nātana Sēderblūma uztverē 229, 295, 360	229, 295, 360
Prāvests K. Irbe — Pļaujas svētkos	265
Richards Rudzītis — Sirsds lūgšana	271
Cand. theol. L. Bitenieks — Oksfordas grupu kustība	290, 367
Prāv. A. Virbūis — Adventā	337
Doc. Alb. Freijs — Annas Brigaderes domas par sirdsapziņu . .	341
B. Kasars — Darbs — mūsu senču augstākais tikums	347
Sveiciens ministrim prof. Dr. A. Tentelim	358
H. Biezais — Mācītāja reliģiskā un ētiskā personība	374

II. Skola un pēdagogija.

Cand. hist. Ādolfs Klepers — Ģenerālsuperintendents Kārlis Gottlobs Zonntāgs kā izglītības darbinieks 38, 102, 165, 234, 302,	384
Prof. K. Kundziņš — Pārdomas par ētisko audzināšanu sakarā ar Fr. V. Foerster'a pēdagogiskām idejām	48
Māc. A. Birznieks — Ticības mācības senāk un tagad	113
Milda Grīva — Reliģijas stunda pamatskolas I klasē	177
Priv. doc. F. Treu's — Ecole pratique des Hautes Etudes	179
Stud. theol. Bernhards Kasars — Rīta lūgšanu paraugi	245

Kandavā 18. oktobrī notika vietējās baznīcas 200 gadu pastāvēšanas svētku svinīgs dievkalpojums. Dievkalpojumu ievadīja mācītāju un draudzes padomes gājiens apkārt baznīcai. Baznīcā ievadvārdus sacīja Kandavas iecirkņa prāvests A. Virbulis, bet svētrunu Baznīcas ģimnazijas direktors māc. A. Voitkus. Kandavas draudzes mācītājs R. Zariņš sniedza pārskatu par baznīcas likteni laika gaitās.

Jaunlatgalē 25. oktobrī iesvētīja jauno draudzes dievnamu. Svinību vietā ieradās archibīskaps prof. Dr. T. Grūnbergs, iekšlietu ministrijas garīgo lietu pārvaldes priekšnieka E. Dimiņš, Latgales iec. prāvesta K. Irbes un vairāku mācītāju pavadībā. Jaunā baznīca bija krāšņi greznota rudens ziediem, bet baznīcas laukumā bija uzcelti goda vārti. Dievkalpojumā bez archibīskapa vēl piedalījās prāvests K. Irbe, mācītāji Freibergs un Bērziņš. Pēc dievkalpojuma viesi pulcējās Aizsargu namā, kur valsts prezidenta Dr. K. Ulmaņa sveicienus nodeva prezidenta adjutants plkv.-ltņ. Lūkins, bet iekšlietu ministra V. Gulbja — garīgo lietu pārvaldes priekšnieks E. Dimiņš. Draudzes vārdā par apsveikumiem un atbalstu pateicās draudzes padomes priekšnieks Šmits.

Straupes draudze 1. novembrī atzīmēja savas pastāvēšanas 730 gadu jubileju. Dievkalpojumā, kurā vadīja vietējās draudzes mācītājs E. Lange, svētrunu teica māc. D. Eizengrauds. Vakarā Straupes lauksaimn. b-bas telpās notika koncerts.

Zilupē 8. novembrī notika svinīgs dievkalpojums, kurā archibīskaps prof. Dr. T. Grūnbergs iesvētīja Zilupes baznīcas jauno zvanu, ko dāvājušas Liepājas kara ostas darbnīcas un jauno altāra gleznu. Amatā ievada Latgales iec. vikaru A. Treivertu. Svinībās piedalījās iekšlietu ministrijas garīgo lietu pārvaldes priekšnieks E. Dimiņš un mācītāji Fr. Kramiņš un J. Vidulejs.

Ar Pieminekļa valdes materiālo atbalstu Usmas draudzei uzcelta jauna koka baznīca, jo pēc vecās Usmas baznīcas pārvešanas Brīvdabas mūzejā, draudze palika bez sava dievnama. Baznīca celta guļbūvē, latviskā stilā, pēc arch. prof. Dr. P. Kundziņa un arch. P. Arenda meta, un viņas būve izmaksājusi 6000 latu. Altāri L. Liberta glezna „Kristus uz jūras“. Jauno dievnamu 15. novembrī iesvētīja archibīskaps prof. Dr. T. Grūnbergs, piedaloties Baznīcas ģimnāzijas direktoram māc. A. Voitkum.

Rēzeknes ev.-lut. draudzes jaunajai baznīcai pamatus lika 1932. gadā. Tagad plašais dievnams jau gandrīz nobeigts. No Zviedrijas saņemta dāvana — vērtīgs griestu kroplukturis. Tāpat Zviedrija baznīcas būvi atbalstījusi ar lielāku naudas summu.

Archibīskaps prof. Dr. T. Grūnbergs

5. novembrī atgriezās no Dānijas, kur viņš piedalījās Dānijas ev.-lut. baznīcas reformācijas 400 gadu atceres svinībās. Jubilejā kuplā skaitā piedalījušies Eiropas luterānisko baz-

nicu pārstāvji. Archibīskaps nodevis sveicienus Latvijas baznīcas vārdā.

Svinībām sekojošā garīdznieku sanāksmē archibīskaps prof. Dr. T. Grünbergs referējis par baznīcas apstākļiem Latvijā, uzsverot, ka atjaunotās Latvijas valdība pret baznīcu izturas ļoti labvēlīgi, un ka Latvijas baznīca sekmīgi veic savu uzdevumu, audzinot garīgi stipru latviešu tautu.

Teoloģijas fakultāte.

L. ū. padome teoloģijas fakultātes vecāko docentu Dr. theol. Jāni Rezevski ievēlējusi par profesoru, bet privātdocentu lic. theol. Edgaru Rumbu par docentu.

*

Teoloģijas fakultāte atstājusi sagatavoties zinātniskam darbam pie pirmkristīgās reliģijas katedras cand. theol. Edgaru Jundzi.

*

Teoloģijas fakultātes absolventu biedrības zinātniskās dienas šogad notika 29. oktobrī Teoloģijas fakultātes sēmināra telpās.

Sanāksmē piedalās fakultātes mācības spēki un teoloģijas kandidāti, kas beiguši L. Ū. Teoloģijas fakultāti, kopskaitā 73 personas. Sanāksmi vada biedrības priekšnieks māc. A. Mitulis. Mūžībā aizgājušo biedreni Emmu Freidenfeldi-Niedru pieminot nodzied: „Kādā nu mierā“. Sanāksme nolemj dibināt pie Teoloģijas fakultātes vienu stipendiju kādam trūcīgam teoloģijas studentam. Valdē ievēl visus līdzšinējos: māc. A. Mituli, doc. A. Freiju, doc. E. Rumbu, priv. doc. F. Treju un cand. theol. E. Ozoliņu. Revīzijas komisijā ievēl: māc. A. Birznieku, māc. P. Rozenbergu un māc.

Ed. Putniņu. Par biedriem tiek uzņemti 11 teoloģijas kandidāti.

Pēc biedru sapulces tiek nolasīti arī vairāki referāti. Prof. K. Kundziņš referē: „Kā iespējams no teikt kristietības būtību?“ Ja skatāmies uz austrumiem, tad redzam, ka lielieki likvidē baznīcu un reliģiju. Arī rietumos grib veco ārdīt. Vācijā Rozenbergs rases principu izvirza pirmā vietā. Asins balss atklāsmi un atklāsmi Jēzus Kristus personā grūti ir sintezēt. No periferijām mums būs jāatsakās, lai vismaz kodolu glābtu. Niče savā laikā ironizēdams par kristīgo ticību teica, ka tā esot vergu morāle, mazvērtīgo ļaužu sacelšanās pet vērtīgo šķiru. Daži saka: kristīgā ticība līdzinoties marksismam, abiem utopija esot gala mērķis. Pēc tam referents apskata Špenglera, Heilera un Förstera uzskatus par kristīgo ticību. Referents saskata tās pazīmes, ko kristiānisms devis visai pasaulei. Tās būtu: 1. Universāla Dieva valstības ideja; 2. Agāpes ideja; 3. Atdzimšanas jeb augšāmcelšanās ideja. Kristīgā ticība ir šo ideju iemiesojums. Jēzus Kristus pats ir kristietības būtība.

Prof. L. Adamoviča referats: Programmas un mācības grāmatas ticības mācībā“. Programma ir tikai skelets, mācības grāmatā šis skelets ietērpjas ar miesu, bet dzīvību iepūš skolotājs. Mācības viela blakus skolotāja personai spēlē galveno lomu. Pie labas programmas var būt arī sliktas grāmatas un arī otrādi. Šinī ziņā pirms kara bij sa stingums un naivitate. Verbālisms tomēr bija galvenais. Viss burtiski bij jāzin no galvas. Jaunas vēsmas sākas ar K. Kundziņa darbību Valmieras skolotāju sēminārā. Jau 1912. g. viņš

prasija reformu tic. māc. programmā. Viņam tomēr nācās justies kā bal-
tam zvirbulim. Pēc kara atkal revo-
lūcijas ēna bij valdošā. Tika izstrā-
dātas jaunas programmas. Gribēja lai
programmas atbilstu zinātniskai teo-
loģijai. un paidagoģijai. 1934. g. 15.
maija pārmaiņas valsts dzīvē atsaucās
arī uz skolas dzīvi. Ticības māc.
stundu skaitu vidusskolās pāvairo, ti-
cības māc. ievēd arī arodskolās. Ti-
cības mācības komisija pie Izgl. mi-
nistrijas. Baznīcās virsvaldei veto
tiesības. Šinī vasarā ir izstrādātas
jaunas pogrammas, arī Baznīcās virs-
valde izdevusi jaunas ticības mācības
grāmatas.

Referents kritiski apskata jaunās

programmas. Laika trūkuma dēļ viņš
nespēj vairs apskatīt arī ticības mācī-
bas grāmatas, nedaudz tomēr paspēj
pakavēties pie Baznīcās virsvaldes iz-
dotām jaunajām ticības mācības grā-
matām.

Prof. V. Maldonis referē: „Baz-
nīcās stāvoklis“. Ap baznīcu
tagad tinas 2 varas: valsts un tauta.
Ikviena baznīcu prasa sev. Referents
pieved Lutera un Brunnera uzskatus
par baznīcu un valsti. Tālāk viņš pa-
kavējas pie dzejn. Ed. Virzas pēdē-
jiem rakstiem laikr.: „Brīvā zeme“
— 10. okt. „Garīga stāja“ un 24. okt.
„Jaunais gars“. Pēc tam referents
pakavējas pie mūsu baznīcās stāvokļa
valsti.

V. D.

Ā R Z E M E S

In memoriam.

Jēnā 62 gadu vecumā miris pa-
zīstamais vācu jauderībnieks Hein-
richs Veinels, pārliecināts kritis-
kās teoloģijas pārstāvis, „Jesus im
neunzehnten Jahrhundert“ autors.
Teoloģijas studentiem labi pazīstams
viņa Ievads Jaunajā Derībā.

*

Berlinē miris teoloģijas profesors
Artūrs Tītiuss (Titius). Galve-
nais viņa darbs ar paliekamu nozī-
mi: „Natur und Gott.“

*

Miris jauderībnieks prof. Vil-
helms Baldenspergers, kas
darbojās Gīsenā, vēlāk Strasburgā.

*

Mārburgā miris asīriologs Pēteris
Jensens, kas bija pazīstams ar

savā laikā ļoti populārajiem pētīju-
miem par Gūlgameša ēpu.

Igaunija.

Zviedru mācītājiem Igaunijā turp-
māk atļauts darboties zviedru drau-
dzēs (7—8000 loc.) tikai ar nosacī-
jumu, ka tie pieņem Igaunijas pa-
valstniecību. Pret to diezgan asi
nostājies archibīskaps Eidems Up-
salā.

*

Par nepieciešamo baznīcās un
skolas sadarbību plašāku rakstu laik-
rakstā „Uus Eesti“ publicējis Pērna-
vas iecirkņa prāvests Grīnbergs. Pēc
prāvesta domām mācītāju un skolo-
tāju starpā jāvalda uzticības pilnai
sadarbībai. Līdzšinējās attiecībās
daudz kas revidējams. Skola un vi-
ņas darbinieki nedrīkst baznīcā sa-

skatīt reakcionāru institūtu, kas tautu maldina, un no kura tāpēc jāturas pēc iespējas tālāk. Skolotājiem jāizprot baznīcas augstie mērķi un cēlie nodomi. No otras puses arī baznīca nedrīkst nosodīt skolu nepelnītiem pārmētiem. Tā kā izglītības pakāpes starpība starp mācītājiem un skolotājiem tagad daudz mazāka kā senāk, tad savstarpīga saprašanās un sadarbība pilnīgi iespējama. Autors proponē mācītājiem rudenos sasaukt savas draudzes, resp. novada skolotāju sanāksmi, kur kopīgās pārrunās būtu nospraūzamas arī praktiskās sadarbības pamatlīnijas. Autors dómā, ka tieši skolotājam jābūt tam, kas izpilda mācītāju funkcijas tajos gadījumos, kad pēdējais nav sasniedzams, piem., kristību un apbedīšanas gadījumos.

Vēl prāvests Grinbergs piezīmē, ka Pērnavas iecirknī skolotāji ļoti rosīgi piedalās baznīcas padomēs un kā baznīcas pārstāvji sinodēs.

Somija.

Šī gada septembra beigās Somijas mācītāju apvienība Helsinkos sarīkoja teoloģisku priekšlasījumu ciklu, kurā bez somu izcilākiem teoloģiem piedalījās arī pazīstamais Cīriches sistēmātiskās teoloģijas profesors Brunners. Viņš noturēja Helsinku universitātes aulā četrus ļoti kupli apmeklētus priekšlasījumus. 27. septembrī lielākajā Helsinku baznīcā Brunners runāja par Oksfordas kustību.

Vācija.

Tagadējo Vācijas baznīcas stāvokli iezīmē liela sadrumstalotība, bet arī zināma nomierināšanās. Iespējams pat saskatīt pazīmes, kas

liecina par kompromisa meklēšanu valsts autoritāro prasību un evaņģēlija absolūtisma starpā.

Acumirkli Vācijas baznīcas izveidošanas darbā var saskatīt četrus galvenos virzienus.

Valsts baznīcas ministrija jau gandrīz kopš gada stāvokli kārtot ieceldama baznīcu padomes resp. komitejas (Ausschüsse). Šo darbu labvēlīgi ietekmē ministra Kerla (Kerrl) personība un autoritāte. Ministra slimība gan aizkavēja baznīcas vadības pārkārtošanas darbu Meklenburgā un Tiringā, bet tagad arī tas stipri pavirzīts uz priekšu.

Valsts baznīcas komitejai nākas pārvarēt daudz grūtību, piem. arī pieminētajā Meklenburgas un Tiringas baznīcas lietu kārtošana. Bez tam opozīcijā nostājusies lielākā Apliecības baznīcas daļa.

Evaņģēliskās luteriskās baznīcas padome savai vadībai pakļāvusi septiņas provinces baznīcas. Padome izveidojusies no Apliecības baznīcas un arī tagad tām dažas kopīgas pamatlīnijas. Domstarpības rada Apliecības baznīcas radikālā spārna uzskati par baznīcu komiteju absolūto lomu, baznīcu pārvaldīšanā. Luteriskā padome acumirkli varbūt ir tradicionālās baznīcas lielākais spēks, kam labvēlīgos apstākļos lielas iespējamības nākotnē. Viss atkarājas no baznīcas un valsts attiecību tālākās izveidošanās.

Vācu evaņģēliskās baznīcas iepriekšējā vadība, kas pārstāv Apliecības baznīcu šaurākā nozīmē un noraida sadarbību ar baznīcu komitejām, krasi aizstāv viedokli, ka evaņģēliskās baznīcas

atjaunošana iespējama vienīgi pilnīgā baznīcas neatkarībā.

(Pēc „Oekum. Presse- und Nachrichtendienst“)

Spānija.

Madriidē un tajās valsts daļās, ko pārvalda tautas fronte, nav vairs ne baznīcu, kur noturētu dievkalpojumus, ne klosteru, ne ordeņu skolu. Tās savā rīcībā pārņēmušas sociālistiskās jaunatnes grupas savām saņēmēm. Cik līdz šim zināms, Spānijā pavisam nogalināti pieci bīskapi. Archibiskapa un kardināla Vidala i Barakvera (Taragonā) liktenis nav zināms. Pēc vācu laikraksta „Reichsbote“ datiem Spānijā nopostītas 200 baznīcas, nogalinātas 200 ordeņa māšas, tāpat 217 vīriešu ordeņu locekļu un 200 priesteru. Cietumos atrodies ap 500 garīdznieku.

Vācu un spāniešu evaņģēliskās baznīcas Barselonā uav nopostītas, lai gan smagi cietuši daudzi Katalonijas dievnami.

Krievijas bezdievju centrālpadome Spānijas tautas fronteī nosūtījusi 36,5 milj. Francijas franku lielu pabalstu. 48 miljoni vēl sekošot. Spānijas ministru prezidentu Kaballēro Maskavas bezdievji iecēluši par „goda bezdievi“ ar speciālo novēlējumu — Spānijas baznīcai dot izšķirošo triecienu.

Krievija.

Pagājušā gadā Krievijā slēgtas 14.000 baznīcas un kapellas. Tiesai

nodoti 3687 garīdznieku, no kuriem 29 piespriests nāves sods.

Visā Krievijā bija apmēram 120.000 dievnamu. Reālizējot bezdievju „piecgades“ plānu, puse no tiem noārdīti, pārējos iekārtoti bezdievju klubi, teātri, veikali, noliktavas, pirtis u. t. t. 1937. gadā paredzēts iznīcināt arī tās baznīcas, kas līdz šim vēl saudzētas viņu vēsturiskās vai mākslinieciskās nozīmības dēļ.

Krievijas bezdievju centrālpadome nolēmusi izdot pastmarku sēriju bezdievības propagandai. Kādā markā attēlota degoša baznīca ar uzrakstu: „Nogaliniet visus mācītājus un nodedziniet baznīcas.“

Abesīnija.

Abesīnijā pašlaik darbojas deviņās evaņģēliskās misijas sabiedrības: amerikāņu, zviedru, angļu un vācu ar 150 misijas darbiniekiem. Itālija savukārt Abesīnijā nodibinājusi 12 apustuliskus vikariātus. Nākotnē paredzēts misijas darbā ielaist vienīgi itāliešus. Eritrejā zviedru misionāriem darbība jau noliegta un audzēkņi nodoti Romas misijai.

Muhamedāņiem Itālijas vicekarālis apsollījis Adisabebā un Hararā uzcelt lielas mošejas. Harāru paredzēts izveidot par muhamedāņu svēto pilsētu un par centru muhamedānisma studijām. Korāna mācību ietilpinās skolu programmās.

Atbild. redaktors: māc. **Gustavs Šaurums.**

Redakcijas kollēģija: prof. K. Kundziņš, prof. Dr. V. Maldonis, prof. Dr. L. Bērziņš, doc. Dr. A. Freijs, māc. P. Detlavs.

Izdevēja: **Latvijas Ev.-lut. Baznīcas Virsvalde.**